

Ya'a tse'e je Oy Kats je Oy Ayook juu' ve'e je Marcos Jyaay

Ku je Yaknapajtpa Juan kya'amaajy joma ve'e kya-pantsuuna

(Mt. 3.1-12; Lc. 3.1-9, 15-17; Jn. 1.19-28)

¹ Je Jesucristo, je Nte'yam je y'Onuk, je'ets je'e ve'e jye'e juu' ve'e ya nak ñukajtsp, je oy kats je oy ayookts ya'a ve'e. Jidu'um tse'e choo'nduk. ² Ve'emts je'e ve'e ax jo'n dujatyaañ to'k juu' ve'e ijt je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxa. Jidu'um tse'e dujaajy:

Nkejxp xa atse'e je nyakkatsuyo'yva juu' mitse'e mvin-too'vákajap,

je'e tse'e myak'o'yixjup je too' joma ve'e mnáxut.

³ Yakmótup xa ve'e ku ve'e to'k je jayu jidu'um mak k kyats joma ve'e kya pantsuuna:

“Yak'o'yijada, yaktaajvjada je too' joma ve'e je Maja Vintsán ñáxut.”

⁴ Ax ve'em tse'e tyoojnji kyojtsji ax jo'n je Isaías dujatyaañ. To'k je jayu juu' ve'e Juan duxaaji, je'e tse'e je jayu duyaknapejt joma ve'e kya pantsuuna, jetse'e dunuujmidi jetse'e vyinmayumpijttinit, jetse'e duma-sooktinit je kyo'oy joojntykinda, jetse'e ñapéttat, ve'em tse'e yaktokinmee'kxtat. ⁵ Nunajxjudu tse'e amotunajxa nujom juu' ve'e tsuunidup jem jerusaleenit kyajpun kajxm jets viijnk tsov juu' ve'e jem judéait y'it jootm. Vintsots je'e ve'e je tyokin dumavyatsta, ve'em tse'e je Juan yaknapéttat jem Jordán maja najootm. ⁶ Juu' tse'e je Juan vyítip, je camello pajk pumts je'e ve'e; je ak tse'e

tyiintsoojmjup. Je paach tse'e jyu'kxp jets je maja pa'ajk.
⁷ Tyukka'amaay tse'e jidu'um:

— Xpa'ux'ookip xa atse'e to'k pane'e nuyojk dunumájip jets ka'a ve'e ats, ni ka'ats atse'e nvinmachju jets atse'e nnay'uxnoo'mjut jets atse'e je kya'ajk jaa'p nmukéjijjat.
⁸ Je tsoxk naaj ats miitse'e ntukyaknapejttup; ax je'e pan atse'e xpa'ux'ookip, je'e tse'e jem mja'vin kajxmda mtukyaknapétjadap je Espíritu Santo.

Ku je Jesús ñapejt

(Mt. 3.13-17; Lc. 3.21-22)

⁹ Ku ve'e je Juan je jayu duyaknapejt, van'it tse'e je Jesús chaa'n jem Nazaret, to'k je kajpun juu' ve'e jem galiléait y'it jootm. Ku ve'e jye'y, van'it tse'e je Juan yaknapejtji jem Jordán maja najootm. ¹⁰ Pítsumnup tse'e vye'na je Jesús, van'it tse'e du'ix je tsapjootmit it y'ava'ach jetse'e je Espíritu Santo ñukada'akyju je pak jo'n. ¹¹ Van'it tse'e yakmotu to'k je ayook juu' ve'e jem tsapjootm kadaak. Jidu'um tse'e vyaajñ:

— Mits xa ve'e ats je n'Onuk, juu' atse'e ooy ntuntsajkp. Ooyts ats mitse'e ntuntukxoonduk.

Ku je Jesús je Satanás y'ukyaktokimpakuvaajnji

(Mt. 4.1-11; Lc. 4.1-13)

¹² Van'it tse'e je Espíritu Santo duyaknujx je Jesús jem vinva'ajts it kajxm. ¹³ Jem tse'e y'ijit vujxtkupx xaa; je Satanás tse'e ukyaktokimpakuvaajnju. Ijtpa tse'e je Jesús je mu'uk tánuk maat. Van'it tse'e je aangelestajk je Jesús dununajkxti jetse'e ojts dupattónada.

Ku je Jesús kya'amay'ukvaajñ jep Galilea

(Mt. 4.12-17; Lc. 4.14-15)

¹⁴ Ku ve'e je it ñajxy, van'it tse'e je Yaknapejtja Juan yakpoxuntakpuujm. Van'it tse'e je Jesús ñujkx jem

galiléait y'it jootm jetse'e dutukka'amaajy je oy kats je oy ayook. ¹⁵ Jidu'um tse'e vyaajñ:

—Tā xa ve'e je xaaj dupaatni. Myaaxuxjuduups miits je'e ve'e je Nte'yam jetse'e m'ijttinit jem y'am kya'm. Vinmayumpijttini, masooktini je mko'oy joojntykinda, jets jaanchjávada ya oy kats ya oy ayook.

*Ku je Jesús duvaajv numaktaaxk je ajkx maakpada
(Mt. 4.18-22; Lc. 5.1-11)*

¹⁶ Najxp tse'e je Jesús vye'na jeja galiléait myaja na'akaya pa'ayi, van'it tse'e du'ix numejtsk je ajkx maakpada, je Simón Pedro maat je y'uts Andrés, je'e tse'e je tyuk'ajkx'amaakin xuum duna'vájidup vye'na jem maja na'akaya jootm. ¹⁷ Van'it tse'e je Jesús ña'muxjidi:

—Pamiindini ats. Ajkx maakk xa ve'e mtoondup; ax uxyamts ats miitse'e je toonk nmo'odat jets atse'e je jayu xtuknumíndat.

¹⁸ Van'it tse'e dumasooktini je tyuk'ajkx'amaakin xumda jetse'e dupanajkxtini.

¹⁹ Javee'n tse'e je Jesús jyaa'kyo'y, jetse'e du'ix je Santiago maat je y'uts Juan, je Zebedeo je myajntktajk je'e ve'eda, jem tse'e barco jootm je tyuk'ajkx'amaakin xuum du'ataagada vye'na. ²⁰ Van'it tse'e je Jesús vyo'ojvjidi. Van'it tse'e dumasooktini je tyee' Zebedeo jem barco jootm maat je tyoompatajk, jetse'e je Jesús dupanajkxtini.

*To'k je yaa'tyajk juu' ve'e jem jya'vin kajxm je ko'oyjáyuvap
(Lc. 4.31-37)*

²¹ Van'it tse'e je Jesús maat je y'ixpajkpatajk jye'ydi jem capernaamit kyajpun kajxm. Ku ve'e je poo'kxtkun xaaj dupaaty, van'it tse'e je Jesús tyajki jep tsaptujkp jetse'e je jayu duyak'ixpajk'ukvaajñ. ²² Atuva atoki tse'e je jayu dutuktaandi je y'ixpajkun kux je kutojkun maate'e kyats, ka ve'emap ax jo'n je tsaptujkpit yak'ixpajkpatajk. ²³ Jep

tse'e tsaptujkp vye'na to'k je yaa'tyajk juu' ve'e jem jya'vin kajxm je ko'oyjáyuvap. Jidu'um tse'e makk vyaajñ:

²⁴ —¿Ti katsts mitse'e mjayejpp aats maat?, nazarétit Jesús. ¿Je'e ve'e mnumejtsp jets aatse'e xyakkutókiyut? N'ixa xa ats mitse'e, je Nte'yam je Vya'ajts Jáyuts mitse'e.

²⁵ Van'it tse'e je Jesús dutuknuujmi je ko'oyjáyuvap, jetse'e vyaajñ:

—Amo'otu jets tukvaatsni ya yaa'tyajk.

²⁶ Van'it tse'e je ko'oyjáyuvap je yaa'tyajk duxituyoy' jetse'e pyítsumni, jetse'e makk tyun'akaa'stk. ²⁷ Ax nujom tse'e tyaandi atuva atoki jetse'e ñavyaajnidi:

—¿Tis ya'a ve'e? ¿Nam ixpajkun ya'a ve'e? Jyayejpp-tam xa ya'a ve'e ya jayu je kutojkun jetse'e je ko'oyjáyuvap paat kyatsapukju.

²⁸ Jatyji tse'e je jayu du'akojtstva'kxy jetse'e je Jesús yaknuja'vi jem nujom galiléait y'it jootm.

Ku je Jesús duyakjotkadaaky je Simón Pedro je mya'vut taak (Mt. 8.14-15; Lc. 4.38-39)

²⁹ Van'it tse'e je Jesús pyítsum jep tsaptujkp jetse'e tyajki jep je Simón Pedro maat je Andrés tyujkp, myaa-diduva tse'e je Santiago jets je Juan. ³⁰ Jep tse'e je Simón Pedro je mya'vut taak pya'amma'aj, jampajkjup. Ax jatyji tse'e je Jesús yakvaajni jets pajkjupe'e. ³¹ Van'it tse'e je Jesús dūvinkutami je pa'am jayu, jetse'e jem kya'm dumajch, jetse'e duyakpojtuk. Tun jatyji tse'e je jaajn ñuvaatsjini. Van'it tse'e je ta'axtajk pyatto'nijidi.

Ku je Jesús duyakjotkadaaky numay je pa'am jayu (Mt. 8.16-17; Lc. 4.40-41)

³² Ku ve'e je xaaj tyajkini, van'it tse'e je Jesús dutuknu-najkxti pan pan jatye'e pajkjudup jets pan pan jatye'e jem jya'vin kajxm da je ko'oyjáyuvap. ³³ Jep tse'e tak'aagup nujom je jayu ñay'amojkijidi. ³⁴ Yakjotkadaaknu tse'e

je Jesús numay je jayu, may viijn tse'e je pa'am du-jayepta jetse'e numay je ko'oyjáyuvap duyakpítsumni jem je jayu jya'vin kajxmda. Ka'a tse'e je Jesús duyakjajtji je ko'oyjáyuvap jetse'e du'avánadat jets je Jesús, je'e je'e ve'e je Cristo, juu' ve'e je Nte'yam vyinkoon jetse'e yakkutojknit.

Ku je Jesús kya'amaajy jep Galilea

(Lc. 4.42-44)

³⁵ Koo'ts jatyna tse'e vye'na, ka'anume'e jyajvív, van'it tse'e je Jesús pyojtuk jetse'e je kajpun dutukvaach, jetse'e ñujkx joma ve'e kyapantsuuna. Jem tse'e chapkajts. ³⁶ Van'it tse'e je Simón Pedro jets pan pan jatye'e myaatve'nidu, je'e tse'e najkxtu jetse'e je Jesús du'íxtidi.

³⁷ Ku ve'e dupaatti, van'it tse'e dunuujmidi:

—Anañujoma xa ve'e m'íxtajada.

³⁸ Van'it tse'e je Jesús y'atsaajv:

—Ja'mda jem viijnk kajpun kajxmpa juu' ve'e tamanaat jets atse'e jem ntukka'amaayvat je oy kats je oy ayook, je'e kajxts atse'e nmin.

³⁹ Van'it tse'e je Jesús dutuknajxy dutuktajki jem nujom galiléait y'it jootm, jetse'e kajpun kajpun kya'amaajy jep chaptujkpta jetse'e duyakpítsumni je ko'oyjáyuvap jem je jayu jya'vin kajxmda.

Ku je Jesús duyakjotkadaaky to'k je jayu juu' ve'e leprapajkjup

(Mt. 8.1-4; Lc. 5.12-16)

⁴⁰ Van'it tse'e to'k je jayu juu' ve'e leprapajkjup, je'e tse'e je Jesús duvinkutami jetse'e duvinkoxkteni. Jidu'um tse'e dumunoo'kxk:

—Pan mtsajkp xa mitse'e, m'o'yixjup tse'e jets atse'e xtuknuva'atsut ya lepra pa'am.

⁴¹ Tukmo'tju tse'e je Jesús. Van'it tse'e je Jesús je kya'aj tyuknukoojnji jětse'e vyaajñ:

—Ntsajkp xa atse'e; va'ajts tse'e mtaanni.

⁴² Ku xa ve'e ve'em vyaajñ, tun jatyji tse'e je lepra pa'am ñuvaatsjini je jayu jětse'e jyotkadaakni. ⁴³ Van'it tse'e je Jesús mačk pyavaajnji, ka'anume'e dupakejxni vye'na:

⁴⁴ —Amotunaxu, ka'ats mitse'e pan xvaajnjat pan pane'e tumyakjotkada'akyju. Najkxu joma ve'e je tee' jětse'e du'ixut jětš jotkada'akyani mitse'e, van'it tse'e xyoxut juu' ve'e je Moisés pyavaan ku ve'e je jayu dukoo'k-jajejptini je lepra pa'am, ve'em tse'e nujom dunujávatat jětš távani ve'e je pa'am mnuvaatsjini.

⁴⁵ Ax najkx tse'e je jayu jětse'e du'avanva'kxy nujom juu' ve'e tutyunju tukyatsju. Ku ve'e je jayu du'amotunajxti, van'it tse'e ooy dutuntsojkti jětse'e y'ittat je Jesús maat, je'e kajx tse'e kyoo'k'o'yixjini je Jesús jětse'e ixna ke'xna tyákat jyajuu'kajpункujxa, myujékumip tse'e je kajpunda jětse'e y'ijt joma ve'e kyapantsuuna, jem tse'e je jayu ñuje'yajada pan vinxup je kajpun juu' ve'e tamanaat.

2

Ku je Jesús duyakjotkadaaky to'k je mojkpa jayu

(Mt. 9.1-8; Lc. 5.17-26)

¹ Ku ve'e vee'n je it ñajxy, van'it tse'e je Jesús tyajkinuva jem capernaauumit kyajpun jootm. Yakmotu tse'e je kats jětš jepe'e tujkp vye'na. ² Jatyji tse'e numay je jayu ñay'amojkijidi; ni jeja tak'aaka tse'e kyoo'knupaadini. Tyukka'amaayp tse'e vye'na je Jesús je Nte'yam je kyats je y'ayook, ³ van'it tse'e dutuknuje'ydi to'k je mojkpa jayu, numaktaaxke'e je jayu pyavítsjada. ⁴ Ax ka'a tse'e y'o'y-ixjada jětse'e jye'yadat jeja je Jesús vyinkujk je numay jayu kajx, je'e kajx tse'e pyejtti jem takni'kxm, jětse'e duyakkeekti vee'n je taknupam je Jesús myutuv, jětse'e

dukustaaydi je mojkpa jayu maat je myaajntkun. ⁵ Ku tse'e je Jesús du'ix jets jaanchja'vijidupe'e, van'it tse'e je mojkpa jayu dunuujmi:

—Mee'kx tse'e je mtokin tyañ.

⁶ Van'it tse'e vyinmaaydi je tsaptujkpit yak'ixpajk-patajk juu' ve'e jep tsuunidup vye'na: ⁷ ¿Tyajxts ya'a ve'e ve'em vya'añ? Je Nte'yam xa ya'a ve'e vyinkojtspejtp ku ya'a ve'e ve'em vya'añ. Ni pana xa ve'e kya'o'yixju jetse'e tyokinmee'kxut, je Nte'yamji ve'e to'k.

⁸ Ax ñuja'vipts je'e ve'e je Jesús vintso je'e ve'e vyinmayda, je'e kajx tse'e du'amotutúvidi:

—¿Tyajxts miitse'e ve'em mvinmayda? ⁹ ¿Tise'e ka tso'oxap, ku atse'e je mojkpa jayu nnuujma: “Mee'kx tse'e je mtokin tyañ”, ukpu ku atse'e nnaajmat: “Pojtukni, pakmojkni xi mmaajntkun jets jaamni”? ¹⁰ Jetse'e xnujavadat jets njajejpp atse'e je kutojkun yaja naxviijn jets atse'e je jayu ntokinmee'kxut, ats, je Jayu Juu' ve'e Nupaamduka ljtp.

Van'it tse'e je mojkpa jayu dunuujmi:

¹¹ —Mits atse'e nnuujmip, pojtukni, pakmojkni xi mmaajntkun, jets najkxni jem mtak'am.

¹² Van'it tse'e je jayu pyojtukni, jetse'e je myaajntkun dupakmojkni, jetse'e dvinva'kvaatsni je numay jayu. Atuva atoki tse'e nujom je jayu tyankajxti, jetse'e je Nte'yam duyakmájidi duyakjaanchidi, jetse'e vyaandi:

—Ni vin'itna xa ya'a ve'e jidu'um nka'ixumda.

*Ku je Jesús duvaajv je Leví juu' ve'e duxaajiva Mateo
(Mt. 9.9-13; Lc. 5.27-32)*

¹³ Van'it tse'e je Jesús ñajkxnuva jeja maja na'akaya pa'ayi. Ku ve'e nujom je numay jayu vyinkutámijidi, van'it tse'e duyak'ixpujk. ¹⁴ Távanits ya'a ve'e ñaxy vye'na, van'it tse'e je Jesús choo'nni. Najxp tse'e vye'na jeja too' aajy, van'it tse'e je Leví du'ix, je Alfeo je myajntk,

jeja tse'e chuuna vye'na joma ve'e je kupa'mun dupak-muk. Van'it tse'e je Jesús ña'muxji:

—Pamiinni ats.

Van'it tse'e je Leví tyeni jetse'e dupanajkxni.

¹⁵ Jem tse'e je Leví tyak'am je Jesús jets je y'ixpajkpatajk dumaatkáy dumaat'uu'k numay je kupa'mun pakmojk-pada jets je viijnk jáyuda juu' ve'e je jayu tyijp tókinax jáyuda, kux numayda ve'e juu' ve'e je Jesús dupanajkxtup.

¹⁶ Ax ku tse'e du'ixti je tsaptujkpit yak'ixpajkpatajk maat je fariseotajk jets je'e ve'e myaatkaaydup myaat'oooktup je Jesús, van'it tse'e je Jesús je y'ixpajkpatajk yak'amotutú-vidi:

—¿Myaatkaayp myaat'uukp ya'a ve'e je kupa'mun pakmojkpa jets je viijnk tókinax jayu?

¹⁷ Y'amotunajk tse'e je Jesús, van'it tse'e vyaajñ:

—Ka'a xa je'e ve'e dutsokta je tso'yiva pan pan jatye'e makkatsots; je'eda ve'e pan pan jatye'e pajjudup. Ka je'ep xa atse'e nnumiimp jets atse'e nyaaxjat je jayu juu' ve'e tuv jáyuidup joojntykidup, je'e atse'e nnumiimp juu' ve'e tókinax jayu, ve'em tse'e vyinmayumpijttinit jetse'e dumasooktinit je kyo'oy joojntykinda.

Ku je Jesús du'ava'ni pan tyajx kajxe'e je y'ixpajkpatajk kyah'ayoojidi

(Mt. 9.14-15; Lc. 5.33-35)

¹⁸ To'k nax tse'e ku ve'e je Yaknapejtpa Juan je y'ixpajkpatajk jets je fariseo je y'ixpajkpatajk y'ayoojada vye'na, van'it tse'e je jayu je Jesús dūvinkutámidi jetse'e du'amotutúvidi:

—¿Tyajx tse'e y'ayoojada je Juan je y'ixpajkpatajk jets je fariseo je y'ixpajkpatajk; ax ka'a tse'e mits ya m'ixpajkpatajk y'ayoojada?

¹⁹ Van'it tse'e je Jesús y'atsoojvjidi:

—Ka'a xa ve'e chaachvinmáyda pan pan jatye'e mi-indup joma ve'e je jayu ñavyukju namvaate'e je ta'ax-pajka dumaadada, je'e kajx tse'e kyah'ayoojada. Nay ka'a tse'e chaachvinmaayduva ats ya n'ixpajkpatajk namvaat atse'e n'it ya'a maatta. ²⁰ Ax pyaa'tup tse'e je xaaj ku atse'e nko'o'k'ijtnit ya'a maatta, van'it tse'e tuuv y'ayoojadat.

Je nam ixpajkun juu' ve'e je Jesús je jayu tyuk'ix

(Mt. 9.16-17; Lc. 5.36-39)

²¹ Ni pana xa ve'e je nam vit dukatuk'akaya je pak vit. Pan ve'em xa ve'e kudutún, van'it tse'e je nam aka'yun duvaa'nmókut je pak vit jetse'e dutunjaa'kkaa'tsnit. ²² Ni pana ve'e dukah'ate'miva je nam tsaaydum pa'ajk naaj jem pak ak apajkin jootm. Pan ve'em xa ve'e kudutún, mupájinupts je'e ve'e je ak, ax koojyji tse'e vyintókiyut je tsaaydum pa'ajk naaj jets je ak apajkin. Juu' tse'e je nam tsaaydum pa'ajk naaj, jem tse'e nam ak apajkin jootm yakpum.

Ku je ixpajkpatajk duyuktajti je trigo

(Mt. 12.1-8; Lc. 6.1-5)

²³ To'k tse'e je poo'kxtkun xaaj vye'na jetse'e je Jesús dutuknaxy je trigo kam maat je y'ixpajkpatajk, jetse'e je y'ixpajkpatajk duyuktajti je trigo. ²⁴ Van'it tse'e je fariseotajk je Jesús dunuujmidi:

—¿Tyajx tse'e poo'kxtkun xaaj ya m'ixpajkpatajk dutonda juu' ve'e je pava'nun kyayakajtyp?

²⁵ Van'it tse'e je Jesús y'atsaajv:

—¿Tis, ka'anum miitse'e xkotsta jep Kunuu'kx Jatyán kujxp juu' ve'e to'k nax tyoonda je David maat je myu-jatyoo'tajk ku ve'e kya'ijtuxjidi ti ve'e kyáydap jya'kxtap jets ku ve'e yu'oo'kjup vye'nada? ²⁶ Tajki xa ve'e je David jep je Nte'yam chaptujkp ku ve'e je Abiatar y'ijt tee'

juu' ve'e dúnvintsanikajxp jē tee'tajkta, jētse'e dukaajy jē kunuu'kx tsapkaaky, jētse'e dumooyduva jē myujaty-oo'da. Ax ka'a tse'e jē pava'nun duyakjaty jētse'e opyana dukáyut, jē tee'tajkji ve'e tuknúnada. Ta miits ya'a ve'e xkotsta, ¿ve'em xaja?

²⁷ Vaampa tse'e jē Jesús:

—Jē jayu jē y'o'yin kajx xa ve'e jē Nte'yam dupuujm jē poo'kxtkun xaaj; ka jē poo'kxtkun xaaj kajxap tse'e dupuujm jē jayu. ²⁸ Jē'e kajxts atse'e jē kutojkun njayep pan ti ve'e poo'kxtkun xaaj yaktónup ukpu kayaktónup, ats, jē Jayu Juu' ve'e Nupaamduka Ijtp.

3

Jē yaa'tyajk juu' ve'e xux jē kya'aj to'k ado'om

(Mt. 12.9-14; Lc. 6.6-11)

¹ Jētse'e jē Jesús tyajkinuva jep tsaptujkp. Jep tse'e vye'na to'k jē yaa'tyajk juu' ve'e xux jē kya'aj to'k ado'om.

² Jē numay jayu tse'e du'ixtu oy pan yakjotkada'akupe'e jē Jesús jē pa'am jayu ku ve'e poo'kxtkun xaaj vye'na, jē'e ve'e jya'ixtidup pan ti ve'e kudutukpakta jētse'e dúnú'aa'-nadat kuxe'e dukakutyún jē'e jē pyava'nunda. ³ Van'it tse'e jē Jesús dúnúujmi jē yaa'tyajk juu' ve'e xux jē kya'aj to'k ado'om:

—Tena yaja ya jayu vyinkujkta.

⁴ Van'it tse'e du'amotutuvi jē jáyuda:

—¿Juu' tse'e jē pava'nun yakjajtyp jētse'e poo'kxtkun xaaj jē jayu dutónut: jē'e juu' ve'e oy, ukpu jē'e juu' ve'e ka óyap; ku ve'e jē jayu duyakjoojntykat, ukpu ku ve'e jē jayu duyak'oo'kut?

Ax ama'at tse'e tyaandi. ⁵ Van'it tse'e jē Jesús vyin'ix'apitsumkajxjidi, jot'aajnup jēt tsaachvinmaayp kux ka'a ve'e jē jayu dukuvakta juu' ve'e jē Nte'yam

chajkp, makke'e je kyo'oy vinma'yun dupaamdi. Van'it tse'e je Jesús dunuujmi je pa'am jayu:

—Yakyajkxu je mka'aj.

Van'it tse'e je pa'am jayu je kya'aj duyakyajkxy, jetse'e jyotkadaakni. ⁶ Van'it tse'e pyitsumdi je fariseotajk jetse'e du'ukkojtsmojkti maat je Herodes je jyáyuda pan vintso ve'e je Jesús kuduyakjay'oo'kjidi.

Ku numay je jayu y'ijt jeja maja na'akaya pa'ayi

⁷ Myaatnajkxts je'e ve'e je Jesús je y'ixpajkpatajk jeja maja na'akaya pa'ayi; numay tse'e je galiléait jayu pyanajkxjidi. ⁸ Jempa tse'e juu' ve'e tsoo'ndu jem jerusaleenit kyajpun kajxm jets juu' ve'e tsoo'ndu jem iduméait y'it jootm. Jempa tse'e juu' ve'e tsoo'nduva jem jado'k ado'om Jordán maja napa'am jets juu' ve'e tsoo'ndu jem tiirovit jets sidoonit y'it jootmda; numay tse'e ojts je Jesús du'ixta ku ve'e je kats dumótudi jets ti ve'e je Jesús tyuump. ⁹ Je'e kajx tse'e je Jesús dupavaajñ je y'ixpajkpatajk jetse'e apaamduka duyak'íttat to'k je barco joma ve'e tyákat, ve'em tse'e je numay jayu kyah'atijmókjadat. ¹⁰ Numáyani ve'e ooy je pa'am jayu duyakjotkadaakni vye'na. Je'e kajx tse'e pan pan jatye'e pajkjudup, je'e tse'e du'atijmojkup je Jesús kux tyonuvaandupe'e. ¹¹ Ax je jayu juu' ve'e jem jya'vin kajxmda je ko'oyjáyuvap, ku tse'e du'ixti je Jesús, van'it tse'e duvinkoxténidi jetse'e makk dumukojtsti. Jidu'um tse'e vyaandi:

—¡Mitse'e je Nte'yam je y'Onuk!

¹² Van'it tse'e je Jesús makk pyavaajnidi jetse'e dukah'avánadat jets pan je'e ve'e.

*Ku je Jesús duvinkaajn je ñumakmejtsk kukátsivada
(Mt. 10.1-4; Lc. 6.12-16)*

¹³ Van'it tse'e je Jesús pyejt jem tonun viinm jetse'e du-
vaajv pan pan jaty je'e ve'e vyinkonuvaampy. Nunajkxju-
duts je'e ve'e. ¹⁴ Numakmejtsk tse'e dvinkaajn juu' ve'e
íttap je'e maat, jetse'e dukéxtat ka'amaayva, ¹⁵ jetse'e je
kutojkun dumooydi jetse'e je pa'am jayu duyakjotkadaak-
tat jetse'e duyakpítsumduvat je ko'oyjáyuvap jem je jayu
jya'vin kajxmda. ¹⁶ Ya'ats je'e ve'e je numakmejtskta: je
Simón juu' ve'e tyukmumejtsxaaji Pedro, ¹⁷ je Santiago
jets je y'uts Juan, je Zebedeo je'e ve'e je myajntkajk,
je'eda tse'e tyukmumejtsxaaji Boanerges. (Jidu'umts je'e
ve'e kyatsapítsum je Boanerges, jáyuda juu' ve'e ve'em ax
jo'n je añu pyuj.) ¹⁸ Jempa tse'e je Andrés jets je Felipe,
je Bartolomé jets je Mateo, je Tomás jets je Tadeo, je
Santiago juu' ve'e je Alfeo je myajntk, je Simón juu' ve'e
je cananista partido dumaat y'ijit, ¹⁹ jets je Judas Iscariote,
juu' ve'e je Jesús dupaamnup jem je jayu kya'm juu' ve'e
tso'oxpajkjudup.

*Ku je Jesús yaktij jets je ko'oyjáyuvape'e je kutojkun
mooyju*

(Mt. 12.22-28; Lc. 11.14-20)

To'k nax tse'e je Jesús jets je y'ixpajkpatajk jep tujkp
vye'nada, ²⁰ van'it tse'e numay je jayu ñay'amojkijidin-
uva; ni je'e tse'e je Jesús kyoo'k'o'yixjini jetse'e kyáyut
maat je y'ixpajkpatajk. ²¹ Ku tse'e je Jesús je y'utsatajk
dumótudi juu' ve'e toojnju kojtsju, van'it tse'e du'uknu-
najkxti jetse'e kuduvooovdi, kux ve'eme'e je jayu vya'anda
jets ta ve'e vyinma'yuntókini.

²² Ax je tsaptujkpit yak'ixpajkpatajk juu' ve'e jem
Jerusalén tsoo'ndu, je'e tse'e vaandu:

—Jem xa ya'a ve'e jya'vin kajxm je ko'oyjáyuvap
juu' ve'e dunuvintsanikajxp je ko'oyjáyuvaptajkta. Je

Beelzebú ya'a ve'e moojyju je kutojkun jetse'e je ko'oyjáyuvap duyakpítsumut jem je jayu jya'vin kajxmda.

²³ Van'it tse'e je Jesús dyaaxji je numay jayu jetse'e ya tukmu'a'ixmojkin duvaajnidi:

—¿Vintsose'e y'o'yixjut jetse'e je Satanás viinm ñaa-jkpítsumjut jem je jayu jya'vin kajxm? ²⁴ Pan nacho'oxpajkjudup xa ve'e je jayu juu' ve'e to'kji je kyutojkunda, ka'a tse'e y'o'yixju jetse'e je kyutojkun jyékut. ²⁵ Jets pan nacho'oxpajkjuduvap tse'e je jayu juu' ve'e tsuunip to'k jaajn to'k tajk, ka'ats je'e ve'e y'o'yixju jetse'e jyejpat. ²⁶ Jets pan nacho'oxpajkjuduvaps je'e ve'eda pan pan jatye'e ijttup jem je Satanás y'am kya'm, ka'a tse'e y'o'yixjuva jetse'e jyékut je kyutojkun, kutókiyuups je'e ve'e.

*Yakvinkadaak yaknaxkadaak tse'e je Jesús je Satanás
(Mt. 12.29-32; Lc. 11.21-23; 12.10)*

²⁷ 'Ni pana tse'e kya'o'yixju jetse'e tyákat jep je tsots yaa'tyájk tyujkp jetse'e je pyaamduk dupajkjat pan ka'a ve'e too'vajkp dutsum. Ku ve'e tsúmani vye'nat, van'ít-num tse'e y'o'yixjut jetse'e je pyaamduk dupajkjat.

²⁸ Tyúvam xa atse'e nva'añ: Pan pan xa ve'e je Nte'yam divinkojtspejtp ukpu je viinm tokin dutún, o'yipts je'e ve'e jetse'e yaktokinmee'kxut. ²⁹ Ax pan pan tse'e je Espiritu Santo divinkojtspejtp, ni je vin'ítats je'e ve'e kyayaktokinmee'kxut, tyókinavam je'e ve'e xa'ma kajx.

³⁰ Ve'em tse'e je Jesús vyaajñ kux je Espiritu Santo ve'e je kutojkun moojyju jetse'e je ko'oyjáyuvap duyakpítsumnit jem je jayu jya'vin kajxmda, ax ve'em tse'e je jayu vyaandi jets je ko'oyjáyuvap je'e ve'e je kutojkun moojyju jetse'e ve'em dutuujn.

*Je'e pane'e je Jesús tyaakja'vip
(Mt. 12.46-50; Lc. 8.19-21)*

³¹ Van'it tse'e jye'ydi je Jesús je tyaak jets je y'utsatajk, jep tse'e tak'aagup tyaandi. Jep tse'e je Jesús dunukejxidi.

³² Pan pan jaty tse'e je Jesús dunaa'tsuunivittup vye'na, je'e tse'e na'muxju:

—Uxep xa ve'e tak'aagup je mtaak jets je m'utsatajk, mitse'e myakkotsuvaajjudup.

³³ Ax van'it tse'e je Jesús y'atsaajv:

—¿Pants atse'e ntaakip, jets pants atse'e n'útsidup?

³⁴ Van'it tse'e dvin'ix'apaa'vikujx pan pan jatye'e jep naa'tsuunivittjudup, jetse'e vyaajñ:

—Ya'a xa je'e ve'eda juu' atse'e ntaakja'vip jets juu' atse'e nja'vip ax jo'n kuy'ijtti ats je n'uts je n'ajch jets ats je n'uts je ntsa'a. ³⁵ Kux pan pan jatye'e dutoondup juu' ve'e je Nte'yam chajkp, je'ets atse'e nja'vidup ax jo'n ats je n'uts je n'ajch kuy'ijtti, jets ats je n'uts je ntsa'a, jets ats je ntaak.

4

Je taamt vajpa tukmu'a'ixmojkin

(Mt. 13.1-9; Lc. 8.4-8)

¹ Jado'k nax tse'e je Jesús yak'ixpajknuva jeja maja na'akaya pa'ayi; numay tse'e je jayu ñay'amojkijidinuva joma ve'e je'e. Va'ajts numayda ve'e tyun'ijtti. Jem tse'e vye'na to'k je barco. Van'it tse'e je Jesús tyajki jem barco jootm, jetse'e jem y'ajxtk; jeja tse'e maja na'akaya pa'ayi je numay jayu tyaandi. ² Van'it tse'e may viijn duyak'ixpajkti je tukmu'a'ixmojkin maat. Jidu'um tse'e vyaajñ:

³ —Amotunaxta. To'k xa ve'e je jayu taamt vajpa chaan. ⁴ Ku ve'e duvuj je taamt, jem tse'e juu' ve'e naxkadaak jeja too' kujk, van'it tse'e jye'ydi je jeyyva tánuk jetse'e dupiivdini. ⁵ Jem tse'e je taamt juu' ve'e naxkadaak jeja tsakujx joma ve'e peji je naax; jatyi tse'e

yee'k kux peji ve'e je naax. ⁶ Ax ku tse'e xyanu'aanni, van'it tse'e tyaatsni kuxe'e je y'aa'ts kyakaaktajki. ⁷ Jempa tse'e je taamt juu' ve'e naxkadaak jeja ápit akujk. Van'it tse'e je ápit yee'k jetse'e dukoo'k'ítamooyi je oy ojts jetse'e yee'kut, je'e kajx tse'e kyata'mi. ⁸ Nay jempa tse'e je taamt juu' ve'e naxkadaak jeja oy naxkujx, je'e tse'e ta'mi. Jem tse'e je taamt juu' ve'e naajkma'yiju ii'px majk taajm, jempa tse'e juu' ve'e naajkma'yiju toogupx taajm, nay jempa tse'e juu' ve'e naajkma'yiju mókupx taajm.

⁹ Van'it tse'e je Jesús jyaa'kvaajñ:

—Pan pan jaty xa ve'e jem je tyaatsk, va'an tse'e du'amotunaxta.

*Je'e pan tyajx kajxe'e je tukmu'a'ixmojkin yakpuujm
(Mt. 13.10-17; Lc. 8.9-10)*

¹⁰ Ku ve'e je Jesús naaydum vye'na, van'it tse'e yak'amotutuvi pan vintso ve'e yakkojtsva'ach juu' ve'e tyukmu'a'ixmojki, je'e ve'e du'amotutúvidu juu' ve'e mutámijidup vye'na, nay ve'empa je Jesús je ñumak-mejtsk ixpajkpatajk. ¹¹ Van'it tse'e je Jesús ña'muxjidi:

—Je Nte'yam tse'e mtuknuja'vijidup vintso je'e ve'e ku ve'e je jayu y'itta jem je Nte'yam y'am kya'm, ax ka'a tse'e je Nte'yam tyuknujávajada je'eda juu' ve'e uu'm maat ka'ijttup. ¹² Je'e kajxts ats je'e ve'e ntukmukotsta je tukmu'a'ixmojkin maat, kux jya'ixtup xa ve'e juu' atse'e ntuump, ka'a tse'e duvinjávada; jyah'amotunajxtup tse'e juu' atse'e nkajtsp, ka'a tse'e duvinmótuda. Je'e kajx ku ve'e ve'emda, ka'a tse'e dumaso'okta je kyoyoo joojntykinda, je'e kajx tse'e kyayaktokinmee'kxat.

*Ku je Jesús dukojtsvaach je taamt vajpa tukmu'a'ixmojkin
(Mt. 13.18-23; Lc. 8.11-15)*

¹³ Van'it tse'e je Jesús jyaa'kna'muxjidi:

—¿Ka'a ve'e xvinmótuda ya tukmu'a'ixmojkin juu' at-se'e tunkats? Pán ka'a ve'e xvinmótuda, ¿vintsots miits je'e ve'e xvinmótudat nujom je tukmu'a'ixmojkin? ¹⁴ Je taamt vajpa, ve'em xa je'e ve'e ax jo'n to'k juu' ve'e je Nte'yam je kyats je y'ayook du'ava'nip. ¹⁵ Ax jeja tse'e too' kujk joma ve'e je taamt yakvuj, ve'emts je'e ve'e ax jo'n je jayu juu' ve'e du'amotunajxtup je Nte'yam je kyats je y'ayook. Ax ku tse'e je jayu dumótuda, jatyji tse'e je Satanás jye'ya jetse'e dupajkjini jem jya'vin kajxmda je kats je ayook juu' ve'e yakvaajnjidu. ¹⁶ Ax jeja tse'e tsakujx joma ve'e je peji naax, joma ve'e je taamt yakvuj, ve'emts je'e ve'e ax jo'n je jayu juu' ve'e je Nte'yam je kyats je y'ayook du'amotunajxtup jetse'e jatyji dukuvakta je xoojntkun maat, ¹⁷ ve'em tse'e y'itta ax jo'n je naax joma ve'e je taamt ve'e'nji yee'k kuxe'e je y'aa'ts kyakaaktáka. Ux'ook, ku ve'e chaachpat'ukva'anda ukpu yakjomtonda yaktitonda je Nte'yam je kyats je y'ayook kajx, ax jatyji tse'e dumasooktini je kats je ayook. ¹⁸ Ax jeja tse'e ápit akujk joma ve'e je taamt yakvuj, ve'emts je'e ve'e ax jo'n je jayu juu' ve'e je Nte'yam je kyats je y'ayook du'amotunajxtup, ¹⁹ je'e tse'e ooy dutunvinmaaydup je naxviijnit je'e jets vintso ve'e ñaajkkumeenajadat, jetse'e je viijnk kaxin dujayepta. Je Nte'yam je kyats je y'ayook juu' ve'e y'amotunajxtu, ve'emts je'e ve'e jyaty ax jo'n je taamt juu' ve'e jeja ápit jaat naxkadaak jetse'e kyata'mi. ²⁰ Ax jeja tse'e oy naxkujx joma ve'e je taamt yakvuj, ve'emts je'e ve'e ax jo'n je jayu juu' ve'e je Nte'yam je kyats je y'ayook du'amotunajxtup jetse'e dukatsapakta, vimpijnupts je'e ve'e je jyáyuvinda je jyoojntykinda ax jo'n je Nte'yam tyukmutsókjada, je'e kajx tse'e y'itta ax jo'n je oy naax joma ve'e je taamt juu' ve'e naajknuma'yiju ii'px majk taajm, jets juu' ve'e naajknuma'yiju toogupx taajm, jets juu' ve'e naajknuma'yiju mókupx taajm.

*Jē ta'kxpa tukmu'a'ixmojkin**(Mt. 5.14-16; Lc. 8.16-18)*²¹ Van'it tse'e jē Jesús jyaa'kvaajñ:

—Ku ve'e jē jayu jē ta'kxpa dūyakmín, ¿yaktuknaxjo-jppts n'ite'e pan tii, ukpu jepe'e maajntkun pa'tkup dūyu'uts? ¿Ka'a n'ite'e kajxm dupum joma ve'e tya'kx-va'kxut? ²² Nay ve'empa tse'e, ka'a xa ve'e tii juu' ve'e yu'uts jetse'e ux'ook kyanuke'xnatákat, ka'a tse'e tii juu' ve'e kayaknuja'vip jetse'e ux'ook jē jayu dukanujávat. ²³ Pan pan jaty xa ve'e jem jē tyaatsk, va'an tse'e dū'amotunaxta.

²⁴ Jaa'kvaan tse'e jidū'um:

—Payo'oyda oy juu' ve'e m'amotunajxtup. Ve'em pan vintso ve'e mjáyuvada, nay jē mjáyuvin tse'e vimpítap. Pan oy xa ve'e jē mjáyuvinda, mjaa'kyakmo'odap tse'e juu' nuyojk. ²⁵ Pan pan tse'e juu' dumaat, jaa'kyakmo'opts jē'e ve'e; jets pan pan tse'e juu' yuu'n vee'n dumaat, yakpajkinup tse'e nujom.

*Jē taamt juu' yē'kp tukmu'a'ixmojkin*²⁶ Vaampa tse'e jē Jesús:

—Ve'em xa ve'e jē Nte'yam jē kyutojkun ax jo'n to'k jē jayu jē taamt dūvuj jeja naxkujx. ²⁷ Ku ve'e ya it ñaxy, ya it kyujaj ya it kyutso'oa, mojxpts jē'e ve'e jetse'e y'aa'ch. Ka'ats jē'e ve'e jē jayu dunujava vintso jē'e ve'e myux jets pan vintso ve'e y'aa'ch. ²⁸ Kux viinme'e jē naax dūyakee'k, too'vajkpe'e jē y'aajy dupum, van'it tse'e jē kyojk, jetse'e ux'ook jē tyaaajm. ²⁹ Ax ku tse'e jē tyaaajm myaju, van'it tse'e yakpakmojkni kux ta ve'e jē pakmok aats dupaa'ty.

*Jē mostaza taamt tukmu'a'ixmojkin**(Mt. 13.31-32; Lc. 13.18-19)*³⁰ Van'it tse'e jē Jesús vyaampa:

—¿Vintso jo'nnts je'e ve'e je Nte'yam je kyutojkun, ukpu ti jo'n tse'e ntukmu'a'ixmojkimdap? ³¹ Ve'em xa je'e ve'e ax jo'n to'k je yaa'tyajk duvuj je mostaza taamt jeja naxkujx. Ku ve'e yakvuj, je'e tse'e je taamt dunut-sayikajxp yaja naxviijn; ³² ax ku tse'e yee'k, ñumajikujxpts je'e ve'e jets ka'a ve'e je viijnk aajy ojts juu' ve'e yakja'kxp, maja vaamp tse'e ooy, o'yixjadap tse'e je jeyyva tánuk jetse'e je pye'en dupámdat jem y'axén akojkm joma ve'e je ep.

Vintso je Jesús duyaktuujn je tukmu'a'ixmojkin
(Mt. 13.34-35)

³³ Ax may tse'e je Jesús dutukmu'a'ixmojki je kats je ayook ax jo'n ya'a, ve'em vintso ve'e je jayu y'o'y-ixjidi jetse'e dvinmótudat. ³⁴ Jets nujom juu' jatye'e tyukmukajtsp, tum tyukmu'a'ixmojkip tse'e. Ku ve'e je Jesús je y'ixpajkpatajk dumaadi aje'ejjyida, va'ajts tse'e du'ava'nikujx.

Ku je Jesús duyak'atuvi je makk poj
(Mt. 8.23-27; Lc. 8.22-25)

³⁵ Ku ve'e je it tyánayini, van'it tse'e je Jesús je y'ixpajk-patajk dunuujmidi:

—Ja'mda jem jado'k ado'om napa'am.

³⁶ Van'it tse'e je y'ixpajkpatajk yaknajxjidi jem barco jootm, je barco joma ve'e vye'na, jetse'e je numay jayu dumujékumidi. Jem tse'e vye'nada jamejtsk jatoojk je barco maat je'eda. ³⁷ Van'it tse'e makk pyoj'ukvaajñ jetse'e je naaj ooy tyunkajxmpojtuk jetse'e tyajki jem barco jootm. Van'it tse'e je barco y'ojts'ukvaanni. ³⁸ Jep tse'e barco naadup mya'aj vye'na je Jesús jem kukava ni'kxm. Van'it tse'e duyoyxti jetse'e dunuujmidi:

—¡Yak'ixpajkpa! ¿Ka'a ve'e xvinnmay ku ve'e n'oo'kum-dat?

³⁹ Van'it tse'e je Jesús pyojtuk, jetse'e je poj dutuknuujmi. Van'it tse'e je maja na'akaya dumukajts. Jidu'um tse'e vyaajñ:

—Tukviijn'ítu, ka'a ve'e mjetma'aty.

Van'it tse'e je poj y'atuvi jetse'e je naaj tyu'ujkajty.

⁴⁰ Van'it tse'e dunuujmi je y'ixpajkpatajk:

—¿Tyajxse'e mtsa'agada? ¿Ka'anume'e je jaanchja'vin xjayepa?

⁴¹ Ooyts je'e ve'e tyuntsa'kidi jetse'e vimpit atuj ñavyaajnidi:

—¿Vintsos ya'a vine'e ya jayu je makkin ooy dutunjayep? ¡Katsupajkjup xa ve'e je poj paat jets je maja na'akaya paat!

5

Ku je Jesús duyakpítsum je ko'oyjáyuvap jem je jayu jya'vin kajxm

(Mt. 8.28-34; Lc. 8.26-39)

¹ Van'it tse'e jye'ydi jem jado'k ado'om maja na'akaya pa'am joma ve'e je it duxaaja Gadara. ² Ku ve'e je Jesús pyítsum jem barco jootm, van'it tse'e to'k je yaa'tyajik vyinkutámiji juu' ve'e jem jya'vin kajxm je ko'oyjáyuvap. Jem tse'e chaa'n joma ve'e je oo'kpa ñaxtákada. ³ Ax jep tse'e oo'kpa aajntkup chuuna y'ijit; ni je cadena maata tse'e pan kya'o'yixju jetse'e tsum duyak'ítut, ⁴ kux may náxani ve'e jyakadenatsum vye'na jem kya'm jets jem tyékum, jetse'e dutukpojtikúx je cadena; ni pana tse'e kya'o'yixju jetse'e duyakyójut. ⁵ Ijtp tse'e jóvum xaaj jóvum tsooj y'aya'axy vyídut jem tonun viinm tonun kajxm jets joma ve'e je oo'kpa aajntk, jetse'e je tsaaj ñatyuknaajkxa'ajkaja. ⁶ Jékum jatyna tse'e je Jesús vye'na, van'it tse'e je yaa'tyajik y'ixji jetse'e noomp je Jesús

duvinkutami jetse'e duvinkoxkteni. ⁷ Van'it tse'e ma_{kk} dumukajts, jetse'e dunuujmi:

—¿Ti katsts uu'me'e njajejpump?, Jesús, je Kajxmit je y'Onuk, je Nte'yam je Myajntk. Je Nte'yam kajx ats mitse'e nmunoo'kxtuk, kadi ats xtsaachtún.

⁸ Jidu'um tse'e vyaajñ kux ñuu_jminupe'e je Jesús je ko'oyjáyuvap jidu'um:

—¡Ko'oyjáyuvap, pítsumdini jem ya jayu jya'vin kajxm!

⁹ Van'it tse'e je Jesús je yaa'tyajk du'amotutuvi:

—¿Tise'e mxaaj?

Van'it tse'e y'atsaajv:

—Miijl Am atse'e nxaaj kux va'ajts numay aatse'e.

¹⁰ Van'it tse'e je Jesús ooy dutunmunoo'kxtk jets ka'a ve'e jékum dukéxut je ko'oyjayuvaptajk. ¹¹ Tamji tse'e jya'kxta vye'na numay je keem jem tonun viinm, ¹² jetse'e je ko'oyjayuvaptajk je Jesús dumunoo'kxtkti:

—Pakexu aats to'k aaj xim joma ve'e je keem jets aats je'e ve'e ntuktákat.

¹³ Yakjajtuxjudu tse'e je Jesús. Van'it tse'e je ko'oyjáyuvap pyítsumdini jem je yaa'tyajk jya'vin kajxm jetse'e je keem dutuktajkidi; numejtsk miijl jo'n tse'e y'ijtti je keem. Van'it tse'e nujom je keem kyusnoomdi jem tonun viinm jetse'e y'ano'midi jem maja na'akaya jootm. Jep tse'e ñax'oo'kkajxtini.

¹⁴ Ku ve'e du'ixti je keem íxpada, noomp tse'e ñajkxti jetse'e o_{jts} du'avanva'kxta jem kajpun jootm jets jem kam jootm. Je numay jayu tse'e o_{jts} du'ixta juu' ve'e toojnju kojtsju. ¹⁵ Ku ve'e jye'ydi joma ve'e je Jesús, van'it tse'e du'ixti je yaa'tyajk juu' ve'e jem jya'vin kajxm tuy'it je ko'oyjáyuvap. Jem je'e ve'e chuuna xáxani jets óyani je vyinma'yun. Van'it tse'e cha'kidi. ¹⁶ Pan pan jatye'e du'ixtu, je'e tse'e tukmumaajntykjudu vintso ve'e jyajtti je keem jets je yaa'tyajk juu' ve'e je ko'oyjáyuvap

tuñuvaatsjini. ¹⁷ Van'it tse'e je jayu dumunoo'kxtkti je Jesús jetse'e dutukvaatsnit je y'itta je ñaaxta.

¹⁸ Ku ve'e je Jesús tyajki jem barco jootm, van'it tse'e je yaa'tyajk juu' ve'e je ko'oyjáyuvap jem jya'vin kajxm tuy'it, je'e tse'e munoo'kxtkju jetse'e dumaadat. ¹⁹ Ax ka'a tse'e je Jesús duyakjajty. Jidu'um tse'e dunuuujmi:

—Najkxu jem mtak'am joma ve'e je mjayu, jem tse'e xtukmumaaydukut ti maa'yune'e je Maja Vintsán tumto'nuxju jets vintso je'e ve'e tumtukma'atju.

²⁰ Jem kajpun kajxmda juu' ve'e jem decápolisit y'it jootm, jem tse'e je yaa'tyajk ñujkx jetse'e du'amaajntykva'kxy nujom juu' ve'e je Jesús tyoon je'e kajx. Atuva atoki tse'e dutuktaandi.

Je Jairo je ñaax jets je ta'axtajk juu' ve'e je Jesús je vyit dutoon

(Mt. 9.18-26; Lc. 8.40-56)

²¹ Ku ve'e je Jesús vyimpijtnuva jem barco jootm je ja jado'k maja na'akaya pa'ayi, van'it tse'e numay je jayu ñay'amojkijidi joma ve'e je'e. ²² Van'it tse'e to'k je jayu ñuje'yji juu' ve'e jep tsaptujkp dunuvintsánip, Jairo je'e ve'e xyaaj. Ku ve'e je Jesús du'ix, van'it tse'e divinkoxkteni, ²³ jetse'e ooy dutunmunoo'kxtk. Jidu'um tse'e vyaajñ:

—Oo'kuvaannupe'e ats je mpi'k naax. Ja'mu to'k aaj jetse'e je mka'aj xtuknukónut, ve'em tse'e jyotkada'akut, jetse'e jyaa'kjoointykat.

²⁴ Van'it tse'e dumaadi. Je numay jayu tse'e je Jesús myaatnajkx jetse'e dutun'atijmojktini. ²⁵ Jem tse'e to'k je ta'axtajk vye'na juu' ve'e makmejtsk joojntani dujajejpp je vinnujkxju pa'am. ²⁶ Távani tse'e je ta'axtajk ooy tyunyaktsaachpaa'tjada numay je tso'yivatajk jets távani ve'e dutukmujokyajxni nujom juu' ve'e y'ixp jyajejpp, ax ni vinxupa tse'e kyajotkada'aky, nuyojke'e y'oo'ktív.

²⁷ Ta tse'e dumotu vye'na ti ve'e je Jesús tyuump kyajtsp, jetse'e je ta'axtajk jye'y joma ve'e je Jesús jep ñaadup tsov jeja numay jayu akujk, jetse'e je vyit dutoojnji. ²⁸ Jidu'um tse'e ñaña'muxji: Tun koojyji xa ijk atse'e kuntán xi vyit, jotkada'akupts atse'e. ²⁹ Ku ve'e je vyit dutaajn, tun jatyji tse'e je pya'am y'atúvini jetse'e je ñi'kx je kyopk duja'vi jets ta ve'e je pa'am ñuva'achju. ³⁰ Ku ve'e je Jesús dunuja'vi jets ta ve'e je myakkin duyaktún, van'it tse'e vya'kumpijt joma ve'e je numay jayu, jetse'e vyaajñ:

—¿Pan tse'e ats ya nvit tudután?

³¹ Van'it tse'e je y'ixpajkpatajk ña'muxjidi:

—M'ixp xa mitse'e jets je numay jayu ve'e m'atijmo-jkup, jetse'e mva'añ: “¿Pants atse'e tuxtán?”

³² Van'it tse'e je Jesús je numay jayu duvin'ix'apit-sumkujx, je'e ve'e y'ixuvaampy pan pane'e toojnju.

³³ Van'it tse'e je ta'axtajk tyuntsa'kini jetse'e nunmípp-nup je Jesús divinkoxkteni, jetse'e tyúvam juu' duvaajnji kux ñuja'vipe'e vintsə ve'e jyotkadaakni. ³⁴ Jetse'e je Jesús ña'muxji:

—Ta xa ve'e mjotkadaakni je'e kajx ku atse'e tux-jaanchjáva. Najkxni to'k aaj to'k joot. Tsotse'e m'ijtnit.

³⁵ Kojtspna tse'e je Jesús vye'na, van'it tse'e je jayu ñuje'yjidi, jeme'e je tsaptujkpit je ñuvintsán tyak'am choo'ndi, jetse'e vyaandi:

—Távani xa ve'e je mnaax y'aa'k. ¿Tyajxse'e xjaa'k'at-su'ux ya yak'ixpajkpa?

³⁶ Ax tun koojyji tse'e je Jesús dumotu jets ti ve'e yak-vaajnjp je tsaptujkpit je ñuvintsán, van'it tse'e dunujjmi:

—Kadi mtsa'aga. Koojyji atse'e xjaanchjávat.

³⁷ Ax ni pana tse'e dukayakajtji jetse'e pyanajkxjut, je Peedroji ve'e jets je Santiago maat je Juan juu' ve'e je Santiago je y'uts. ³⁸ Ku ve'e je Jesús jye'y jem je tsaptujkpit je ñuvintsán tyak'am, van'it tse'e du'ix jets jeme'e

je jayu ooy tyunne'emda, tyunya'axta, tyuntsaachvin-máyda. ³⁹ Ku ve'e je Jesús tyajki jep tujkp, van'it tse'e ña'muxjidi:

—¿Tyajx tse'e mne'emda jetse'e mya'axta? Kux ya kiix ónuk, ka'a xa ya'a ve'e y'aa'ka, maapji ya'a ve'e.

⁴⁰ Jetse'e dunuxiikti dutukxiikti. Van'it tse'e je Jesús duyapitsumkujx je jayu. Van'it tse'e dumaadi je ónuk je tyee' je tyaak jets je y'ixpajkpatajk juu' ve'e myaadidu, jetse'e tyajki joma ve'e je kiix ónuk mya'aj. ⁴¹ Van'it tse'e je kiix ónuk je kya'aj dukoojnukji jetse'e dunuujmi:

—Talita, cumi. (Ax jidu'umts ya'a ve'e kyatsapítsum, kiix ónuk, mits atse'e nnuujmip, pojtukni.)

⁴² Ax tun jatyji tse'e je kiix ónuk pyojtukni jetse'e yo'y'ukvaanni, kux makmejtsk joojntani ve'e. Atuva atoki tse'e tyuntaandi je jáyuda. ⁴³ Van'it tse'e je Jesús mak ña'muxjidi jets ni pana ve'e dukavaajnjadat, jetse'e dupavaajñ jetse'e je kiix ónuk duyakkáydat.

6

*Ku je Jesús vye'na jep Nazaret
(Mt. 13.53-58; Lc. 4.16-30)*

¹ Ku ve'e je Jesús chaa'n jem, van'it tse'e vyimpijtni jem tyak'am, panajxjudu tse'e je y'ixpajkpatajk. ² Ku ve'e je poo'kxtkun xaaj dupaaty, van'it tse'e yak'ixpajk'ukvaajñ jep tsaptujkp. Je numay jayu tse'e amotunajxjudu jetse'e atuva atoki tyaandi. Jidu'um tse'e ñavyaajnji:

—¿Jomas ya'a ve'e ya jayu ya nuja'vin dupuk jetse'e ve'em kyats? ¿Ti nuja'vin ya'a ve'e tuyakma'a? ¿Vintso ve'e y'o'yixju jetse'e je majin dutún? ³ Ya'a xa ve'e je tsejtspa juu' ve'e je María je myajntk, je Santiago maat je José je y'ajch, je Judas maat je Simón je y'ajch. Yaja tse'e chaanada ya'a ya kyiix utsta uu'm maatta.

Je'e kajx tse'e duviiink'ixti je Jesús. ⁴ Van'it tse'e je Jesús ña'muxjidi:

—Otyun joma tsova xa ve'e yakvintsa'aga je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpa, jeejyji ve'e kyayakvintsa'aga joma ve'e je y'it je ñaax, joma ve'e je jyuut je myugo'ok, jets joma ve'e je jyaajn je tyajk.

⁵ Ax ka'a tse'e je Jesús y'o'yixji jetse'e jem je majin dutónut, je'ejyji ve'e ku ve'e je kya'aj dutuknukaaajn vinkex je pa'am jayu jetse'e duyakjotkadaakni. ⁶ Atuva atoki tse'e tyaañ je Jesús ku ve'e du'ix jets ka'a ve'e jyaanchjávajada; kajpun kajpun tse'e ñujkx jetse'e je jayu duyak'ixpuk.

*Ku je Jesús du'akejxva'kxti je y'ixpajkpatajk ka'amaayva
(Mt. 10.5-15; Lc. 9.1-6)*

⁷ Van'it tse'e je Jesús duyaxmujk je ñumakmejtsk ixpajkpada, jetse'e du'akejxva'kxti numejtsk jaty, jetse'e dumoojy je kutojkun jetse'e je ko'oyjáyuvap duyakpítsumdat jem je jayu jya'vin kajxmda. ⁸ Van'it tse'e dutukpavaañ je y'ixpajkpatajk:

—Ka'a tse'e ti xmutsoo'ndat juu' ve'e m'ajootadap jeja too'aajy, ka'a tse'e xmutsoo'ndat je tsapkaaky, ka'a tse'e je apajkin, ni ka'ava tse'e je meen. Je mtajki ve'e mpakáptap ⁹ jetse'e je mka'ajk xtukva'agadat, jets to'k ni'kxji ve'e je mvit xmunajkxtat juu' ve'e mjajejptup.

¹⁰ Van'it tse'e dujaa'knuujmi:

—Kujyajomatujka tse'e mtákadat, jeja tse'e mnamyáyjadat pan vinxup xaaj ve'e mtánada. ¹¹ Ax pan pan tse'e mkakuvajkjudup uk mkah'amotunaxuvaajnjudup, mtsoo'ndinup tse'e jem jetse'e xvinxíttat je mtektá jetse'e vyánukut je naxvay juu' ve'e tuxpava'akta jem kyajpun jootm, ve'em tse'e dunujá vadat jets ka'a je'e ve'e y'oya juu' ve'e tyoondup. Tyúvam xa atse'e nva'añ, nuyojke'e

je jayu je tsaachpaatun yakmooydinit ku ve'e je jayu yaktokimpayo'ydinit jets ni ka'a ve'e je sodomait jets je gomoorrait jayuda.

¹² Van'it tse'e choo'ndi je y'ixpajkpatajk ka'amaayva jetse'e je jayu dunaajmada jetse'e vinyinmayumpijttinit, jetse'e dumasooktinit je kyo'oy joojntykinda.

¹³ Yakpítsumduva tse'e je ko'oyjáyuvap jem numay je jayu jya'vin kajxmda jetse'e dupaajmjada je olivos aceite jem numay je pa'am jayu ñi'kxmda kyojmda jetse'e duyakjotkadaaktini.

Ku je Yaknapejtpa Juan y'o'o'kni

(Mt. 14.1-12; Lc. 9.7-9)

¹⁴ Ku ve'e je Jesús je myajin vya'kxk, van'it tse'e je yakkutojka Herodes dumotu. Jeme'e je jayu juu' ve'e vaandu:

—Je Yaknapejtpa Juan xa je'e ve'e, je'e tse'e joojntyk-pajknuva jetse'e Jesús ñatyijju, je'e kajx tse'e y'o'yixju jetse'e je majin dutún.

¹⁵ Jempa tse'e pan pane'e vaanduvap:

—Je Elías xa je'e ve'e.

Nay jempa tse'e pan pane'e vaanduvap:

—Je'e xa ve'e nuto'k je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpa, ve'em ax jo'n je jujpit jayuda juu' ve'e ijttu je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpada.

¹⁶ Ax ku tse'e je yakkutojka Herodes je kats dumotu, van'it tse'e vyaajñ:

—Je Juan xa je'e ve'e juu' atse'e nyakjayyukpojxjini, je'e tse'e joojntykpajknuva.

¹⁷ Ve'em tse'e vyaajñ kux viinme'e je Herodes je Juan duyakjamyajtsji jetse'e duyakjapyoxuntakpaajmji, jetse'e duyakjachoojmji. Ve'em tse'e dutuujn je ta'axtajk Herodías kajx juu' ve'e pyajknu, je y'uts Felipe je ñuda'ax je'e ve'e y'ij. ¹⁸ Jidu'um tse'e je Juan je Herodes dunuujmi:

—Ka'a xa ve'e je pava'nun duyakjaty jetse'e xpákuť je m'uts je ñuda'ax.

¹⁹ Ax je ta'axtajk, myu'ejkjupts je'e ve'e je Juan, chajkpts je'e ve'e jetse'e je Juan y'oo'kut; ax ka'anum tse'e y'o'yixju ²⁰ kux cha'kipe'e je Herodes je Juan. Kux ñuja'vipe'e jets je Nte'yam je jyayu je'e ve'e jets tuv je'e ve'e je jyáyuvin je jyoojntykin, je'e kajx tse'e dukayakjaty jetse'e je Juan y'oo'kut. Chojk tse'e je yakkutojkpa jetse'e du'amotunáxut juu' ve'e je Juan kyojts; ax ooy tse'e tyunnavyinma'yunmooyji vinnaajknáx ku ve'e ve'em du-tuujn.

²¹ Ax je'y tse'e je xaaj ku ve'e y'o'yixji je ta'axtajk jetse'e je Juan y'oo'kut, van'it je'e ve'e jyajty ku ve'e je Herodes je kye'xtkun xaaj dumaja tun vye'na. Yak-jayukaay tse'e je Herodes. Jem tse'e je ñuvinténivatajk, jem tse'e je tojpa juu' ve'e dunuvintsánidup kakmiijl jaty je tojpatajk, jempa tse'e pan pan jatye'e dunumájidup jem galiléait y'it jootm. ²² Kaaydup tse'e vye'nada, van'it tse'e tyajki je Herodías je ñaax jetse'e y'ejts. Ooy tse'e dutuntsojja'vidi je yakkutojkpa Herodes jets pan pan jatye'e myaatkaaydup myaat'ooktup vye'na. Van'it tse'e je yakkutojkpa dunuujmi je kiixuta'ax:

—Amótuvu ats pan ti ve'e mtsajkp, kux nyákup atse'e.

²³ Van'it tse'e je Nte'yam duyaknajxy jetse'e vyaan-nuva:

—Nujom tse'e pan vinxup atse'e x'amotu, nyákupts atse'e, jyakojkmam atse'e nyákut je nkutojkun.

²⁴ Van'it tse'e je kiixuta'ax vya'kpítsum jetse'e ojts je tyaak dumaatnakyátsju, jetse'e du'amotutuvi:

—¿Tis atse'e kun'amotu?

Van'it tse'e je tyaak y'atsaajv:

—Amótuvu je Yaknapajtpa Juan je kyuvajk.

²⁵ Jaty aa'k tse'e je kiixuta'ax tyajkinuva joma ve'e je yakkutojkpa. Van'it tse'e du'amotu:

—Ve'e atse'e ntsajkp jetse'e uxyam jaty xyakut jem plato jootm je Yalnapejtpa Juan je kyuvajk.

²⁶ Van'it tse'e je yakkutojkpa tyuntsaachvinmapyujk. Ax ka'a tse'e dukojtstikutsuva'añ kux távani ve'e je Nte'yam duyaknaxy vye'na jets távani ve'e je jayu du'amotunaxta juu' ve'e myaatkaaydup myaat'ooktup vye'na. ²⁷ Je'e kajx tse'e tun jatyji to'k je tyojpa dukejx jetse'e najkx je Juan je kyuvajk duyaktsaa'n. ²⁸ Van'it tse'e je tojpa ñujkx jetse'e ojts duyukpux jep poxuntujkp, jetse'e duyaknujx je kyuvajk jem plato jootm, jetse'e dumoojy je kiixuta'ax. Van'it tse'e je kiixuta'ax je tyaak dumoojy je Juan je kyuvajk.

²⁹ Ax ku tse'e je Juan je y'ixpajkpatajk dumótudi, van'it tse'e jye'ydi jetse'e ojts duyaktsoo'ndini je ñi'kx je kyopk, jetse'e duyaknaxtajakidini.

*Ku je Jesús je jayu duyakkaajy numugooxk miijl naxy
(Mt. 14.13-21; Lc. 9.10-17; Jn. 6.1-14)*

³⁰ Van'it tse'e je kukatsivatajk vyimpijttini joma ve'e je Jesús jetse'e duvaajnidi pan ti jatye'e ojts dutonda jets vintso ve'e je jayu duyak'ixpajkti. ³¹ Van'it tse'e je Jesús ña'muxjidi:

—Ja'mda apuk jetse'e vee'n mpo'o'kxumdat.

Ve'em tse'e vyaañ kux je numay jayu ve'e navyin-najxjup navyintajkijup, ka'a ve'e y'avaatsuvada jetse'e kyáydat. ³² Ax van'it tse'e aje'ejjjida dupajkti to'k je barco jetse'e ñajxkti joma ve'e kyapantsuuna. ³³ Numay tse'e du'ixti ku ve'e choo'ndi jetse'e du'ixkajpti je Jesús. Van'it tse'e noomp ñajxkti je numay jayu, jem tse'e may kajpun kajxm choo'nda, jetse'e too'vajkp jye'ydi je numay jayu jets ux'ook juu' ve'e jem barco jootm najkxtu. ³⁴ Ku ve'e

je Jesús jem barco jootm vya'kpítsum, van'it tse'e du'ix je numay jayu, yaktukmo'ttu tse'e kux ve'em xa je'e ve'eda ax jo'n je carnero juu' ve'e je vyinténiva ka'ijtxjudup. Van'it tse'e je jayu duyak'ixpujk, may viijn tse'e juu' jaty duvaajnjadi. ³⁵ Ax ku tse'e je it tyánayini, van'it tse'e je y'ixpajkpatajk vyinkutámijidi. Van'it tse'e je Jesús dunuujmidi:

—Tánani ve'e uxyam ya it jets ka'a tse'e yaja pyantsuuna. ³⁶ Pakejxtini to'k aaj ya jáyuda jetse'e ñajkxtat jem kam jootm jets jem kajpun kajxm juu' ve'e tamanaat, ve'em tse'e je kyaaky je tyojkx dujóydat, kux ka'a ve'e dumaadada ti ve'e kyáydap jya'kxtap.

³⁷ Van'it tse'e je Jesús y'atsoojvjadi:

—Miits ya'a ve'e myakkáydap.

Van'it tse'e je y'ixpajkpatajk y'atsoojvjadi:

—¡Mejtsk mókupx xaaj numutún jo'n xa ve'e je meen dutsak jetse'e je tsapkaaky yaktukjóyut jetse'e ya jayu kyáydat!

³⁸ Van'it tse'e je Jesús y'amotutúvijidi:

—¿Vinxup tse'e jep je mtsapkaakyta? Ixta n'it.

Ku tse'e dunuja'vidi, van'it tse'e vyaandi:

—Mugooxk xa jepe'e je tsapkaaky jets mejtsk je ajkx.

³⁹ Van'it tse'e je Jesús dutukpavaandi jetse'e je jayu duyak'ajxtuktat jem tsoots kajxm to'k jaka'a jaty.

⁴⁰ Ajxtktu tse'e je jayu to'k jaka'a jaty, numókupx jaty jets nuvujxtkupxuk majk jaty. ⁴¹ Van'it tse'e je

Jesús dukoojnuk mugooxk je tsapkaaky jets mejtsk je ajkx. Van'it tse'e jem tsajm tso pyat'ix jetse'e je Nte'yam dukukojsji. Van'it tse'e je tsapkaaky

dutojkva'kxy jetse'e dumoojy je y'ixpajkpatajk jetse'e je jayu dutukvinkukáyadat. Yakva'kxpa tse'e je Jesús mejtsk je ajkx, jetse'e je y'ixpajkpatajk anañujoma dumokuyjx. ⁴² Ax nujom tse'e je jayu kyaaydi jetse'e

kyooxjidi. ⁴³ Ku ve'e je jayu kyakyajxti, van'it tse'e dupakmojktini jamakmejtsk kach je tsapkaaky kunax jets je ajkx kunax juu' ve'e vintaannu. ⁴⁴ Juu' jaty tse'e kaaydu, numugooxk miijlts je'e ve'e y'ijtti je yaa'tyajkta.

Ku je Jesús yo'y jem nani'kxm

(Mt. 14.22-27; Jn. 6.16-21)

⁴⁵ Jatyji tse'e je Jesús dupavaajñ je y'ixpajkpatajk jetse'e tyákadat jem barco jootm jetse'e ñajkxtat jem jado'k ado'om maja na'akaya pa'am joma ve'e je kajpun juu' ve'e Betsaida duxaaj, je'e tse'e najkxtap namvaate'e je Jesús je numay jayu dupakejxtini. ⁴⁶ Távani tse'e je numay jayu dupakejxtini vye'na, van'it tse'e je Jesús dujaa'kvimpejt je tonun jetse'e ojts chapkats. ⁴⁷ Ku ve'e je it kyoo'tsini, jem tse'e vye'na je barco maja na'akaya jootm; ax je Jesús, jéjats je'e ve'e naxkujx naaydum. ⁴⁸ Van'it tse'e je Jesús du'ix jets noo'kxtinupe'e ku ve'e dujapakaa'pta je barco, kux je mak pox ve'e vinkumi'nijidup. Jado'k ma'ajum jo'n tse'e vye'na, van'it tse'e je Jesús pyanajxjidi, jem tse'e nani'kxm yo'oy, ukvinnaxuvaajnjudup tse'e. ⁴⁹ Ax ku tse'e je y'ixpajkpatajk du'ixti jets jeme'e nani'kxm yo'yp myets, ve'em tse'e vyinmaaydi jets jado'k itumit jayu je'e ve'e. Van'it tse'e y'akaa'stkti, ⁵⁰ kux anañujoma ve'e du'ixti jetse'e cha'kidi. Ax jatyji tse'e je Jesús myukojt-sjidi, jetse'e ña'muxjidi:

—jot'amájada, ats xa jeja, kadi mtsa'agada!

⁵¹ Van'it tse'e je Jesús tyajki je'e maatta jem barco jootm. Tun jatyji tse'e pyoj'atúvi. Van'it tse'e je y'ixpajk-patajk atuva atoki tyuntaandi, ⁵² ka'a ve'e duvinmótudi ti ve'e je Jesús tyoon ku ve'e dutojkva'kxy je tsapkaaky jetse'e je numay jayu duyakkaaj, kux makke'e je kyuvajkta.

Ku je Jesús duyakjotkadaaky je pa'am jáyuda jep Genesaret

(Mt. 14.34-36)

⁵³ Ku ve'e dutuknajxti je maja na'akaya, van'it tse'e jye'ydi jem genesaretit y'it jootm. Jem tse'e je byarco dukuvaa'ndi jeja napa'ayi. ⁵⁴ Ax ku tse'e pyitsumdi jem barco jootm, jatyji tse'e je jayu je Jesús du'ixkajpti. ⁵⁵ Van'it tse'e y'onomva'kxti jem tsov jetse'e je Jesús je pa'am jayu dutuknunjajxti jem maajntkun kajxm pan joma tso ve'e dumótuda jets jeme'e je Jesús vyídut. ⁵⁶ Jyajomakajpunkujxa tse'e je Jesús tyajki ukpu joma ve'e ñajxy jem kam jootm, jem tse'e dupaamdi too' am je pa'am jayu jetse'e dumunoo'kxtkti je Jesús jetse'e duyakjátut jetse'e yaktoojnjat kujyavitupaa'vjya. Ax pan pan jaty tse'e dutoondu je Jesús je vyit, jotkadaaktinu tse'e.

7

Kyo'oyja'vipe'e je Jesús ku ve'e je jayu dukakutyún je Nte'yam je pyava'nun
(Mt. 15.1-9)

¹ Van'it tse'e je fariseotajk maat je tsaptujkpit yak'ixpajkpatajk ñay'amojkijidi joma ve'e je Jesús, jem tse'e Jerusalén choo'nda. ² Ax jem tse'e je Jesús je y'ixpajkpatajk juu' ve'e kaaydu, ka'ats je'e ve'e too'vajkp kyapojti joma vaat je kyatajks ax jo'n je jujpit jayu je pyava'nunda, yaktijpaps je'e ve'e je jáyuda jets ka'a ve'e vya'ajtsada je kya'aj. Íxjudu tse'e je fariseotajk jets je tsaptujkpit yak'ixpajkpatajk. ³ Kuxe'e je fariseotajk jets nujom je israeejlit jayu duyak'itta je pava'nun juu' ve'e je jujpit jayu yakta'nuxjudu; pan ka'a ve'e kyapojta je kyatajks paat ax jo'n je jujpit jayu je pyava'nunda, ka'a tse'e kyayda. ⁴ Ax ku tse'e vyimpijtini jep maaly jaatp, pan ka'a ve'e too'vajkp ve'em kyapojta, ka'a tse'e kyayda. Ax ve'em tse'e duyak'itta ti jaty viijnk pava'nun, ax jo'n je tuk'a'ooguin jets je oo'y yakpuj, je pojxun to'ts jets je

maajntkun. ⁵ Van'it tse'e je fariseotajk maat je tsaptujkpit yak'ixpajkpatajk du'amotutúvidi je Jesús:

—¿Tyajx tse'e ya m'ixpajkpatajk dukatonda ax jo'n je jujpit jayu je pava'nun xyaktaajnjimdi jetse'e ve'emji kyayda? Ka'a tse'e je kya'aj duyakva'atsta.

⁶ Van'it tse'e je Jesús y'atsaajv:

—Mejts'aaajta mejtsjootta. Oye'e miits kajxta je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpa Isaías du'ava'ni. Jidu'um tse'e dujatyaaajñ juu' ve'e je Nte'yam kyajts:

Y'amji xa ve'e ya jayu ats xvinjávada xvintsa'agada, ax xtukmujékumidupts atse'e je jyootta je jya'vinda.

⁷ Tónaji xa je'e ve'e ñatyijjada jets xvinja'vidup xvintsa'kidup ats je'e ve'e,

tyuk'ixtupts je'e ve'e je jayu je pyava'nunda ax jo'n ats je mpava'nun kuy'ijj jo'n.

Jidu'um tse'e je Isaías dujatyaaajñ. ⁸ Mpanajkxtup xa ve'e je jayu je pyava'nunda, ve'em ax jo'n je tuk'a'ooguin jets je oo'y yakpuj, jets juu' jatye'e viijnk pava'nunda. Kux tse'e ve'em xtonda, mmasooktup tse'e je Nte'yam je pyava'nun.

⁹ Van'it tse'e je Jesús jyaa'kvaajñ:

—¡Qoy xa miitse'e xtunjatta vintso ve'e je Nte'yam je pyava'nun xyakma'atta je'e kajx jetse'e ve'em xpanajkxta je pava'nun juu' ve'e je jujpit jayu myakta'nuxjudu! ¹⁰ Kux jidu'ume'e vya'añ je Moisés je pyava'nun: “Vintsa'agada je mtee' je mtaak.” Vaampap tse'e jidu'um: “Pan pan tse'e je tyee' ukpu je tyaak dUVinkojtspejtp, kutúkan-its je'e ve'e je y'oo'kun.” ¹¹ Jets miitse'e mvaandup jets o'yipe'e jetse'e je jayu je tyee' ukpu je tyaak du-naajmat: “Ka'a xa atse'e x'uk'o'yixjini jets ats mitse'e mputákat, kux nujome'e juu' atse'e n'ixp njayeppp, je Corbaants je'e ve'e.” (Jidu'umts ya'a ve'e kyatsapítsum, je Nte'yam yaktukmuyax.) ¹² Ax ve'emts miitse'e xkayak'óyada jetse'e je jayu je tyee' ukpu je tyaak

duputákat, ¹³ myaktaandupe'e je Nte'yam je y'ayook ax jo'n kukyatuujn ku ve'e xpanajkxta je jujpit jayu je y'av-intso pava'nunda. Jéjava tse'e may viijn juu' ve'e nay ve'em mtoondup.

¹⁴ Jado'k nax tse'e je Jesús duyaxmojknuva je numay jayu, jetse'e dunuujmidi:

—Amotunaxta anañujoma jetse'e xvinmótudat. ¹⁵ Pan ti ve'e je jayu kyaayp jyu'kxp, ka je'e kajxaps je'e ve'e je jayu y'it jep tokin jaatp. Juu' tse'e jem je jayu jya'vin kajxm tsoo'mp ka óyap, je'e kajxts je'e ve'e je jayu y'it jep tokin jaatp. ¹⁶ Pan pan jaty xa ve'e jem je tyaatsk, va'an tse'e du'amotunaxta.

Ka je ka'yun je ja'kxun kajxape'e je jayu y'it jep tokin jaatp (Mt. 15.10-20)

¹⁷ Ku ve'e je Jesús pyítsum jem numay jayu akojkm, van'it tse'e jep tujkp tyajki, jetse'e je y'ixpajkpatajk y'amotutúvijidi pan vintso ve'e yakkojtsva'ach juu' ve'e tyukmu'a'ixmojki. ¹⁸ Van'it tse'e je Jesús ña'muxjidi:

—Nay ve'empats miitse'eda, ¿ka'a ve'e xvinmótuda? ¿Ka'a ve'e xnujávada jets jyatía pan ti ve'e je jayu kyaayp jyu'kxp, ka je'e kajxaps je'e ve'e je jayu y'it jep tokin jaatp?, ¹⁹ kux ka jémap je'e ve'e jya'vin kajxm ñujkx, jeme'e jyootm, jetse'e ñaxy.

Ax ve'em tse'e je Jesús dukojtsvaach jets nvaate'e je jayu dukáydat duja'kxtat nujom je kaaky je ju'kx, va'ajt-sanits je'e ve'e.

²⁰ Vaampa tse'e jidu'um:

—Juu' tse'e je jayu jem jya'vin kajxm tsoo'mp ka óyap, je'e kajx tse'e je jayu y'it jep tokin jaatp, ²¹ kux jeme'e jya'vin kajxm chaa'n je ko'oy vinma'yun, van'it tse'e je jayu je navyajkun duyakvintsa'kintókida, je kats dutuk-maatjayépta je yaa'y je ta'ax juu' ve'e ka púkap jyajejptup,

yakjaju'oo'kta, myee'tsta, ²² juu' duna'sayóvada, je ky-
o'oy je'e dutonda, je jayu dvin'aa'nda, dukatuktso'o-
tyóna juu' ve'e tyoondup ka óyap, vyintókada, vyinkojt-
spétta, ñamyájajada, ka vintúvap y'itta. ²³ Jem tse'e je jayu
jya'vin kajxm nujom ya ka óyap chaa'n, je'e kajxts je'e ve'e
je jayu y'it jep tokin jaatp.

*To'k je sirofeníciat ta'axtajk juu' ve'e je Jesús dujaanchja'vi
(Mt. 15.21-28)*

²⁴ Jem tse'e je Jesús choo'nni jetse'e ñujkx jem tirovit
jets sidoonit y'it jootmda. Van'it tse'e jep tujkp tyajki,
ka'a ve'e du'uktsajk jetse'e je jayu kuy'ixji kuñuja'viji.
²⁵ Jatyji ve'e dumotu to'k je ta'axtajk juu' ve'e jem je ñaax
jya'vin kajxm je ko'oyjáyuvap. Van'it tse'e je ta'axtajk je
Jesús dvin'kutami jetse'e dvin'koxtkteni. ²⁶ Ax ka'a tse'e
je ta'axtajk y'israeejlitjáyuva, sirofeníciat jayu je'e ve'e.
Je'e tse'e je Jesús dumunoo'kxtk jetse'e je ko'oyjáyuvap
duyakpítsumut jem je ñaax jya'vin kajxm. ²⁷ Van'it tse'e
je Jesús ña'muxji:

—Pan mputákap ats mitse'e jets ka'a ve'e je israeejlit
jáyuda, ve'emts je'e ve'e ax jo'n je pi'k ónuκ je kyaaky
yakpujka jetse'e je ok yakma'a.

²⁸ Ax van'it tse'e je ta'axtajk y'atsaajv:

—Ve'emam xa je'e ve'e. Jyave'ema tse'e, kyamyojk-
tupts je'e ve'e je ok jep mesa pa'tkup juu' ve'e je pi'k ónuκ
y'uxkaaydup.

²⁹ Van'it tse'e je Jesús y'atsaajv:

—Najkxni, oy xa ve'e tum'atsav. Távani tse'e je
ko'oyjáyuvap pyítsumni jem je mnaax jya'vin kajxm.

³⁰ Ax van'it tse'e ñajkxni jem tyak'am, jetse'e dupaaty
je ñaax myaanni jem maajntkun kajxm, távani ve'e je
ko'oyjáyuvap pyítsumni jem jya'vin kajxm.

Ku je Jesús duyakjotkadaaky to'k je jayu juu' ve'e nat jets atán

³¹ Van'it tse'e je Jesús choo'nni jem Tiro, jetse'e jem sidoonit kyajpun kajxm ñajxy. Van'it tse'e tyajki jem decápolisit y'it jootm jetse'e jye'y jeja galiléait myaja na'akaya pa'ayi. ³² Van'it tse'e to'k je jayu duyakje'ydi juu' ve'e nat jets atán, jetse'e dumunoo'kxtkti jetse'e je kya'aj dutuknukónut. ³³ Van'it tse'e je Jesús duyaknujix apuk je jayu, je numay jayu ve'e vyinva'kvaats, jetse'e je kya'ónuk du'akoo'pi jep je jayu tyaatskup. Van'it tse'e je chuj dutuktaajn jem je jayu tyotskajxm, ³⁴ jeme'e tsajm tso pyat'ix, myajxej, jetse'e vyaajñi:

—jEfata! (Jidu'umts ya'a ve'e kyatsapítsum, ava'atsü.)

³⁵ Ax jatyji tse'e je tyaatsk va'an mejtsk ado'om y'avaach jetse'e yónukiva je tyoots, jetse'e oy kyojtsni. ³⁶ Van'it tse'e je Jesús je numay jayu makk dutuknuujmidi jets ni pana ve'e dukavaajnjadat. Ax ka'a tse'e ve'em dutoondi, nuyojke'e dutun'avanva'kxtini. ³⁷ Atuva atoki tse'e je jayu dutuntuktaandi jetse'e vyaandi:

—Nujom xa ya'a ve'e oy dutún, yakmotupujkpts ya'a ve'e je nat jayu jetse'e je oom jayu duyakkojtspúk.

8

*Ku je Jesús je jayu duyakkaajy numaktaaxk miijl naxy
(Mt. 15.32-39)*

¹ Ve'em tse'e jyajtpa van'it, jetse'e numay je jayu ñay'amojkijiduva, ka'a ve'e tii ti ve'e kyáydap jya'kxtap. Van'it tse'e je Jesús duyaxmujk je y'ixpajkpatajk jetse'e dunuujmidi:

² —Ntukmo'ttup xa atse'e ya numay jayu kux toojk xaajani ve'e y'litta ats maat, ka'a tse'e tii ti ve'e kyáydap jya'kxtap. ³ Jets pan mpakejxtinuups atse'e ve'emji jem tyak'amda yu'oo'kjup, jeja tse'e too' aajy je yooj

yaknoo'kxjidinit, kux jeme'e je jayu juu' ve'e jékum tsoo'ndu.

⁴ Van'it tse'e je y'ixpajkpatajk y'atsoovjidi:

—¿Jómase'e je tsapkaaky choo'nüt jets ya'a ve'e kyáy-dat?, kux ka'a xa ve'e yaja pyantsuuna.

⁵ Van'it tse'e je Jesús y'amotutúvjidi:

—¿Vinxup tse'e jep je mtsapkaakyta?

Jetse'e y'atsoovdi:

—Vuxtojtuk.

⁶ Van'it tse'e je Jesús je numay jayu dupavaajñ jetse'e y'ajxtuktat jeja naxkujx. Ku ve'e y'ajxtkti, van'it tse'e dukaajy vuxtojtuk je tsapkaaky. Van'it tse'e je Nte'yam dukukojsji jetse'e dutojkva'kxy je tsapkaaky, jetse'e je y'ixpajkpatajk dumoojy, je'e tse'e je numay jayu dutukvinkuka'yidu. ⁷ Jeppa tse'e to'k mejtsk je pi'k ajkx dumaaadiduva vye'na. Van'it tse'e dukunuu'kx, jetse'e dupavaajñ jetse'e je ajkx dumoooyduvat je numay jayu. ⁸ Kaaydu tse'e je jayu, jetse'e kyooxjidi. Van'it tse'e dupakmojktini javuxtojtuk kach je tsapkaaky kunax jets je ajkx kunax; ⁹ ax numaktaaxk miijl jo'n tse'e y'ijtti je yaa'tyajj juu' ve'e kaaydu. Van'it tse'e je Jesús je numay jayu dupakejxtini, ¹⁰ jetse'e tyajki jem barco jootm maat je y'ixpajkpatajk; jem tse'e dalmanútait y'it jootm ñajkxti.

*Ku je fariseotajk du'amótudi je tsajmit maja nuja'vin
(Mt. 16.1-4; Lc. 12.54-56)*

¹¹ Van'it tse'e je fariseotajk je Jesús dupinkutámidi jetse'e du'amótudi jetse'e tyo'nuxjadat je tsajmit maja nuja'vin, ve'em tse'e duyaknuke'xnatákat jets je Nte'yam maat je'e ve'e je Jesús. ¹² Van'it tse'e je Jesús myajxej jetse'e vyaajñ:

—¿Tyajxts ya'a ve'e ya jayu du'amótuda jets atse'e ntoojnjadat je maja nuja'vin jetse'e ve'em juu' du-jaanchjavadat? Tyúvam xa atse'e nva'añ jets ka'a ve'e ya jayu je maja nuja'vin du'íxtat.

¹³ Van'it tse'e dumasookti je numay jayu jetse'e tyajkinuva jem barco jootm, jetse'e ñujkx jem jado'k ado'om maja na'akaya pa'am.

*Je fariseo je y'ixpajkun tse'e je jayu duyakvinmama'yp
(Mt. 16.5-12)*

¹⁴ Ax jyaa'tyókidu tse'e je Jesús je y'ixpajkpatajk jetse'e je tsapkaaky kudupaamdi jem barco jootm, tun to'kji tse'e dumaadada. ¹⁵ Van'it tse'e je Jesús tyukpavaajnjidi, jetse'e ña'muxjidi:

—Mnay'íxadap tse'e jetse'e xkakuváktat je levadura juu' ve'e je fariseotajk jye'eda jets je yakkutojkpa Herodes jye'e.

¹⁶ Van'it tse'e je y'ixpajkpatajk ñavyaajnjidi:

—Je'e kajx xa ya'a ve'e ve'em vya'añ kuxe'e je tsapkaaky tunkayakmejtsumda.

¹⁷ Ax ku tse'e je Jesús dunuja'vi, van'it tse'e je y'ixpajkpatajk dunuujmidi:

—¿Tyajxse'e mva'anda jets ka'a ve'e je tsapkaaky tuxyakmetsta? ¿Ka'a ve'e xvinmótuda? ¿Ka'a ve'e xvinjávada? ¿Makke'e je mkuvajkta? ¹⁸ ¿Jeme'e je mviijnda jetse'e xka'ixta? ¿Jeme'e je mtaatskta jetse'e xkamótuda? ¿Ka'a ve'e xjaa'myétsta? ¹⁹ Ku atse'e ntojkva'kxy mugooxk je tsapkaaky jetse'e numugooxk miijl naxy je jayu kyaaydi, ¿vinxup kach tse'e xpakmojktini je tsapkaaky kunax?

Jetse'e y'atsoovdi:

—Makmejtsk kachse'e.

²⁰ Van'it tse'e je Jesús y'amotutúvijidi:

—Ax ku tse'e vuxtojtuk je tsapkaaky vye'na jets nu-maktaaxk miijl naxy je jáyuda, ¿vinxup kach tse'e xpak-mojktini?

Jetse'e y'atsoovdi:

—Vuxtojtuk kachse'e.

²¹ Van'it tse'e je Jesús ña'muxjidi:

—¿Tyajx tse'e xkavinmótuda?

Ku je Jesús duyakjotkadaaky to'k je viints jayu jep Betsaida

²² Je'ydu tse'e jem betsáidait kyajpun kajxm. Van'it tse'e to'k je viints jayu dutuknunaikxti je Jesús jetse'e dumunoo'kxtkti jetse'e dutónut je viints jayu. ²³ Van'it tse'e je Jesús je viints jayu je kya'aj dumajch jetse'e duyaknujix jem kajpun pa'am, jetse'e je chuj dupaajmji je vyiijn. Van'it tse'e du'amotutuvi je viints jayu pan y'ixpe'e oyvinxupa. ²⁴ Van'it tse'e y'ixva'kxy, jetse'e vyaajñ:

—N'ixp atse'e je jayu yo'oyda; ve'em tse'e kye'exta ax jo'n je kup kuyo'ydi jo'n.

²⁵ Van'it tse'e je Jesús vyinkuto'nijinuva, jetse'e je viints jayu je vyiijn y'o'yikajxni, jyotkadaakni, va'ajts tse'e je vyiijn dutuk'ixni nujom juu' jaty. ²⁶ Van'it tse'e jem tyak'am dupakejxni jetse'e dunuujmi:

—Ka'a tse'e mtákat jem kajpun jootm; ni pana tse'e jem xkavaajnjat.

Ku je Pedro du'ava'ni jets je Jesús je'e ve'e je Cristo

(Mt. 16.13-20; Lc. 9.18-21)

²⁷ Van'it tse'e je Jesús chaa'n maat je y'ixpajkpatajk jetse'e ñajkxti jem Cesarea de Filipino. Jeena ve'e too' aajy vye'nada, van'it tse'e je Jesús je y'ixpajkpatajk du'amotutúvidi:

—¿Vintsose'e je jayu vya'anda, pánuk atse'e?

²⁸ Van'it tse'e y'atsoovdi:

—Jem xa ve'e p̄ane'e vaandup j̄ets mitse'e j̄e Yak-napejtpa Juan, jem tse'e p̄ane'e vaanduvap j̄ets j̄e Elías mitse'e, ax nay j̄empa tse'e p̄an p̄ane'e vaanduvap j̄ets mitse'e nuto'k j̄e Nte'yam j̄e y'ayook kojtsnajxpa juu' ve'e jujpani oo'ktinu, ax j̄e'ek tse'e joojntykpajknuva.

²⁹ Van'it tse'e j̄e Jesús y'amotutúvijidi:

—Jets miitsta, ¿vintsots miitse'e mva'anda j̄ets p̄an atse'e?

Van'it tse'e j̄e Pedro y'atsaajv:

—Mits xa j̄e'e ve'e j̄e Cristo, juu' ve'e j̄e Nte'yam vyinkoon jetse'e yakkutojknit.

³⁰ Van'it tse'e j̄e Jesús tyukpavaajnjidi j̄ets ni p̄ana ve'e dukavaajnjadat j̄ets j̄e'e j̄e'e ve'e j̄e Cristo.

Ku j̄e Jesús du'ava'ni j̄e y'oo'kun

(Mt. 16.21-28; Lc. 9.22-27)

³¹ Van'it tse'e j̄e Jesús j̄e y'ixpajkpatajk jidu'um duyak'ixpajk'ukvaajñ:

—Tun vinkopk j̄e'e ve'e j̄ets atse'e ooy ntuntsaach-paa'tut. Ka'ats atse'e xkuváktat j̄e israeejlit j̄e myújit jáyuda, j̄e tee'tajk j̄e vyintsanda, j̄ets j̄e tsaptujkpit yak'ix-pajkpatajkta; xyak'oo'ktapts atse'e j̄e j̄ayu, ax joojntyk-pajknuvaps atse'e kutoojk xaaj, ats, j̄e Jayu Juu' ve'e Nupaamduka Ijtp.

³² Va'ajts tse'e dukajts ya ayook. Van'it tse'e j̄e Pedro j̄e Jesús apuk dujjavaajv jetse'e dutuknuujmi kuxe'e ve'em vyaajñ. ³³ Van'it tse'e j̄e Jesús vya'kumpijj̄etse'e du'a'ixtk j̄e y'ixpajkpatajk, j̄etse'e j̄e Pedro dunuujmi:

—¡Vinva'kva'atsu ats! Mmaatnavyaa'njup xa mitse'e j̄e Satanás ku ve'e ve'em xkats, ka'a xa mitse'e ve'em j̄e vinma'yun xjayep ax jo'n j̄e Nte'yam, ve'em mitse'e j̄e vinma'yun xjayep ax jo'n j̄e j̄ayu.

³⁴ Van'it tse'e j̄e Jesús j̄e numay j̄ayu duyaaxjidi maat j̄e y'ixpajkpatajk j̄etse'e dunuujmidi:

—Pan pan xa ve'e dutsojqp jetse'e y'ijtnit ats maat, va'an tse'e dumasokkajxni je y'avintso vinma'yun, je jyoot je jya'vin dumakpamut jetse'e chaachpaa'tut ax jo'n je jayu juu' ve'e je y'oo'kun du'anajkxip ku ve'e je cryuuz dupaku'u, jets atse'e xpamiinnit. ³⁵ Kux pan pan atse'e xkajaanchja'vip kuxe'e dutsa'aga je y'oo'kun, ka'ats je'e ve'e dujayeput je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp; ax pan pants atse'e ijtp xjaanchja'vip, oyame'e y'oo'kut ats kajx jets je oy kats je oy ayook kajxpa, je'e tse'e dujajepnup je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp. ³⁶ Ni vinxupa xa je'e ve'e je jayu kyato'nuxjut ku ve'e duje'eikaxut nujom ya naxviijnit it jetse'e vyintokin it je jayu je jyoot je jya'vin. ³⁷ Ax ku tse'e je jayu vintoki y'it, ka'a xa ve'e tii ti ve'e je jayu kuduyaky jetse'e dujajepnuit je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp. ³⁸ Kux pan pan xa atse'e xtuktso'otyoomp jetse'e dutuktso'otyoompa juu' atse'e nkajtsp yaja ya tokinax jayu vyinkujkta juu' ve'e je Nte'yam dumasooktup, ntuktso'otyoompats ats je'e ve'e ku atse'e nmiinnuvat je nTee' je myajin maat jets maat je va'ajts aangelestajk, ats, je Jayu Juu' ve'e Nupaamduka ljtp.

9

¹ Van'it tse'e je Jesús ña'muxjidiuva:

—Tyúvam xa atse'e nva'añ jets jeja ve'e yaja je jayu juu' ve'e ka'oo'ktup, van'itnume'e ku ve'e távani du'ixta vye'na je Nte'yam je kyutojkun makk dumumiinni.

Ku je Jesús tyikts jetse'e y'ajaj y'atu'kx

(Mt. 17.1-9; Lc. 9.28-36)

² Kutojtuk xaaj tse'e je Jesús duvovutsaa'n je Pedro maat je Santiago jets je Juan, jetse'e je'ejjida duvaajv apuk joma ve'e to'k je kopk juu' ve'e kajxm. Van'it tse'e tyikts jeja je'e vyinkujkta, ³ jetse'e je vyit ojts jyajtni

ajajp ata'kxp, va'ajts poo'p, ve'em ax jo'n je tsap'aa'pk, ve'em ax jo'n ni pana kya'o'yixju jetse'e dupojpoo'pat yaja naxviijn. ⁴ Van'it tse'e vya'kke'xti jeja je'e vyinkujkta je Elías maat je Moisés, jetse'e je Jesús dumaatnakyojtsjidi. ⁵ Van'it tse'e je Pedro je Jesús dunuujmi:

—Yak'ixpajkpa, oy xa je'e ve'e ku aatse'e yaja n'it. Va'ants aats dupumu toojk je pi'k ojts atyajk: to'k mits mje'e, jets to'k je Moisés jy'e, jets jado'k je Elías jy'e.

⁶ Ve'em tse'e vyaajñ kux ka'a ve'e dunujava vye'na jets ti ve'e kyajtsp, tsa'kidu ve'e ooy. ⁷ Van'it tse'e to'k pak je vínuts ñuje'yjidi jetse'e yo'tsjidi; jep tse'e vínuts jaatp du'amotunajxti to'k je ayook. Jidu'um tse'e vyaajñ:

—Ya'a xa ve'e ats je n'Onuk, juu' atse'e ooy ntuntsajkp. Amotunaxta juu' ve'e kyajtsp.

⁸ Ax ku tse'e jyoo'k'ix'avíttini, ka'a tse'e du'ukpan'ix-paattini, naaydume'e je Jesús.

⁹ Ku ve'e jem kopk viinm kyadaaktini, van'it tse'e je Jesús mak̄k tyukna'muxjidi:

—Ka'a tse'e pan xvaajnjadat ti ve'e tux'ixta, van'ít-
nume'e ku ve'e távani ats n'oo'kni vye'na jets atse'e
njoojntypajknuvat, ats, je Jayu Juu' ve'e Nupaamduka
ljtp.

¹⁰ Ax kyutyoondu tse'e je Jesús je y'ayook ax jo'n yaknuujmidi. Jetse'e ñay'amotutúvijidi pan ti je'e ve'e tyijp ku ve'e je jayu jyoojntypajknuvat.

Je Yaknapejtpa Juan tse'e je jayu duyakvimpijt je Nte'yam maat

(Mt. 17.10-13)

¹¹ Van'it tse'e je Jesús je y'ixpajkpatajk y'amotutúvijidi:

—¿Tyajxse'e je tsaptujkpit yak'ixpajkpatajk vya'anda jets tun vinkopk je'e ve'e jetse'e too'vajkp je Elías myiin-nuvat jets ka'a ve'e je Cristo?

¹² Van'it tse'e je Jesús y'atsaajv:

—Tyúvam xa je'e ve'e jets miinnuvape'e too'vajkp je Elías jetse'e nujom duyak'ó'yinuvat. ¿Ax vintso tse'e je Kunuu'kx Jatyán vya'añ ats kajx?, ats, je Jayu Juu' ve'e Nu-paamduka Ijtp. Ve'em xa ve'e vya'añ jets tsaachpaa'tup atse'e ooy jets atse'e nyakjomtónut nyaktitónut. ¹³ Ax ve'emts ats miitse'e nnaajmada, ojts xa je'e ve'e je jayu juu' ve'e ve'em ax jo'n je Elías, ax tyoonduts je'e ve'e ax jo'n dutsojkti, ve'em ax jo'n je Kunuu'kx Jatyán vya'añ je'e kajx.

Ku je Jesús duyakjotkãdaaky to'k je jayu juu' ve'e jem jya'vin kajxm je ko'oyjáyuvap
(Mt. 17.14-21; Lc. 9.37-43)

¹⁴ Ku ve'e je Jesús jye'y joma ve'e je y'ixpajkpatajk juu' ve'e kapanajkxjudu jem kopk viinm, van'it tse'e du'ix jets jeme'e numay je jayu tuñaa'va'kvídutjada. Jem tse'e je y'ixpajkpatajk jets je tsaptujkpit yak'ixpajkpatajk ñakyojtsvintsóvjada. ¹⁵ Ax ku tse'e je numay jayu je Jesús du'ixti, van'it tse'e atuva atoki tyaandi jetse'e noomp du'anajkxidi, jetse'e dukojtspoo'kxti. ¹⁶ Van'it tse'e je Jesús y'amotutúvijidi:

—¿Tise'e mkojtstup maat ya'ada?

¹⁷ Van'it tse'e to'k y'atsaajv:

—Yak'ixpajkpa, ta xa atse'e je nmajntk nyakmín juu' ve'e jem jya'vin kajxm je ko'oyjáyuvap, je'e tse'e yak'oo'mjup. ¹⁸ Jetse'e je ko'oyjáyuvap ats je n'ónuk jya-joma dumach jetse'e duyakkitu, jetse'e jep ats je n'ónuk y'ávup pyítsum je na'a aa'pk, jetse'e je mex ñatyat-skaa'tyju, jetse'e tyunkupikux. Tats atse'e njanuujma ya m'ixpajkpatajk jets jeme'e jya'vin kajxm duyakpítsumdat je ko'oyjáyuvap juu' ve'e yak'oo'mjup ats je n'ónuk; ax ka'a tse'e y'ó'yixjada.

¹⁹ Van'it tse'e je Jesús y'atsaajv:

—¿Miits xa je'e ve'eda juu' ve'e je Nte'yam dukajaanchja'vidup jets ka vintúvup je'e ve'e juu' ve'e mtoondup! ¿Joma vaat atse'e njaa'kja'ítut miits maatta jetse'e njaa'k-jamuténadat? Yakminda je pa'am jayu.

²⁰ Van'it tse'e duyaknajkxti. Ax ku tse'e je Jesús je ko'oyjáyuvap y'ixji, van'it tse'e je ko'oyjáyuvap je pa'am jayu mákk dutunxituyoy' y jetse'e duyaknaxvipp, jetse'e je pa'am jayu tyunnep tyunte'px jetse'e je aa'pk pyítsum jep je pa'am jayu y'ávup. ²¹ Van'it tse'e je Jesús je pa'am jayu je tyee' du'amotutuvi:

—¿Vin'itts ya'a ve'e ve'em jyajt'ukvaajñ?

Jetse'e y'atsaajv:

—Namyootsk xa ya'a ve'e ve'em jyajt'ukvaajñ. ²² Ax may náxani tse'e tyunjanvívupaja jetse'e tyunyak'oo'ku-valañju. Pan m'o'yixjupts mitse'e jetse'e xtónut oyvinx-upa, tukmo'tkts aatse'e to'k aaj jets aatse'e xputákat.

²³ Van'it tse'e je Jesús y'atsaajv:

—¿Pan x'o'yixjupts atse'e! Nujom tse'e juu' y'o'yixju pan pane'e je Nte'yam dujaanchja'vip.

²⁴ Ax tun jatyi tse'e je pa'am jayu je tyee' je Jesús mákk dumukajts:

—Njaanchja'vip ats je'e ve'e; putaka ats to'k aaj jets ats je'e ve'e nuyojk njaanchjávat.

²⁵ Ku tse'e je Jesús du'ix jets nay'amojkijidupe'e je nūmay jayu, van'it tse'e mákk dutuknuujmi je ko'oyjáyuvap, jetse'e vyaajñ:

—Ko'oyjáyuvap juu' ve'e yak'oo'mp yaknajtp, ats mitse'e mpavaampy, písumu jem ya jayu jya'vin kajxm, ka'a tse'e x'uktuktajkinit.

²⁶ Van'it tse'e je ko'oyjáyuvap y'akaa'stk jetse'e jado'ma duxituyoy' mákk, jetse'e pyítsumni, je oo'kpa jo'n tse'e dutunyaktaajñ. Ax nūmay tse'e vyaandi:

—Ta xa ya'a ve'e y'aa'k.

²⁷ Van'it tse'e je Jesús jem kya'm myajtsji jetse'e yakpojtukji, jetse'e tyeni.

²⁸ Ax ku tse'e je Jesús jep tujkp tyajki, van'it tse'e je y'ixpajkpatajk y'amotutúvijidi apuk:

—¿Tyajxs aatse'e xka'o'yixji jets aatse'e je ko'oyjáyu-vap nyakpítsumut jem je jayu jya'vin kajxm?

²⁹ Van'it tse'e je Jesús y'atsaajv:

—Ka oyvin'ítap xa ya'a ve'e pyítsumda, van'itji ve'e ku ve'e je jayu chapkats jetse'e je jayu y'ayooja.

Ku je Jesús je y'oo'kun du'ava'ninuva

(Mt. 17.22-23; Lc. 9.43-45)

³⁰ Ku ve'e jem choo'ndi, van'it tse'e ñujkx jem galiléait y'it jootm. Ka'a tse'e je Jesús dujatsajk jetse'e je jayu kudunuja'vi pan joma ve'e vyíduť ³¹ kux yak'ixpujke'e je y'ixpajkpatajk. Jidu'um tse'e dunaajmada:

—Yakpámupts atse'e jem je jayu kya'm, xyak'oo'ktapt atse'e, ax kutoojk xaajts atse'e njoointykpajknuvat, ats, je Jayu Juu' ve'e Nupaamdúka Ijtp.

³² Ax ka'a tse'e je y'ixpajkpatajk duvinmótudi juu' ve'e kyojts, tsá'kidup tse'e jetse'e du'amotutúvi'óyadat pan vintsó ve'e dutij.

Je'e pane'e dunumájip

(Mt. 18.1-5; Lc. 9.46-48)

³³ Van'it tse'e jye'ydi jem capernaumit kyajpun kajxm. Ku tse'e je Jesús jep tujkp vye'na, jetse'e du'amotutúvi je y'ixpajkpatajk:

—¿Tise'e tumnatyukkótsjada jeja too' aajy?

³⁴ Ama'at tse'e tyaandi kux távani ve'e ñatyukkótsjada vye'na jeja too' aajy pan pane'e dunumajikajxp aje'ejyjida.

³⁵ Van'it tse'e je Jesús y'ajxtk, jetse'e duyaaxjidi je ñumak-mejtsk ixpajkpatajk, jetse'e dunuujmidi:

—Pan pane'e dutsojpk jetse'e dunumajikaxut amiit-sjida, va'an tse'e dunapyumju ax jo'n to'k juu' ve'e dunupi'kikajxp jetse'e anañujoma dupattónat.

³⁶ Van'it tse'e je Jesús dumajch jem to'k je pi'k ónuk kya'm jetse'e jeja y'ixpajkpatajk akujk dupuujm. Van'it tse'e dutsee'nmujk je pi'k ónuk jetse'e dunuujmi je y'ix-pajkpatajk:

³⁷ —Je jayu pan pane'e ats kajx oy jayu napyaaajmjup maat to'k je pi'k ónuk ax jo'n ya'a, ve'emts je'e ve'e ax jo'n oy jayu kuñapyaajmji ats maat. Ax je jayu pan pane'e oy jayu napyaaajmjup ats maat, ve'emts je'e ve'e ax jo'n oy jayu kuñapyaajmji maat je'e pan atse'e xkejxp.

“Pan pan uu'me'e xkatso'oxpajkumdup, uu'm maattats je'e ve'e”

(Lc. 9.49-50; Mt. 10.42)

³⁸ Van'it tse'e je Juan je Jesús dunuujmi:

—Yak'ixpajkpa, n'ix xa aatse'e to'k je jayu juu' ve'e mits je mxaaj dukojtspaatp jetse'e je ko'oyjáyuvap duyakpít-sum jem je jayu jya'vin kajxm. Ax ve'emts aatse'e nnuujma jets ka'a ve'e ve'em jyátukat, je'e kajx ku ve'e uu'm maatta kyavídut.

³⁹ Van'it tse'e je Jesús vyaajñ:

—Ka'a xa miitse'e ve'em kuxnuujmidi, kux pan pane'e je majin dutoomp ats je nkutojkun kajx, ka'a tse'e y'o'y-ixju jets atse'e jatyi xko'oñukótsat. ⁴⁰ Pan pan uu'me'e xkatso'oxpajkumdup, uu'm maattats je'e ve'e. ⁴¹ Jets je'e juu' ve'e mmooyjudup otyo'k vaasova je tsoxk naaj kuxe'e ats xjaanchjávada, ats, je Cristo, tyúvam xa atse'e nva'añ jets yaktonumpijtjinuvap je'e ve'e juu' ve'e oy.

Kutsa'aga xa ve'e ooy ku ve'e je jayu ntukmasookumda je Nte'yam je tyoo'

(Mt. 18.6-9; Lc. 17.1-2)

⁴² 'Jyapana pan pane'e dutukmasookp je Nte'yam je tyoo' to'k je pi'k ónu'k juu' atse'e xjaanchja'vip, nuyojk oy tse'e kuy'ijtu'xju je jayu jetse'e to'k je paan taak yak-tukyuktsum jetse'e yakmaaxynavíppini. ⁴³ Ax pan to'k tse'e je mka'aj juu' ve'e myaktokintoojnup, tunkuspóx-uts; kux nuyojk oye'e kanoon m'ítut jetse'e xjaye'pnit je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp jets ka'a ve'e ku ve'e mnajkxut mejtsk ado'om ka'ajax jem janjootm, ⁴⁴ jem joma ve'e xa'ma kajx tyánuka jets joma ve'e je jaajn kya-juuntpi'its. ⁴⁵ Jets pan to'k tse'e je mtek juu' ve'e myaktokintoojnup, tunkuspóxuts; kux nuyojk oye'e paknoon m'ítut jetse'e xjaye'pnit je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp jets ka'a ve'e ku ve'e mnajkxut mejtsk ado'om tékax jem janjootm, ⁴⁶ jem joma ve'e xa'ma kajx tyánuka jets joma ve'e je jaajn kyajuuntpi'its. ⁴⁷ Jets pan to'k tse'e je mvijn juu' ve'e myaktokintoojnup, tunyakpítsumuts; kux nuyojk oye'e to'k ado'om viijnax m'ítut jetse'e mtákat jem je Nte'yam y'am kya'm jets ka'a ve'e ku ve'e mnajkxut mejtsk ado'om viijnax jem janjootm, ⁴⁸ jem joma ve'e xa'ma kajx tyánuka jets joma ve'e je jaajn kyajuuntpi'its.

Je kaan tukmu'a'ixmojkin

(Mt. 5.13; Lc. 14.34-35)

⁴⁹ Ve'em ax jo'n je tánuk yax yakkaana jetse'e tya'mut-sat, nay ve'empa tse'e je jayu je tsaachpaatun duyaknaxta jetse'e dutuk'óyadat. ⁵⁰ Oy xa ve'e je kaan. Ax pan tókinup tse'e je tya'mutsin, ni vintsova tse'e kya'óyat jetse'e tya'mutsinuvat. Ve'em itta ax jo'n je oy kaan jets joojntykada oy joot to'k jado'k.

10

Ku je jayu je navyajkun duyakvintsá'kintóki

(Mt. 19.1-12; Lc. 16.18)

¹ Ku ve'e je Jesús cháa'n jem Capernaum, van'it tse'e jye'y jem jado'k ado'om Jordán maja napa'am, myutámip tse'e jem judéait y'it jootm. Jem tse'e numay je jayu ñay'amojkijidi joma ve'e je'e, jetse'e je numay jayu duyak'ixpujk ax jo'n dutún y'ijt. ² Van'it tse'e je fariseotajk dunuje'ydi je Jesús jetse'e dutukkats'íxtada. Jidu'um tse'e dunuujmidi:

—¿Yakjajtype'e je pava'nun jetse'e je yaa'tyajk je ñuda'ax dumasooknit?

³ Van'it tse'e je Jesús y'atsoojvjidi:

—¿Vintsose'e je Moisés dupavaajñ?

⁴ Jetse'e y'atsoovdi:

—Yakjajt tse'e je Moisés jetse'e je yaa'tyajk je ñuda'ax dumasooknit pan too'vajkpe'e je nak dumooynit jetse'e yak'íxut yaknujávats jets ka'a je'e ve'e du'uknuda'axini.

⁵ Van'it tse'e je Jesús y'atsoojvjidi:

—Ve'eme'e je Moisés dujaajy kux makke'e je jayu je vyinma'yunda. ⁶ Ax ku tse'e je jayu choo'ntk, je Nte'yam tse'e dupaam to'k je yaa'tyajk jets to'k je ta'axtajk. ⁷ Je'e kajx tse'e je yaa'tyajk je tyee' je tyaak dumasooknit jetse'e dumaatnamyojkjinit je ñuda'ax, ⁸ ve'em tse'e numejtsk y'ijttinit ax jo'n to'k jáyují. Ax ka'a tse'e y'ukmejtskini, to'kji je'e ve'e tujjajttini. ⁹ Je'e kajx tse'e, juu' xa ve'e je Nte'yam tuduyaknamyukju, ka'a tse'e pan nvaat du'ukyaknavya'kxjinit.

¹⁰ Ku tse'e jep tujkp vye'nada, van'it tse'e je Jesús je y'ixpajkpatajk y'amotutúvijidi pan ti je'e ve'e tyijp juu' ve'e kyojts. ¹¹ Van'it tse'e je Jesús ña'muxjidi:

—Pan pan xa ve'e je ñuda'ax dumasooknup jetse'e je viijnk ta'axtajk dupuk, yakvintsa'kintókipts je'e ve'e je navyajkun. ¹² Jets pan je ta'axtajk tse'e dumasooknup je ñuyaa'y jetse'e je viijnk yaa'tyajk dupuk, yakvintsa'kintókiaptse je'e ve'e je navyajkun.

*Ku je Jesús dukunuu'kx je pi'k ónukta
(Mt. 19.13-15; Lc. 18.15-17)*

¹³ Van'it tse'e dutuknuna^jkxti je pi'k ónukta je Jesús jetse'e je kya'aj dutuknukónut; ax je y'ixpajkpatajk tse'e dukayakjajtjidup, jetse'e je jayu dutuknuujmidi.

¹⁴ Ku ve'e je Jesús du'ix, van'it tse'e y'e^jkji jetse'e je y'ixpajkpatajk dunuujmidi:

—Masó'okta miits ya pi'k ónukta jets atse'e xnumíndat, ka'a tse'e xkayakjajtjadat, kux je'eda pan pan jatye'e ijttup jem je Nte'yam y'am kya'm, ve'emts je'e ve'eda ax jo'n ya pi'k ónukta. ¹⁵ Tyúvam xa atse'e nva'añ, pan pan xa ve'e kanapyaajmjup jem je Nte'yam y'am kya'm ax jo'n je pi'k ónuk, ka'ats je'e ve'e jem tyákat.

¹⁶ Van'it tse'e je Jesús dutsee'n je pi'k ónukta, jetse'e je kya'aj dutuknukaajn, jetse'e dukunuu'kx.

*Ku je Jesús dumaa^tnakyojtsji to'k je mootsk ónuk juu' ve'e kumeen
(Mt. 19.16-30; Lc. 18.18-30)*

¹⁷ Távani tse'e je Jesús tyoo'púk vye'na, van'it tse'e to'k je jayu noomp vyinkutámiji. Van'it tse'e je Jesús dvin^koxkteni, jetse'e dunuujmi:

—Oy yak'ixpajkpa, ¿tis ats vine'e ntónup jets atse'e njaye^jpnit je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp?

¹⁸ Van'it tse'e je Jesús ña'muxji:

—¿Nte'yam atse'e xtij ku ve'e mva'añ jets oy atse'e? To'kji xa je'e ve'e pane'e oy, je Nte'yamts je'e ve'e. ¹⁹ Mnuja'vip xa mitse'e je pava'nun: “Ka'a tse'e myakjayu'oo'kut, ka'a tse'e je navyajkun xyakvintsa'kin-tókiyut, ka'a tse'e mme'e'tsut, ka'a tse'e je jayu xnuvam-pétut, ka'a tse'e je jayu xvin'aa'nut, vintsa'aga je mtee' je mtaak.”

²⁰ Van'it tse'e je jayu y'atsaajv:

—Yak'ixpajkpa, ku atse'e pi'knum nve'na, van'ítanits ats ya'a ve'e nujom nkutyún.

²¹ Van'it tse'e je Jesús vyin'ixji je tsojkun maat, jetse'e dunujmi:

—Jado'k viijn tse'e mka'ijtuxju. Najkxu xto'kkajxni nujom juu' ve'e m'ixp mjayejpp jets mooyni je meen je ayoo'va jayu, ve'em tse'e je o'yin xjayéput jem tsapjootm. Ma'kkpamu je mjoot je mja'vin jetse'e mtsaachpaa'tut ax jo'n je jayu juu' ve'e je y'oo'kun du'anajkxip ku ve'e je cryuuz dupaku'u, van'itts atse'e xpamiinnit.

²² Van'it tse'e je jayu viijnk duja'vi juu' ve'e je Jesús kyojts, va'ajts tsaachvinmaayp tse'e ñajkxni, kux maye'e ooy juu' ve'e y'ixp jyayejpp.

²³ Van'it tse'e je Jesús duvin'ix'apaa'vikujx pan pan jatye'e naa'ténijidup, jetse'e je y'ixpajkpatajk dunujmidi:

—Tso'ox xa je'e ve'e ooy jetse'e je kumeen jayu ñapyámjadat jem je Nte'yam y'am kya'm!

²⁴ Ax ku tse'e je y'ixpajkpatajk du'amotunajxti, atuva atoki tse'e tyaandi. Van'it tse'e je Jesús ña'muxjadinuva:

—Tso'oxe'e ooy jetse'e je kumeen jayu ñapyámjadat jem je Nte'yam y'am kya'm! ²⁵ Ka'a xa ve'e cho'oxa vintso ve'e je camello ñaxut jep xo'yun jot jaatp, je'e ve'e tso'ox vintso ve'e je kumeen jayu ñapyámjut jem je Nte'yam y'am kya'm.

²⁶ Van'it tse'e je y'ixpajkpatajk atuva atoki dutuntuk-taandi, jetse'e ñavyaajnidi:

—Pan ve'em xa ve'e, ¿pants vine'e o'yixjup jetse'e dujayejpnit je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp?

²⁷ Van'it tse'e je Jesús vyin'ixjadinuva jetse'e vyaajñ:

—Ka'a xa ve'e je jayu y'o'yixjada jetse'e ñaajkpítsumjadat jep tokin jaatp; ax je Nte'yam, o'yixjupts je'e ve'e jetse'e je jayu duyakpítsumut jep tokin jaatp, kux nujome'e je Nte'yam juu' y'o'yixkúxju.

²⁸ Van'it tse'e je Pedro vyaajñ:

—Nmasokkajx xa aatse'e nujom juu' aatse'e n'ixp njayepp vye'na jets aats mitse'e mpamiijn.

²⁹ Jetse'e je Jesús y'atsaajv:

—Tyúvam xa atse'e nva'añ, pan pan tse'e ats kajx jets je oy kats je oy ayook kajx dumasookp je tyajk, je y'uts, je y'ajch, je cha'a, je tyee', je tyaak, je ñuda'ax, je y'ónuk, ukpu je ñaax, ³⁰ yakmo'opts je'e ve'e uxyam mókupx nax je tyajk, je y'uts, je y'ajch, je cha'a, je tyee', je tyaak, je y'ónuk, jets je ñaax. Ax ku tse'e yakmo'ot, yakjomtónup yaktitónupts je'e ve'e. Jets ku ve'e je nam it choo'ndukut, joojntykinupts je'e ve'e xa'ma kajx. ³¹ Ax numay tse'e juu' ve'e uxyam dunumájidup, je'e tse'e dunupi'kidinup.

Ku je Jesús du'ava'ninuva je y'oo'kun

(Mt. 20.17-19; Lc. 18.31-34)

³² Jeja tse'e too' aajy vye'nada, jeme'e Jerusalén ñajkxta, jetse'e je Jesús vyintoo'vákajada. Ax atuva atoki tse'e tyanda je y'ixpajkpatajk, tsa'kidup tse'e dupa'ux'ookada. Van'it tse'e je Jesús duyaknay'amojkijidi je ñumakmejtsk ixpajkpatajk joma ve'e to'k je apuk it, jetse'e dutuk'ixnuva juu' ve'e tónjup kótsjup je Jesús maat. ³³ Jidu'um tse'e vyaajñ:

—Jem tse'e Jerusalén nja'mda. Jemts atse'e nyakpámüt jem je tee'tajk je vyintsán kya'mda jets je tsaptujkpit yak'ixpajkpatajk kya'mda, je'ets atse'e xtuknuvánadap je n'oo'kun, je'ets atse'e xpámdap jem je viijnk jayu kya'm ³⁴ juu' atse'e xnuxi'iktap xtukxi'iktap jets atse'e xvóptat, xnútsójadapts ats je'e ve'e jets atse'e xyak'oo'ktat. Ax

joojntykpajknuvaps atse'e kutoojk xaaj, ats, je Jayu Juu' ve'e Nupaamduka Ijtp.

Ku je Santiago maat je Juan to'k je maa'yun du'amótudi je Jesús

(Mt. 20.20-28)

³⁵ Van'it tse'e je Jesús vyinkutámijidi je Santiago maat je Juan, je Zebedeo je myajntktajk je'e ve'eda, jette'e je Jesús dunuujmidi:

—Yak'ixpajkpa, uk mtónupe'e je maa'yun juu' aatse'e n'amótuvup.

³⁶ Van'it tse'e je Jesús y'amótutúvijidi:

—¿Tise'e mtsojktup jets ats miitse'e ntoojnjadat?

³⁷ Van'it tse'e vyaandi:

—Xmooyunup aatse'e to'k aaj jets aatse'e n'ajxtknit joma ve'e je mkutojkun, to'k jeja m'aka'yun pa'ayi jets jado'k jeja m'anajapa'ayi.

³⁸ Van'it tse'e je Jesús ña'muxjidi:

—Ka'a xa ve'e xnujávada juu' ve'e m'amótudup. ¿M'o'yixjudupe'e jets je tsaachpaatun xyaknáxtat juu' atse'e nyaknápup, uk m'o'yixjudupe'e jette'e xmuténadat ve'em je tsaachpaatun ax jo'n atse'e nmuténat?

³⁹ Jette'e y'atsoovdi:

—X'o'yixjup xa aatse'e.

Van'it tse'e je Jesús ña'muxjidi:

—Tyúvam xa ve'e, je tsaachpaatun juu' atse'e nyaknápup, myaknajxtuvaps miits je'e ve'e; jets je tsaachpaatun juu' atse'e nmuténap, mmuténiduvaps miits je'e ve'e. ⁴⁰ Ax je'e tse'e juu' ve'e mtijitup jette'e m'ajxtktinit jeja ats n'aka'yun pa'ayi ats n'anajapa'ayi, ka átsapts je'e ve'e xtukkádaakp jets ats miits je'e ve'e nmo'odat, je'e je'e ve'e yakmo'odap juu' ve'e ats je nTee' tyuknupaajmtki.

⁴¹ Ax ku tse'e du'amotunajxti je janumajk ixpajkpa, van'it tse'e dumujotma'tti je Santiago maat je Juan. ⁴² Van'it tse'e je Jesús duyaaaxjidi je y'ixpajkpatajk jetse'e dunuujmidi:

—Mnuxja'vidup xa miitse'eda jets je'eda pan pan jatye'e yakkutojktup juu' ve'e ka je israeejlit jáyuvapta, mak tse'e je kyutojkun dupamda, ax je'eda pan pan jatye'e dunumájidup je'e maatta, je'e tse'e dupavaandup jetse'e jatyji yaktónut ax jo'n du'oyjávada. ⁴³ Ax ka'ats miitse'e mve'emada. Pan pan xa ve'e dutsojpk jetse'e dunumájat, ve'em tse'e ñapyámjút ax jo'n je patto'niva kuy'ijit; ⁴⁴ pan pan tse'e dutsojpk jetse'e dunuvintsánat, ve'em tse'e ñapyámjút ax jo'n je toompa kuy'ijit. ⁴⁵ Ve'em ax jo'n ats; ka je'ep xa atse'e nnumiimp jets atse'e nyakpattónat, ats, je Jayu Juu' ve'e Nupaamduka Ijtp, je'e ve'e jets atse'e je jayu mpattónat jets atse'e je numay jayu je tyokin nkuvejtjadat ku ats je'e ve'e nku'oo'kat, ve'em tse'e dujayejptinit je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp.

Ku je Jesús duyakjotkadaaky to'k je viints jayu juu' ve'e Bartimeo duxaaj

(Mt. 20.29-34; Lc. 18.35-43)

⁴⁶ Van'it tse'e je Jesús maat je y'ixpajkpatajk jye'ydi jem jericoojit kyajpun kajxm. Ku ve'e choo'ndini maat je numay jayu, jem tse'e chuuna vye'na too' pa'am to'k je viints jayu juu' ve'e je putajkin du'amotu, Bartimeo je'e ve'e xaaaj, je Timeo je myajntk. ⁴⁷ Ku ve'e je viints jayu dumotu jets naxuvaampe'e je Jesús, je nazarétit jayu, van'it tse'e mak dumukajts, jetse'e vyaajñ:

—¡Jesús, je David je chaan je kyooj juu' ve'e yakkutojknup, tukmo'tk ats to'k aaj!

⁴⁸ Je numay jayu tse'e na'muxju jetse'e y'amo'otut. Ax nujoj k makts je'e ve'e tyunjaa'kvaajñ:

—Jē David jē chaan jē kyooj juu' ve'e yakkutojknup, tukmo'tk ats to'k aaj!

⁴⁹ Van'it tse'e jē Jesús vya'ktaajñ jē tse'e dūnuujmīdi jē tse'e dūyākmīndat. Ku ve'e ojts dūyaaxjada jē viints jayu, van'it tse'e dūnuujmīdi:

—Jot'amaja, tēna, uxem xa ve'e mnukéxaja.

⁵⁰ Van'it tse'e jē viints jayu jē vyitani'kx dūnas'ojti, jē tse'e yējtsuk, jē tse'e jē Jesús dūnunujkx. ⁵¹ Van'it tse'e jē Jesús ña'muxji:

—¿Tise'e mtsajkp jēts ats mitse'e ntoojnat?

Van'it tse'e jē viints jayu y'atsaajv:

—Yak'ixpajkpa, jē xa atse'e ntsajkp jēts ats mitse'e xyakvin'ixpákut.

⁵² Van'it tse'e jē Jesús ña'muxji:

—Najkxn, tā xa ve'e mjotkadaakni kux atse'e atse'e tuxjaanchjáva.

Ax jatyi tse'e vyin'ixpajkni jē tse'e jē Jesús dupanujkx.

11

Ku jē Jesús tyqjki jēp Jerusalén

(Mt. 21.1-11; Lc. 19.28-40; Jn. 12.12-19)

¹ Myutámīdūp tse'e vye'nada jem Jerusalén. Jeme'e ñaxta vye'na joma ve'e jē kajpūnda juu' ve'e dūxaajta Betania jēts Betfagé, jēmpa ve'e jē Olivos Kōpk, van'it tse'e jē Jesús dūkejx nūmējtsk jē y'ixpajkpatajk, ² jē tse'e dūnuujmīdi:

—Najkxta xi pi'k kajpūn kujx juu' ve'e xi avinkujk. Ku ve'e mjē'yadat, jēja tse'e xpaa'ttat to'k jē burro kuvū'n, ni pánanūmsts jē ve'e kyatuktsūunaja; mukéjadats jē tse'e xyakmīndat. ³ Pan m'amotutúvijidup tse'e jē jayu pan tyajxe'e xmukéjada, ve'em tse'e xnaajmadat: “Jē Maja Vintsane'e dūtsōjkp, ax jatyi tse'e dūkejxumpijtnuvat.”

⁴ Van'it tse'e ñajxxti jětse'e dupaatti je burro kuvuu'n jeja tak'aagui, jeja ve'e too' kujk tyena. Myukéjidup tse'e vye'nada, ⁵ van'it tse'e ña'muxjidi je jayu juu' ve'e jem ve'nidup:

—¿Tyajx tse'e xmukéjada xi burro?

⁶ Jětse'e y'atsoovdi ax jo'n je Jesús ña'muxjidi. Yakmasook tse'e. ⁷ Van'it tse'e duyakje'ydi je burro joma ve'e je Jesús, jětse'e je vyit dutukjape'ndi. Van'it tse'e je Jesús dutukpejt je burro. ⁸ Ax je numay jayu tse'e duye'ptu je vyitta jeja too' kujk joma ve'e je Jesús ñaxuva'añ; viijnk tse'e dupojxtuvap je tuuxux aajy jětse'e jeja to'k too' aajy dıvajva'kxta.

⁹ Ax juu' tse'e vintoo'vajkijidup jets juu' ve'e pa'ux'ook-ijidup, je'e tse'e makk vaandu:

—¡Yakmaja yakjaanchats ya'a ve'e y'ijtnit! ¡Je Nte'yam je kyunoo'kxun maat xa ya'a ve'e juu' ve'e miimp je Maja Vintsán kajx! ¹⁰ ¡Kunuu'kx xa ve'e je kutojkun juu' ve'e miimp, je kutojkun juu' ve'e ve'em ijtp ax jo'n je njujpit jáyuvamda David jye'e y'ijtnit! ¡Yakmaja yakjaanchats je'e ve'e je Nte'yam y'ijtnit!

¹¹ Van'it tse'e je Jesús tyajki jem jerusaleenit kyajpun jootm jětse'e ñujkx jep maja tsaptaktaagujkp. Ax ku tse'e jep du'ixkujx, ta tse'e je it tyánayini vye'na, van'it tse'e ñujkx jem betániait kyajpun kajxm, jětse'e dumaadi je ñumakmejtsc ixpajkpatajk.

Ku je Jesús duko'oñukojsi to'k je higo kup

(Mt. 21.18-19)

¹² Je ku'óxit tse'e choo'ndi jem betániait kyajpun kajxm; yu'oo'kjup tse'e vye'na je Jesús. ¹³ Ax ku tse'e du'ix to'k je higo kup juu' ve'e jékum jaty jets juu' ve'e aajyax ve'nip, van'it tse'e tyami jětse'e najkx du'ix pan jeme'e je tyajm. Ax ku tse'e jye'y joma ve'e je higo kup, ka'a tse'e dutipaaty,

tum je y'aajyji ve'e, kux ka'a ve'e du'aatsa vye'na. ¹⁴ Van'it tse'e je Jesús je higo kup dunuujmi:

—Ni je vin'ita tse'e mko'o'kta'minit.

Myótudu tse'e je y'ixpajkpatajk.

Ku je Jesús duyakvaach je maja tsaptajk

(Mt. 21.12-17; Lc. 19.45-48; Jn. 2.13-22)

¹⁵ Ku ve'e jye'ydi jem jerusaleenit kyajpun kajxm, van'it tse'e je Jesús tyajki jep maja tsaptaktaagujkp jetse'e duvojpittsumkujx nujom pan pan jatye'e jep ajooydup atoo'ktup vye'na, jetse'e duyakvippumpijtkujx je meen vinkukoopatajk je myeesada jets je chuujntkunda pan pan jatye'e dutoo'ktup je pak. ¹⁶ Ka'a tse'e je Jesús duyakjajtjidi je jayu jetse'e duvitsanáxtat duvitsutáka-dat je pyaamduk jep maja tsaptaktaagujkp. ¹⁷ Van'it tse'e duyak'ixpajkti jidu'um:

—Jidu'um tse'e je Kunuu'kx Jatyán vya'añ: “Ve'e tse'e ats je ntajk y'ijtnit je tajk joma ve'e to'k ka'ajyji je jayu chapkats”; ax ve'emts miits ya'a ve'e tuxpaamdini ax jo'n “je aajntk joma ve'e je mee'tspa ñay'amókajada”.

¹⁸ Ku ve'e du'amotunajxti je tee'tajk je vyintsanda maat je tsaptujkpit yak'ixpajkpatajkta, van'it tse'e dujapayo'ydi vintso ve'e je Jesús kuduuyakjay'oo'kjidi; ax cha'kidup tse'e kux nujome'e je jayu atuva atoki dutuktaajñ vintso ve'e yak'ixpujk. ¹⁹ Ax tánayinup tse'e, jetse'e je Jesús chaa'n jem kajpun kajxm.

Ku je higo kup tyaatsni

(Mt. 21.20-22)

²⁰ Ax je kujápit tse'e ñajxtinuva joma ve'e je higo kup, jetse'e du'ixti jets ta ve'e je kup tyaatsni je y'aa'ts paat. ²¹ Van'it tse'e je Pedro dujaa'myejts vintso ve'e je Jesús vyaajñ, jetse'e dunuujmi:

—Yak'ixpajkpa, ixu je higo kup juu' ve'e mko'oñukojsi, ta tse'e tyaatsni.

²² Van'it tse'e je Jesús y'atsaajv:

—Jaanchjávada je Nte'yam, ²³ kux tyúvam atse'e nva'añ jets pan pane'e dunuujmip ya kopk: “Ke'eku jets nay'apó-maja jem maaxy najootm”, ve'em tse'e tyónjut pan ka'a ve'e myejsvinmáy jem jya'vin kajxm jets ve'eme'e jyátut. ²⁴ Je'e kajxts atse'e nva'añ, pan ti ve'e m'amótudup ku ve'e mtsapkótsta, jaanchjávada jets tónjup je'e ve'e juu' ve'e m'amótudup. Ax tónjupts je'e ve'e.

²⁵ 'Ax ku tse'e mtsapkótstat, mee'kxjada tse'e je tyokin pan pan jatye'e mtso'oxpajkjudup, ax ve'em tse'e mtokinmee'kxjuduvat je nTee'amda, juu' ve'e jem tsapjootm. ²⁶ Pan ka'a tse'e xtokinmee'kxta pan pan jatye'e mmutoointoojnjudup, nay ka'a tse'e mtokinmee'kxjuduvat je nTee'amda, juu' ve'e jem tsapjootm.

Je kutojkun juu' ve'e je Jesús jyayejpp

(Mt. 21.23-27; Lc. 20.1-8)

²⁷ Van'it tse'e vyimpijtti jem jerusaleenit kyajpun kajxm. Yo'yp tse'e je Jesús vye'na joma ve'e je maja tsaptajk, van'it tse'e vyinkutámijidi je tee'tajk je vyintsanda, je tsaptujkpit yak'ixpajkpatajkta, maat je israeejlit je myújit jáyuda, ²⁸ jetse'e je Jesús du'amotutúvidi:

—¿Pan tse'e tumna'muxju jets ya'a ve'e xtónut? ¿Pane'e ya kutojkun mmoojyjup?

²⁹ Van'it tse'e je Jesús ña'muxjidi:

—Nay ve'empats atse'e nvaampa jets atse'e x'atsoovduvat. Pan x'atsoovdupts atse'e, van'itts ats miitse'e nvaajnjuduvat pan ti kutojkun kajx ats ya'a ve'e ntun. ³⁰ ¿Pan tse'e je Juan je kutojkun moojyju jetse'e je jayu duyaknapétut? ¿Je Nte'yame'e, ukpu je jayu ve'e? Vaa-njidikts ats.

³¹ Ax van'it tse'e dukojtsmojkti. Jidu'um tse'e ñavyaajnjidi:

—¿Vintsöse'e kunva'numda? Pan va'numdup xa ve'e jets je Nte'yame'e mooyju je kutojkun, jidu'um tse'e xnuujmimdat: “¿Tyajx tse'e xkajaanchja'vidi juu' ve'e je Juan kyojts?” ³² ¿Ukpu va'numdaps vine'e jets je jayu ve'e je kutojkun mooyju?

Ax jidu'um tse'e ñavyaajnjidi kux cha'kidupe'e je numay jayu je'e kajx ku ve'e dunuja'vidi jets nujome'e je jayu dujaanchja'vidi jets je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpa je'e ve'e je Yaknapejtpa Juan y'ijt. ³³ Je'e kajx tse'e je Jesús du'atsoovdi jets ka'a ve'e dunujávada pan pane'e je kutojkun mooyju je Juan jetse'e je jayu duyaknapétut.

Van'it tse'e je Jesús y'atsaajv:

—Ka'ats atse'e n'ava'nivat jets pan atse'e ya kutojkun xmooyp jets atse'e ve'em ntun.

12

Je ko'oy toompatajk tukmu'a'ixmojkin

(Mt. 21.33-46; Lc. 20.9-19)

¹ Van'it tse'e je Jesús dumukojtsti je jáyuda ya tukmu'a'ixmojkin maat:

—To'k xa ve'e je jayu dupuujm je tsaaydum kam, jetse'e duyaknaa'tujk, jetse'e je jot dupuujm jep tsajaatp joma ve'e je tsaaydum yakvinmaa'kxut, jetse'e to'k je pats kajxm dupuujm joma ve'e je chaaydum kam yaknu'ixat. Van'it tse'e je yoova toompatajk dutukmaatkojtsmojkti pan vinxupe'e tyukkada'akjadat ku ve'e dupakmótkat je tsaaydum taajm. Van'it tse'e jékum ñujkx.

² Ku ve'e je tsaaydum tok aats dupaaty, van'it tse'e to'k je kyukátsiva dukejx joma ve'e je yoova toompa jetse'e du'amótuvut pan juu' ve'e tukkadaakjup. ³ Van'it tse'e je yoova toompa dumajtsti je kukátsiva jetse'e duvojpti;

ve'emji tse'e duyakvimpijttini. ⁴ Van'it tse'e je kam je vyintsán je viijnk kukátsiva dukejxnuva. Je'e tse'e chaka't-stu jetse'e je kyuvajk duyakxa'ajkidi, jetse'e dujomtoondi dutitoondi. ⁵ Van'it tse'e jado'k dukejxnuva. Ax je'e tse'e yak'oo'ktinu. Ax ve'em tse'e je viijnk kukátsiva dutoonduva: jem tse'e juu' ve'e vyojptu, jempa tse'e juu' ve'e yak'oo'ktu.

⁶ Ax jem tse'e je vintsán to'k je myajntk juu' ve'e ooy tyuntsajkp, je'e tse'e kyejxpa tun ux'ookani joma ve'e je yoova toompada. Jetse'e vyaajñ: “Vyintsálagadap xa ijk je'e vine'e ats ya n'ónuk.” ⁷ Ku ve'e jye'y joma ve'e je yoova toompada, van'it tse'e je yoova toompa ñavyaajnjadi: “Ya'a xa ve'e tukkadakkáxjup ya tsaaydum kam. Va'an duyak'oo'kumda jetse'e nje'eimdat ya tsaaydum kam.” ⁸ Van'it tse'e dumajtsti jetse'e duyak'oo'kti. Yakpítsumdu ve'e joma ve'e je tsaaydum kam.

⁹ Van'it tse'e je Jesús y'amotutúvijidi:

—¿Tise'e tyónup je tsaaydum kam je vyintsán?

Jetse'e jyaa'kvaajñ:

—Je'yap xa ve'e jetse'e je yoova toompa duyak-jay'oo'kkáxjadat jetse'e je viijnk yoova toompa dupámüt.

¹⁰ 'Tá miits ya'a ve'e xkotsta juu' ve'e vaamp jep Kunuu'kx Jatyán kujxp:

Je oy tsaaj juu' ve'e je pojtspatajk myasooktinu, je'e tse'e ojts yakpum joma ve'e dunuvinkopkikux je maja tsaptakpats.

¹¹ Je Maja Vintsán xa ya'a ve'e dutoon, ax je maja atúvats ya'a ve'e juu' ve'e n'ixumdup.

Tá miits ya'a ve'e xkotsta, ¿ve'em xaja?

¹² Ax jya'íxtidup tse'e vintso ve'e je Jesús kudumajtsti kux ñuja'vidupe'e jets je'e kajxta ve'e ya tukmu'a'ixmokin dukajts. Cha'kidupe'e je numay jayu, je'e kajx tse'e dukamajtsti, jetse'e ñajkxtini.

Jē'e pane'e jē kupa'mun yakmo'op

(Mt. 22.15-22; Lc. 20.20-26)

¹³ Van'it tse'e yakkejxti jē fariseotajkta maat jē Herodes jē jyáyuda joma ve'e jē Jesús, jyayaktontokiyuvaandu jyayakkojtstokiyuvaandu tse'e jē Jesús jetse'e kuy'o'yixjidi vintso ve'e dunuxa'aadat. ¹⁴ Jidu'um tse'e dunuujmidi:

—Yak'ixpajkpa, nnuja'vinup xa aatse'e jets tuve'e mits jē mjáyuvín jē mjoojntykin jets ka'a mitse'e xtsa'aga jetse'e x'avánat juu' ve'e pyaatyp y'akeegui, ka'a tse'e xvinmay pan vintso ve'e jē jayu mkatsju, tyúvam mitse'e jē jayu jē Nte'yam jye'e xtuk'ix. ¿Yakjajtype'e uu'm jē mpava'nunamda jetse'e jē kupa'mun yakmo'ot jē yakku-tojkpa César, ukpu ka'a ve'e? ¿Nmo'op aatse'e, ukpu ka'a aatse'e nmo'ot?

¹⁵ Ax ñuja'vip tse'e jē Jesús vintso ve'e jē ko'oy joot dujayepta, jetse'e ña'muxjidi:

—¿Tyajxts atse'e xkatsuvaanda? Yakminda to'k jē meen jets atse'e n'ixut.

¹⁶ Ku ve'e duyaknajkxti jē meen, van'it tse'e jē Jesús vyaajñ:

—¿Pan tse'e yam y'apamnax, jets pan tse'e yam xyaaj yukja'a?

Van'it tse'e y'atsoovdi:

—Jē yakkutojkpa César ya'a ve'e jye'e.

¹⁷ Van'it tse'e jē Jesús ña'muxjidi:

—Mo'odats jē César juu' ve'e jē César jye'eip, jets mooyduvats jē Nte'yam juu' ve'e jē Nte'yam jye'eip.

Ku tse'e du'amotunajxti, atuva atoki tse'e tyaandi.

Ku jē Jesús yak'amotutuvi pan joojntypajknvape'e jē jayu

(Mt. 22.23-33; Lc. 20.27-40)

¹⁸ Van'it tse'e jē saduceotajk jē Jesús dūvinkutámidi. (Jē saduceotajk tse'e vaandup jets ka'a ve'e jē oo'kpatajk

y'ukjoojntypajktinuvat.) Van'it tse'e je Jesús du'amotutúvidi:

¹⁹ —Yak'ixpajkpa, ve'eme'e je Moisés dujatyaañ jets pan oo'kpe'e to'k je yaa'tyajj etse'e je ñuda'ax dumasak jette'e ka'a pan y'ónuk, je oo'kpa je y'uts tse'e dupákup je ku'aa'k ta'axtajk jette'e je y'ónuk jyéjat; ax je myuto'k mix ónuk tse'e taannup ax jo'n je y'ajch je y'ónuk kuy'ijj jo'n. ²⁰ Ax nuvuxtojtuk tse'e y'ijtti je uts je ajch. Ta'axpajk tse'e je koop ónuk, van'it tse'e y'oo'kni, ka'a tse'e je ñuda'ax je y'ónuk duyakjeji. ²¹ Van'it tse'e je myuto'k uts dupujk je ku'aa'k ta'axtajk. Nay ka'ava tse'e je y'ónukta jyeji, jette'e y'oo'knuva. Ax nay vanxúpyam tse'e jyajtpa je myumejtsk uts. ²² Ax va'an nuvuxtojtuk tse'e dupajkti je ta'axtajk; ka'a tse'e je y'ónukta jyeji, jette'e y'oo'ktini. Ux'ook tse'e je ta'axtajk y'oo'knuva. ²³ Ax kuuk tse'e je oo'kpatajk jyoojntypajktinuvat jado'k nax, ¿pánukts vine'e tyuva dunuda'axap je ta'axtajk?, kux va'an nuvuxtojtuke'e dupajkti.

²⁴ Van'it tse'e je Jesús y'atsoojvjidi:

—Mtoo'tókidup xa miitse'e kux ka'a ve'e xnujávada vintso ve'e je Kunuu'kx Jatyán vya'añ jets juu' ve'e o'yixjup je Nte'yam maat. ²⁵ Ku xa ve'e je oo'kpatajk jyoojntypajktinuvat, ka'a tse'e je jayu y'ukyaa'vyajktinit ka'a tse'e je jayu y'ukta'axpajktinit, ve'em xa je'e ve'e y'ijttinit ax jo'n je ángeles juu' ve'e jem tsapjootm. ²⁶ Ax je'e tse'e ku ve'e je oo'kpatajk jyoojntypajktinuvat, ta miitse'e xkotsta jep Kunuu'kx Jatyán kujxp juu' ve'e je Moisés jyaay, jep joma ve'e je Nte'yam myukojsji jem ápit kup akojkm, ¿ve'em xaja? Jidu'um tse'e je Nte'yam vyaajñ: “XNte'yamidup atse'e je Abraham, je Isaac, maat je Jacob.” ²⁷ Je'e kajx tse'e, Nte'yamivaps je'e ve'e je jayu je Nte'yam pan pan jatye'e jaanchja'vijidu ku ve'e y'oo'ktini, ka'a tse'e je jyootta je jya'vinda y'aa'ka,

joojntykiduupts je'e ve'eda. Ax ve'em tse'e, ooyts miitse'e mtuntoo'tókida.

Je pava'nun juu' ve'e dunumajikajxp

(Mt. 22.34-40)

²⁸ Jem tse'e vye'na to'k je tsaptujkpit yak'ixpajkpa juu' ve'e du'amotunajx vintsø ve'e ñavyaajnjadi. Ku ve'e dunuja'vi jets oye'e je Jesús y'atsoojvjidi, van'it tse'e je Jesús dūvinkutami jetse'e du'amotutuvi:

—¿Juu's je'e ve'e je pava'nun juu' ve'e dunumajikajxp?

²⁹ Van'it tse'e je Jesús y'atsaajv:

—Je pava'nun juu' ve'e dunumajikajxp, ya'ats je'e ve'e: “Israeejlit jáyuda, amotunaxta. Je Maja Vintsán, uu'm je nNte'yamamda, to'kjits je'e ve'e dunuMajaVintsana, ³⁰ jets mtsóktape'e je Maja Vintsán, uu'm je nNte'yamamda, nujom ja'vin, nujom aaj nujom joot, nujom je mvinma'yun maat, jets nujom je mmaju maat.” ³¹ Je mumejtsk pava'nun, ve'em játypats je'e ve'e. Jidu'um tse'e vya'añ: “Tsokta je mmujantamda je mmutaktamda ve'em ax jo'n viinm mnachókjada.” Ka'a xa ve'e jado'k je pava'nun juu' ve'e dunumájip ax jo'n ya mejtsk pava'nun.

³² Van'it tse'e je tsaptujkpit yak'ixpajkpa ña'muxji:

—Yak'ixpajkpa, óyame'e tuxkats, tyúvam, kux to'kji xa ve'e je Nte'yam jets ka'a ve'e pan viijnk, je'ejyi ve'e to'k. ³³ Jets je'e ve'e ku ve'e je Nte'yam yaktsókut nujom ja'vin, nujom aaj nujom joot, nujom je vinma'yun maat, jets nujom je maju maat, jets ku ve'e je jayu dutsak je myujantam je myutaktam ve'em ax jo'n viinm ñachakju, je'e tse'e nujojck dunumájip jets ka'a ve'e nujom je tánuk yax juu' ve'e je Nte'yam yaktukvintsá'kip jets nujom je viijnk yax juu' ve'e yaktooyp jem yojxpejtun kajxm.

³⁴ Ax ku tse'e je Jesús dumotu jets oy yakxone'e du'at-saajv, van'it tse'e dunuujmi:

—Ka'ats mitse'e xmujékuma je Nte'yam je kyutojkun.

Ax juu' tse'e je Jesús dutso'oxpajktup, ni pana tse'e kyoo'knayja'vijini jetse'e juu' dujaa'k'amotutúvat.

Je David je Myaja Vintsán je'e ve'e je Cristo

(Mt. 22.41-46; Lc. 20.41-44)

³⁵ Ku ve'e je Jesús je jayu duyak'ixpujk jep maja tsaptujkp, van'it tse'e vyaajñ:

—¿Vintsose'e je tsaptujkpit yak'ixpajkpatajk vya'anda jets je David je'e ve'e je chaan je kyooj je Cristo?, juu' ve'e je Nte'yam vyinkoon jetse'e yakkutojknit. ³⁶ Je Espíritu Santo xa ve'e moojyju je David je vinma'yun ku ve'e je David vyaajñ:

Je Nte'yam xa ve'e dunujmi ats je nMaja Vintsán:

“Ajxtuku yaja ats n'aka'yun pa'ayi namvaat atse'e nyakv-intókida pan pan jatye'e mtso'oxpajkjudup.”

³⁷ Jidu'um tse'e je David vyaajñ jets je Myaja Vintsán je'e ve'e je Cristo. Ax ve'em tse'e, va'ajts tse'e yaknujava jets ka je chaan je kyoojyap je'e ve'e je Cristo, je Myaja Vintsampa je'e ve'e.

Ax numay tse'e je jayu dutukxoojntkti ku ve'e du'amo-tunajxti.

Ku je Jesús divintso'y je tsaptujkpit yak'ixpajkpatajk

(Mt. 23.1-36; Lc. 11.37-54; 20.45-47)

³⁸ Ku ve'e je Jesús je jayu duyak'ixpujk, jidu'um tse'e vyaajñ:

—Yakkópkada ooy je tsaptujkpit yak'ixpajkpatajk kux mvin'aa'nuvaajnjudup miits je'e ve'e. Je'e xa ve'e dumuvidutuvaandup je yaajnit vit jetse'e dutsokta jetse'e yakkojtspo'o'kxtat je vintsa'kin maat jep maa'y jaatp.

³⁹ Tum je'e ve'e chojktup jetse'e dutuktsaanadat je tsuujn-tkun juu' ve'e tum oojyit jep tsaptujkp jets joma ve'e je maja kay je maja uu'k. ⁴⁰ Je tyajk paat tse'e dupajkjada juu' jatye'e y'ixtup jyayejptup je ku'aa'k ta'axtajk; ax jek tse'e

chapkotsta, ve'em tse'e dukayaknuke'xnatakava'anda je kyo'oy je'e juu' ve'e tyoondup. Je'e tse'e nuyojk je tsaachpaatun yakmo'odap.

*Je yax juu' ve'e pyaam to'k je ku'aa'k ta'axtajk
(Lc. 21.1-4)*

⁴¹ Tsuunip tse'e je Jesús vye'na jep maja tsaptujkp je ja je yax apajkin vyinkujk. Jep tse'e du'ix vintso ve'e je jayu je meen dupamda. Ax numay tse'e je kumeen jayu juu' ve'e may je meen dupaamdud. ⁴² Van'it tse'e to'k je ayooova ku'aa'k ta'axtajk jye'y jetse'e dupuujm mejtsk je pi'k cobre meen. ⁴³ Van'it tse'e je Jesús je y'ixpajkpatajk dyaaxji jetse'e dunuujmi:

—Tyúvam xa atse'e nva'añ jets nuyojk ya'a ve'e ya ayooova ku'aa'k ta'axtajk tudupum je yax jets ni ka'a ve'e nujom je viijnk jáyuda; ⁴⁴ kux je'eda, je'e je'e ve'e tudupamda juu' ve'e vinta'nuxjudup; ax ya ayooova, tats ya'a ve'e dupamkajxni je tyukjoojntykin.

13

*Ku je Jesús du'ava'ni jets kutókiyupe'e je maja tsaptajk
(Mt. 24.1-2; Lc. 21.5-6)*

¹ Ku ve'e je Jesús pyítsum vye'na jep maja tsaptujkp, van'it tse'e nuto'k je y'ixpajkpa ña'muxji:

—¡Yak'ixpajkpa, ixu vintso ve'e ya tsaaj jets ya tajkta!

² Van'it tse'e je Jesús y'atsoqjvi:

—¿M'ixp ya'a ve'e ya mújit tajkta? Ni to'ka ya'a ve'e ya tsaaj kyoo'ktaannit nukavyet, nujom ya'a ve'e kyutokikajxnit.

*Je nuja'vin juu' ve'e jéjap ku ve'e je itakax tyáminit
(Mt. 24.3-28; Lc. 21.7-24; 17.22-24)*

³ Van'it tse'e ñajxxti jem Olivos Kopk viindum. Jem tse'e je Jesús chuuna vye'na jem je maja tsaptajk

myu'avinkojkm, van'it tse'e je Pedro maat je Santiago, je Juan jets je Andrés, je'e tse'e du'amotutúvidu je Jesús:

⁴—Vaajnjik aats to'k aaj vin'it ya'a ve'e jyátut ñáxut jets ti nuja'vints aatse'e njayépup pan vin'it ya'a ve'e tyónjut.

⁵ Van'it tse'e je Jesús y'atsoojvjidi:

—Yakkópkada ooy ku ve'e pan mnunvin'aa'njadat, ⁶ kux míndape'e numay je jayu juu' ve'e natyijjadap jets ats je'e ve'e, jetse'e vya'andat: “Ats xa je'e ve'e je Cristo, juu' ve'e je Nte'yam vyinkoon jetse'e yakkutojknit.” Ax numay tse'e yakvin'aa'ndat.

⁷ 'Ax ku tse'e xmótudat jets je atso'oxe'e toojnjup jets je atso'ox kats, ka'a tse'e mnavyinma'yunmo'ojadat, kux nupaamdukani je'e ve'e jetse'e ve'em tyónjut kyótsjut. Ax ka'anumts je'e ve'e jye'ya vye'nat je itakax, ⁸ kux najkxpe'e je jayu ñacho'oxpákjada to'k nación jets jado'k nación, to'k kutojkun jets jado'k kutojkun, jéjap tse'e je makx oyx may viijn, jéjivap tse'e je yooj. Ve'em tse'e je tsaachpaatun du'ukva'anut.

⁹ 'Mnay'íxjadapts miitse'eda, kux myakvóptape'e jep tsaptujkpta, myakvatsóvdap tse'e jeja je yakkutojkpa vyinkujkta kuxe'e ats xjaanchjávada. Jem tse'e je tuvakojsun xpámdat ats kajx. ¹⁰ Jajtyka'amáyupts je'e ve'e too'vajkp je oy kats je oy ayook vinxup to'k it to'k naxviijn. ¹¹ Ax kuts miitse'e myakmátstat jetse'e myakje'yajadat jeja je yakkutojkpa vyinkujkta, ka'ats miitse'e too'vajkp xvinnmáydats ti ve'e mkótstap, ni ka'a tse'e xpayo'oydat vintso ve'e m'atsóvdat, je'ets miitse'e mkótstap juu' ve'e myakmo'odap van'it, kux ka'a ve'e xkotsta vye'nat je m'avintso vinma'yunda, je Espíritu Santo ve'e kótsup miits kajxta. ¹² Ñuxa'ainup tse'e je jayu je y'uts jetse'e y'oo'kut kuxe'e ats xjaanchjáva, je ónuuk tee', ñuxa'ainupts je'e ve'e je y'ónuk jetse'e y'oo'kut kuxe'e ats xjaanchjáva, jets je ónuuk, ñuxa'aidinuvapts je'e ve'e je

tyee' je tyaa*k* j*e*tse'e y'oo'ktat k*u*x*e*'e a*t*s x*ja*anch*ja*vada.
¹³ Nujom tse'e je j*ay*u mmu'e*jk*idinit mmujot'aaj*n*idinit
 k*u*x*e*'e a*t*s x*ja*anch*ja*vada. Ax pa*n* pa*n* tse'e dumu*t*e*n*i*p*
 je tsaachpaatun, je'e tse'e dujaye*j*pnup je joojntykin juu'
 ve'e xa'ima kaj*x* ijtp.

¹⁴ Je Nte'yam je y'ayook kojtsn*aj*xpa Daniel, je'e tse'e
 du'ava'ni je'e pa*n*e'e je kunuu'kx it du*y*akvintsa'kin-
 to'kiyup. (Va'an duvinm*o*tuvu pa*n* pa*n*e'e na*ka*kojts*p*.) Ku
 miitse'e x'i*x*tat j*e*ts j*e*m je'e ve'e y'it joma ve'e kyapaa'-
 tyju, van'it tse'e pa*n* pa*n* jatye'e ve'nadap yaja jud*e*ait
 y'it jaat, va'an tse'e du*ke*'ekta j*e*tse'e n*aj*kxtat j*e*m tonun
 viinm kopk viinm. ¹⁵ J*e*ts pa*n* pa*n* jatye'e ve'nadap j*e*m
 azotea ni'kxm, ka'a tse'e j*e*p tyujkp y'ukt*aj*kidinit j*e*tse'e
 ti du*y*akp*t*sumdat. ¹⁶ Pa*n* pa*n* jaty tse'e ve'niduvap j*e*m
 kam joo*t*m, ka'a tse'e du*n*uvimp*t*tat je vyit. ¹⁷ ¡Ayoo*v*
 je'e ve'e je jyootta je ta'ax*t*aj*k*ta juu' ve'e kanuva'ajtsap
 ve'nadap van'it j*e*ts pa*n* pa*n* jatye'e yak'onu*ks*i'tstup
 vye'nat! ¹⁸ Nutsap*ko*tsta j*e*tse'e ve'em kyato*n*ju*t* ku ve'e je
 xox aats, ¹⁹ k*u*x van'ite'e je j*ay*u chaachpaa'ttat ve'em ax
 jo'n ni vin'itna ve'em kyatunju ku ve'e ya it choo'ntk j*e*ts
 uxyam paat, j*e*tse'e ni je vin'ita ve'em kyoo'ktoojn*n*it.
²⁰ Ax n*u*paajm*t*ki tse'e je Maja Vintsan j*e*tse'e du*y*akkon*a*t
 je it ku ve'e je j*ay*u chaachpaa'ttat. Pa*n* ku*y*ek xa ve'e
 je tsaachpaatun, ni pa*n*a tse'e kyatso'okut van'it. Ax
 n*u*paajm*t*ki tse'e je Nte'yam j*e*tse'e du*y*akkon*a*t je it ku
 ve'e je j*ay*u chaachpaa'ttat, yakkon*a*p*t*s je'e ve'e je j*ay*u
 kajxta juu' ve'e vyinkoon.

²¹ 'Ax pa*n* myaknuujmidup tse'e: "Ixta, uxyaja tse'e
 je Cristo", ukpu "Ixta, uxxim tse'e je Cristo", ka'a tse'e
 x*ja*anch*ja*vadat. ²² K*u*x mi*n*dape'e juu' ve'e natyijjadap
 j*e*ts a*t*s je'e ve'e, j*e*ts juu' ve'e natyijjadap je Nte'yam je
 y'ayook kojtsn*aj*xpada, tyondape'e je majin j*e*ts je mu*j*it
 nuja'vin j*e*tse'e je j*ay*u dutukvin'aa'ndat, pa*n* kuy'o'yix-

jada ve'e jetse'e duvin'aa'ndat pan pan jatye'e je Nte'yam vyinkoon. ²³ Ax mnay'ixjadapts miitse'eda kux ta xa ats miitse'e ntukvinkótsada ku ve'e ka'anum ve'em tyunju kyatsju.

Vintso je Cristo myiinnuvat

(Mt. 24.29-35, 42-44; Lc. 21.25-36)

²⁴ 'Ku ve'e ñáxut je tsaachpaatun, tun jatyi tse'e je aampa xaaj vyinkoo'tsat, ka'a tse'e je aampa po'lo y'uk'aannuvat, ²⁵ kustákadape'e je maatsa, jets je makkin juu' ve'e ya tsajmit it, xyituyo'oyuups je'e ve'e je Nte'yam.

²⁶ Van'itts atse'e x'ixtat, ats, je Jayu Juu' ve'e Nupaamduka Ijtp, jets jem atse'e nkada'aky vínuts jootm ooy je kutojkun maat jets je majin maat. ²⁷ Van'itts atse'e nkéxut je n'aangelestajk jetse'e duyaknay'amókajadat je jayu juu' atse'e nvinkoon vinxup to'k it to'k naxviijn jets je vaat joma ve'e ya tsajmit it kyukaxa.

²⁸ 'Ixta je higo kup. Ku ve'e je y'axén y'a'onuktaka jetse'e je y'aajy pyítsumnuva, mnuja'viduups miits je'e ve'e jets támani ve'e je xakopk. ²⁹ Nay ve'empa tse'e ku ve'e x'ixtat jets toojnjup kojtsjupe'e juu' atse'e nkajtsp, nujávadats jets támani je'e ve'e vye'nat ku atse'e nmiinnuvat jado'k nax. ³⁰ Tyúvam xa ats miitse'e nnaajmada jets nujom ya'a ve'e tyónjut kyótsjut namka'ana ve'e y'oo'kkáxta vye'nat je jáyuda juu' ve'e uxyam joojntykidup. ³¹ Káxup náxup tse'e ya tsajmit it jets ya naxviijnit it; ax ats je nkats je n'ayook, ni je vin'ítats je'e ve'e kyapaa'náxut.

³² 'Ka'a tse'e je jayu dunujávada vin'ite'e je xaaj dupaa'tut ku ve'e ve'em tyónjut kyótsjut, ni je aangelesa tse'e juu' ve'e jem tsapjootm, ni átsats je'e ve'e nkanuja'viva, ats, je Nte'yam je y'Onuk, je Dios Tee'ji ve'e dunuja'vip.

³³ 'Nay'ixjada, nakyujoojntykajada, tsapkotsta, kux ka'a ve'e ti nuja'vin vin'it atse'e nmiinnuvat jado'k nax.

³⁴ Ve'em xa atse'e nmiinnuvat ax jo'n to'k je kutajk juu' ve'e jékum najkxp jetse'e je tyajk dumasa'ak, je tyoompatajk dutukkataka ti ve'e nuto'k jaty tyóndap, jetse'e je y'ix'ijtpa dutukpava'añ jetse'e ñakyujoojntykajat. ³⁵ Nakyujoojntykajada miits, kux ka'a ve'e xnujávada vin'it atse'e nmiinnuvat. Ve'emts atse'e nmiinnuvat ax jo'n to'k je kutajk ku ve'e jye'yni tánani, ukpu tso'm jo'n, ukpu je tseev ayaaxp, ukpu ku ve'e ya it jaytukuvaanni. ³⁶ Nakyujoojntykajada, ve'emts ats miitse'e manaxy nkapaa'ttat ku atse'e tun to'mayji nmiinnuvat. ³⁷ Juu'ts ats miitse'e nvaajnjidup, anañujoma je jayu kajxpat's je'e ve'e, nakyujoojntykajada.

14

Ku je israeejlit jayu dukojtsmojk'ti jetse'e je Jesús dumátstat (Mt. 26.1-5; Lc. 22.1-2; Jn. 11.45-53)

¹ Jamejtsxaaj tse'e dukapaa'ty vye'na je pascua xaaj, van'it ku ve'e yakkay je tsapkaaky juu' ve'e je levadura dukamaat. Ax y'ixtidup tse'e je tee'tajk je vyintsanda maat je tsaptujkpit yak'ixpajkpatajk vintso ve'e je Jesús dumátstat je taay maat jetse'e duyakjay'oo'kjadat.

² Jetse'e ñavya'anjada:

—Ka'a tse'e nmajtsumdat ku ve'e je xaaj tyunju vye'nat kux ku ve'e je numay jayu yoojmuktat y'ajxuktat.

To'k je ta'axtajk dupaajmji je pa'ajk xoo'kpa naaj je Jesús (Mt. 26.6-13; Jn. 12.1-8)

³ Jem tse'e betániait kyajpun kajxm je Jesús vye'na jem je Simón tyak'am, je'e juu' ve'e leprapajkjup y'ij't. Kaayp tse'e je Jesús vye'na, van'it tse'e jye'y to'k je ta'axtajk maat to'k je poo'p tsaaj apajkin juu' ve'e tum je nardo pa'ajk xoo'kpa naaj dumaat juu' ve'e tsóvax aa'k. Van'it tse'e dupu'uj je poo'p tsaaj apajkin jetse'e je Jesús

dutukxakteejmukkujx. ⁴ Ax jem tse'e je jayu juu' ve'e duko'oyja'vidu juu' je'e ve'e tyoon, jetse'e navyaajnidi:

—¿Tyajxts ya'a ve'e koojyji duyakvintoki ya pa'ajk xoo'kpa naaj? ⁵ Kuyaktaa'k xa ya'a ve'e ax jo'n je meen juu' ve'e to'k joojnt numutún jetse'e je ayoova jayu yakmooynit.

Ax myujotma'ttu tse'e je ta'axtajk.

⁶ Van'it tse'e je Jesús vyaajñ:

—Masokta. ¿Tyajxse'e xvinma'yunmo'oda ya ta'ax-tajk? Oy xa je'e ve'e juu' ats ya'a ve'e tuxtuujnja. ⁷ M'ittap xa miitse'e xa'ma maat je ayoova jayu, jets pan vin'ite'e xtsokta, m'o'yixjadap tse'e jetse'e oy xtoojnjadat; ax ka'ats atse'e xa'ma n'uk'ijtnit miits maatta. ⁸ Ta ve'e ya ta'axtajk dutún vinxupe'e tuy'o'yixju, ta ya'a ve'e myin jets atse'e tuxtuknutem ya pa'ajk xoo'kpa naaj ats je nnunaxtajkin. ⁹ Tyúvam xa atse'e nva'añ jets pan joma ve'e yaktukka'amáy je oy kats je oy ayook vinxup to'k it to'k naxviijn, yakkojtspaps je'e ve'e juu' ats ya'a ve'e ya ta'axtajk tuxtuujnja, ve'em tse'e yaktukjaa'myejtsnit.

*Ku je Judas maat je tee'tajk je vyintsanda dukojtsmojkti
(Mt. 26.14-16; Lc. 22.3-6)*

¹⁰ Van'it tse'e ñujkx je Judas Iscariote, je'ets je'e ve'e nuto'k je xpajkpa juu' ve'e numakmejtsk ijttu, je'e tse'e ojts dumaatnakyótsjada je tee'tajk je vyintsanda pan vintso ve'e dupámüt je Jesús jem je'e kya'mda. ¹¹ Ku ve'e je tee'tajk je vyintsán du'amotunajxti, ooy tse'e tyunxoojntkti jetse'e dutukvinva'nidi jets myo'odape'e je meen. Van'it tse'e je Judas du'ixti'ukvaajñ vintso ve'e y'óyat jetse'e je Jesús dupámüt jem je'e kya'mda.

*Je Maja Vintsán je y'a'ox
(Mt. 26.17-29; Lc. 22.7-23; Jn. 13.21-30; 1 Co. 11.23-26)*

¹² Ku ve'e je muto'k xaaj dupaaty ku ve'e yakkay je tsapkaaky juu' ve'e je levadura dukamaat jetse'e yakju'kx je carnero juu' ve'e yak'oo'ktup pascua xaaj, van'it tse'e je Jesús je y'ixpajkpatajk ña'muxjidi:

—¿Jómase'e xtsak jets aatse'e najkx nyak'oya jetse'e nyaknajxumdat je pascua xaaj a'ox?

¹³ Van'it tse'e je Jesús numejtsk je y'ixpajkpatajk dukejx jetse'e dunujmi:

—Najkxta jem kajpun kajxm. Jem tse'e xmaatnavyaa't-jadat to'k je yaa'tyajk juu' ve'e to'k tsiv je naaj dupavijtsp. Je'e tse'e mpanajxtap. ¹⁴ Pan joma tujkts je'e ve'e tyaka, naajmada je kutajk: “Je Yak'ixpajkpa ve'e vaamp: ¿Joma ve'e je it joma atse'e ntukmaatnyaknaxtat je n'ixpajkpatajk je pascua xaaj a'ox?” ¹⁵ Van'it tse'e mtuk'ixjadat to'k je maja cuarto juu' ve'e jep mumejtsk nukavyet kujxp, joma ve'e pu'uk avaada. Jep tse'e x'apaamdúkadat je a'ox.

¹⁶ Van'it tse'e je y'ixpajkpa ñajkxti jetse'e jye'ydi jem kajpun kajxm, jetse'e dupaatti ax jo'n je Jesús ña'muxjidi. Jetse'e du'apaajmtkidi je pascua xaaj a'ox.

¹⁷ Ku ve'e je it cho'oini, van'it tse'e je Jesús jye'y maat je ñumakmejtsk ixpajkpatajk. ¹⁸ Van'it tse'e y'ajxtkti kaayva. Kaaydup tse'e vye'nada, van'it tse'e je Jesús vyaajñ:

—Tyúvam xa atse'e nva'añ jets nuto'ke'e mii'tsta juu' ve'e úxvam je kya'aj dupaamp yam plato jootm ats maat, je'ets je'e ve'e juu' atse'e xpámup jem je jayu kya'm juu' atse'e xtso'oxpajktup.

¹⁹ Van'it tse'e je y'ixpajkpatajk chaachvinmapyajkti jetse'e to'k jado'k je Jesús du'amotutúvidi:

—¿Ats je'e vine'e?

²⁰ Van'it tse'e je Jesús y'atsaajv:

—Juu' ve'e numakmejtsk miitsta, nuṭo'kts je'e ve'e juu' atse'e xpámup jem je jayu kya'm juu' atse'e xts'oxpajktup, nmaatkaaypts ats je'e ve'e uxyam. ²¹ Ax je'emts atse'e mpanujkxp je too' juu' ve'e javyet ijtp ats kajx jep Kunuu'kx Jatyán kujxp, ats, je Jayu Juu' ve'e Nupaamduka Ijtp. ¡Ax ayoots je'e ve'e je jyoot je jayu juu' atse'e xpámup jem je jayu kya'm juu' atse'e xts'oxpajktup! Nuyojk oy tse'e kuy'ijtuji je jayu ku ve'e kúkyake'x.

²² Kaaydup tse'e vye'nada, jetse'e je Jesús je tsapkaaky dukajjn, je Nte'yam dukukojsji, jetse'e dutojkva'kxy, jetse'e dumoojy je y'ixpajkpatajk, van'it tse'e vyaajñ:

—Ya'a je'e ve'e ats je nni'kx je nkopk.

²³ Van'it tse'e dukoompa je tuk'a'ooguin, jetse'e je Nte'yam dukukojsji, jetse'e dumoojy je y'ixpajkpatajk. Ax anañujómats je'e ve'e du'ookti. ²⁴ Van'it tse'e dunuujmidi:

—Ya'a je'e ve'e ats je nnuu'pun. Kux ku atse'e n'oo'kut, nyaktaajnjadapts ats miitse'e je nam kojstán. Je numay jayu atse'e nku'oo'kap. ²⁵ Tyúvam xa ats miitse'e nnaajmada jets ka'a atse'e n'uk'ooknit je tsaaydum pa'ajk naaj, van'itnume'e ku atse'e n'oo'kut je ñam je'e jem je Nte'yam kyutojkun jootm.

*Ku je Jesús du'ava'ni jets je Pedro ve'e kanatyukpájkup
(Mt. 26.30-35; Lc. 22.31-34; Jn. 13.36-38)*

²⁶ Van'it tse'e to'k je uv du'aavdi jetse'e ñajxxti jem Olivos Kopk viindum. ²⁷ Van'it tse'e je Jesús je y'ixpajkpatajk dunuujmi:

—Nujom xa ats miitse'e xmaso'oktat uxyam ya tsooj, kux jidu'ume'e javyet y'it jep Kunuu'kx Jatyán kujxp: “Nyak'oo'kup xa atse'e je carnero vinténiva jetse'e je

carnero y'anomva'kxtat.” ²⁸ Ax kuts atse'e njoonj-tykpaiknuvat, najkxuups atse'e jem galiléait y'it jootm; ux'ookts miitse'e jem mje'yadat.

²⁹ Van'it tse'e je Pedro ña'muxji:

—Mjamaso'okjada ve'e anañujoma, ka'ats ats mitse'e nmaso'okut.

³⁰ Van'it tse'e je Jesús ña'muxji:

—Tyúvam xa ats mitse'e nnuujma jets uxyam ya tsooj, ka'anume'e je na'atseev y'aya'axy vye'nat mejtsk nax, mutoojk náxipts ats mitse'e xkanatyukpukju vye'nat.

³¹ Ax nuyojk mak tse'e je Pedro jyaa'kvaajñ:

—Kunja'aa'k xa atse'e mits maat, ka'ats ats mitse'e nkanatyukpákjut.

Tum ve'em tse'e vyaanduva nujom je myu'ixpajk-patajk.

Ku je Jesús chapkajts jep Getsemaní

(Mt. 26.36-46; Lc. 22.39-46)

³² Je'ydu tse'e joma ve'e je it duxaaja Getsemaní, jetse'e je Jesús dunuujmi je y'ixpajkpatajk:

—Tsaanada yaja namvaat atse'e najkx ntsapkats.

³³ Van'it tse'e duxaajv je Pedro maat je Santiago jets je Juan. Van'it tse'e je Jesús chaachvinmapyujk jetse'e ooy tyunnavyinma'yunmooyji.

³⁴ Jetse'e je Jesús ña'muxjidi:

—Tsaachvinmaapp tse'e ats ya njoot ya nja'vin oo'kun am paat. Tanda yaja jets nakyujoojntykajada.

³⁵ Van'it tse'e je Jesús javee'n jyaa'knujkx jetse'e je vyiijn je y'aaj dutukpaaty je naax, jetse'e je Nte'yam dumunoo'kxtk pan kuy'óyame'e jetse'e kukyatsaachpaa'ty.

³⁶ Jidu'um tse'e chapkajts:

—Tata, nujom xa mitse'e juu' jaty m'o'yixkúxju, kadi xyakjaty jets atse'e xtukkada'akut ya tsaachpaatun; ax ka

je'ep tse'e mtónup juu' atse'e ntsajkp, je'e ve'e mtónup juu' mitse'e mtsajkp.

³⁷ Van'it tse'e je Jesús vyimpijt joma ve'e je y'ixpajk-patajk; maadup tse'e dupaatti. Van'it tse'e je Pedro dunuujmi:

—Simón, ¿mmaap mits je'e ve'e? ¿Ka'a ve'e tum'o'yixju jetse'e otyo'k hora joojntyk kum'it?
³⁸ Nakyujoojntykajada jets tsapkotsta jetse'e mkaka'adat jep tokin jaatp. Je jayu je jyoot je jya'vin, chajkpts je'e ve'e jetse'e dutónut juu' ve'e je Nte'yam chajkp, ax ayonuktákats je'e ve'e je jayu je ñi'kx je kyopk.

³⁹ Van'it tse'e je Jesús ñajkxnuva tsapkojtspa, nay vanxúpjyam tse'e chapkajts. ⁴⁰ Ku ve'e vyimpijtnuva, maadupjyam tse'e dupaattinuva jado'k nax kux makke'e je tsooj tyumpaattjidini. Ax ka'a tse'e dunujávada vintso ve'e du'atsóvdat. ⁴¹ Van'it tse'e ñajkxnuva tsapkojtspa mutoojk nax. Ku ve'e vyimpijtnuva, van'it tse'e dunuujmidinuva:

—¿Mmaadup mpoo'kxtupna ve'e? Ta xa ve'e je tiempo dupaatni jets atse'e nyakpámüt jem je tókinax jayu kya'mda, ats, je Jayu Juu' ve'e Nupaamduka Ijtp.
⁴² Pojtukta jets duja'mda. Jeja xa ve'e myejetsni juu' atse'e xpámup jem je jayu kya'mda juu' atse'e xtso'oxpajktup.

Ku je Jesús yakmajch

(Mt. 26.47-56; Lc. 22.47-53; Jn. 18.2-11)

⁴³ Kojtspsna tse'e je Jesús vye'na ku ve'e je Judas jye'y, je'ets je'e ve'e nuto'k je ixpajkpa juu' ve'e numakmejtsk ijttu. Ax je'e maat tse'e numay je jayu je yajkxy tsojx maat jets je kup maat; je tee'tajk je vyintsanda, je tsaptujkpit yak'ixpajkpatajkta, maat je israeejlit je myújit jáyuda, je'ets je'e ve'e kejxjudup. ⁴⁴ Je Judas juu' ve'e je Jesús jem je jayu kya'm dupaamnup, myooydu tse'e je nuja'vin

vintso ve'e d_un_ujávatat pan pan je'e ve'e je Jesús, ax ve'em tse'e d_utónut ax jo'n je jayu je myujayu ooy d_utuntsak. Jidu'um tse'e d_un_uujmi:

—Pan pants atse'e ntsuu'kxp, je'ets je'e ve'e, matsta jets yaknajkxta. Ooy tse'e xtun'íxtat ku ve'e mkakekva'at-sjadat.

⁴⁵ Kojtspna tse'e je Judas vye'na, van'it tse'e je Jesús d_un_uje'y jetse'e d_un_uujmi:

—Yak'ixpajkpa.

Van'it tse'e d_utsuu'kx. ⁴⁶ Van'it tse'e je Jesús yakmajch.

⁴⁷ Van'it tse'e to'k juu' ve'e jem ténip, je'e tse'e d_uyakpítsum je yajkxy tsojx jetse'e dukuspojxi to'k ado'om je tyaatsk juu' ve'e d_utoojnip je tee' juu' ve'e d_un_uvintsanikajxp je tee'tajkta.

⁴⁸ Van'it tse'e je Jesús je jayu d_un_uujmidi:

—¿Ve'em ats miitse'e xn_uminda je yajkxy tsojx maat jets je kup maat, jets atse'e xmátstat ax jo'n atse'e je mee'tspa kun'ijt? ⁴⁹ Jóvum xaaj xa atse'e tun'it miits maatta ku atse'e je jayu tunyak'ixpuk jep maja tsap-tujkp, ka'ats atse'e xmajtsti van'it. Je'e kajxts ya'a ve'e jidu'um jyaty jetse'e tyónjut kyótsjut juu' ve'e vaamp jep Kunuu'kx Jatyán kujxp.

⁵⁰ Van'it tse'e to'k ka'ajyji je y'ixpajkpatajk kyukeekjidi, naaydum tse'e d_uyaktaandi.

To'k je mootsk ónuk juu' ve'e keeknu

⁵¹ Ax jem tse'e vye'na to'k je mootsk ónuk juu' ve'e je Jesús dupa'ux'ookip, je sávana kakvapji, jetse'e yakmajch.

⁵² Van'itts je'e ve'e dumasaak je sávana jetse'e kyeek nuva'ajts axva'ajts.

Ku je Jesús d_uvinteni pan pan jatye'e d_un_umájidup jep tsaptujkp

(Mt. 26.57-68; Lc. 22.54-55, 63-71; Jn. 18.12-14, 19-24)

⁵³ Van'it tse'e duyaknajkxiti je Jesús joma ve'e je tee' juu' ve'e dunuvintsanikajxp je tee'tajkta. Jetse'e ñay'amojkikajxjidi je tee'tajk je vyintsanda, je israeejlit je myújit jáyuda, maat je tsaptujkpit yak'ixpajkpatajkta. ⁵⁴ Jékum tse'e je Pedro pya'ux'ookaja. Paje'yjuts je'e ve'e je Pedro jep je tee' tyaagujkp, je tee' juu' ve'e dunuvintsanikajxp je tee'tajkta. Van'it tse'e je Pedro y'ajxtk xaampa maat je tsaptakmutoompatajk.

⁵⁵ Je tee'tajk je vyintsanda maat nujom pan pan jatye'e dunumájidup jep tsaptujkp, y'íxtiduups je'e ve'e vintso ve'e je Jesús duyakjay'oo'kjadat. Ax ka'a tse'e dumutaayvaa'tta. ⁵⁶ Numay tse'e y'ijtti pan pan jatye'e je Jesús dunuvampejttu, ax ka'a tse'e ñay'akeegaja juu' ve'e kyojtstup to'k jado'k. ⁵⁷ Ax jem tse'e juu' ve'e ténidup jetse'e je Jesús dunuvampejtti jidu'um:

⁵⁸ —Nmotu xa aatse'e ku ve'e jidu'um vya'añ: “Nyakkutókiyup xa ats ya'a ve'e ya maja tsaptajk juu' ve'e jayu pum; toojk xaajts atse'e mpaamnuvat juu' ve'e ka jayu púmap.”

⁵⁹ Ax ni ve'ema tse'e kyanay'akeegaja juu' ve'e kyojtstup.

⁶⁰ Van'it tse'e je tee' juu' ve'e dunuvintsanikajxp je tee'tajkta, je'e tse'e teni jeja je jayu vyinkujk jetse'e du'amotutuvi je Jesús:

—¿Ni vinxupa tse'e mkah'atsav? ¿Vintso tse'e mkanakyukatsju ku ve'e myaknu'aa'na?

⁶¹ Ax ama'at tse'e je Jesús tyaajñ, ni vinxupa ve'e kyah'atsaajv. Van'it tse'e je tee' y'amotutúvijinuva:

—¿Mits je'e ve'e je Cristo, juu' ve'e je Nte'yam vyinkoon jetse'e yakkutojknit, je Kunuu'kx Nte'yam je y'Onuk?

⁶² Van'it tse'e je Jesús y'atsaajv:

—Je'e xa atse'e, ats, je Jayu Juu' ve'e Nupaamduka Ijtp. M'íxtapts miitse'e ku atse'e ntsaanat jeja je Nte'yam

y'aka'yun pa'ayi, je'e juu' ve'e nujom duk'a'mikajxp, x'ix-tuvapts ats miitse'e ku atse'e jem tsapjootm nkada'akut jem vínuts jootm.

⁶³ Van'it tse'e je tee' juu' ve'e dunuvintsanikajxp je tee'tajkta, je'e tse'e je vyit natyuknukaa'tsvaatsju, je'e ve'e duyaknuk'e'xnatajkip jets kyo'oyja'vipe'e, jetse'e vyaajñ:

—¿Tyajxts uu'me'e njaa'ktsojkumdat pane'e du'ixtu dumótudu juu' ve'e tyoon kyojts ka óyap? ⁶⁴ Ta xa ve'e x'amotunaxta vintso ve'e je Nte'yam dvin'kojtspét. ¿Vintsose'e xpayo'oyda?

Ax nujomda tse'e je oo'kun je Jesús dutuknuva'nidi.

⁶⁵ Van'it tse'e dunutsójidi jetse'e dvin'tsoomdi, jetse'e dutsii'kti, jetse'e dunuujmidi:

—Nukótsuts n'it pane'e tumtsii'kju.

Van'it tse'e je tsaptakmutoompatajk vyimpa'kxjidi jya-pa'kxjidi.

Ku je Pedro dukanatyukpajki je Jesús

(Mt. 26.69-75; Lc. 22.56-62; Jn. 18.15-18, 25-29)

⁶⁶ Ax ava't tso tse'e je Pedro vye'na jep taagujkp, jetse'e to'k je jajtspa ñuje'yji, je tee'ts je'e ve'e jyajtsjip vye'na juu' ve'e dunuvintsanikajxp je tee'tajkta, ⁶⁷ jetse'e du'ix jets jeme'e je Pedro dumaatxámy je tsaptakmutoompatajktá. Ku ve'e dvin'ix, van'it tse'e dunuujmi:

—Mmaatvítppap xa mits ya'a ve'e tuy'it ya Jesús, ya nazarétit jayu.

⁶⁸ Van'it tse'e je Pedro dukanatyukpajki. Jidu'um tse'e vyaajñ:

—Ka'a xa ats ya'a ve'e n'ixa, ni ka'ats atse'e nnujava pan ti mitse'e mkajtsp.

Van'it tse'e je Pedro ñujkx joma ve'e je zaguán, jetse'e je na'atseev y'ayaaxy. ⁶⁹ Van'it tse'e je jajtspa je

Pedro du'ixnuva jetse'e dunuujmi je jáyuda juu' ve'e jep ve'nidup:

—Je'e xa ya'a ve'e nuto'k juu' ve'e xi Jesús dumaatvítp tuy'it.

⁷⁰ Van'it tse'e je Pedro je Jesús dukanatyukpajkinuva. Jetse'e vee'n je it ñajxy jetse'e je'e juu' ve'e jep ténidup, je'e tse'e dunuujmikojtinuva je Pedro:

—Tyúvam xa ve'e jets ya'a jyáyuva mitse'e kux galiléait jayu mitse'e, nay ve'em tse'e je mkojtsun.

⁷¹ Van'it tse'e je Pedro y'atsaajv:

—Y'ixp xa ve'e je Nte'yam jets ka'a atse'e ntaaya. Ñuja'vinupts je'e ve'e jets ko'oy nukotsa atse'e ntaannit pan ka'a atse'e tyuva juu' nkats. Ka'a xa ats ya'a ve'e xi jayu n'ixa juu' miitse'e mtijtup.

⁷² Van'it tse'e mumejtsk nax je na'atseev y'ayaaxy. Van'it tse'e je Pedro dujaa'myejts vintsō ve'e je Jesús ña'muxji ku ve'e vyaajñ: “Ka'anum tse'e je na'atseev y'aya'axy vye'nat mejtsk nax, mutoojk náxipts ats mitse'e xkanatyukpukju vye'nat.” Ax je'e tse'e je Pedro vyinmaay jetse'e yaaxy.

15

Ku je Jesús je Pilato dūvinteni

(Mt. 27.1-2, 11-14; Lc. 23.1-5; Jn. 18.28-38)

¹ Ax tun japyji tse'e je tee'tajk je vyintsanda dukojtsmojkti maat je israeejlit je myújit jáyuda jets je tsaptujkpit yak'ixpajkpatajkta jets nujom juu' ve'e dunumájidup jep tsaptujkp. Van'it tse'e je Jesús tsum duyaknajkxti jetse'e jem je Pilato kya'm dupaamdi. ² Van'it tse'e je Pilato du'amotutuvi je Jesús:

—¿Mitse'e je Israeejlit Jayu Yakkutojkpa?

Van'it tse'e y'atsaajv:

—Je'e xa atse'e, ve'em ax jo'n tuxkats.

³ Van'it tse'e je tee'tajk je vyintsán ñuxa'ajjidi jetse'e ñuvampejtjidi may viijn. ⁴ Van'it tse'e je Pilato je Jesús du'amotutúvinuva:

—¿Ni vinxupa ve'e mkah'atsav? Ixu vinxupji ti jaty myaktuknuxa'aa.

⁵ Ax ka'a tse'e je Jesús jyaa'k'atsaajv, je'e kajx tse'e je Pilato atuva atoki tyaanni.

Ku je Jesús je y'oo'kun kyutujk

(Mt. 27.15-31; Lc. 23.13-25; Jn. 18.38-19.16)

⁶ Ax vimpaascua xaaj tse'e je Pilato dumasa'ak y'ijt to'k je poxuntakjaju, jyapana pan pane'e je jayu y'amótudup. ⁷ Jep tse'e vye'na poxuntujkp to'k je jayu juu' ve'e Barrabás duxaaj maat je myujatyoo'da, je'e kajx ku ve'e je jayu duyak'oo'kti ku ve'e dunupojtukti je yakkutojkpa.

⁸ Van'it tse'e je numay jayu je Pilato dunuje'ydi jetse'e du'amótudi jetse'e dutónut juu' ve'e tyuump vinjoojnt.

⁹ Van'it tse'e je Pilato je numay jayu du'amotutuvi:

—¿Mtsojktupe'e jets ats miitse'e nmasookjadat ya Israeejlit Jayu Yakkutojkpa?

¹⁰ Je'e kajxts je'e ve'e ve'em vyaajñ kux je Jesuuse'e myaso'okuvaampy, ñuja'vip je'e ve'e jets je ejkun kajxe'e je tee'tajk je vyintsán dupaamdi je Jesús jem je'e kya'm.

¹¹ Ax je tee'tajk je vyintsanda tse'e du'akojsidu je numay jayu jets ñojk'óye'e du'amótudat jetse'e je Barrabás yakmasookjadat. ¹² Van'it tse'e je Pilato y'amotutúvijinuva:

—¿Ax vintso tse'e xtsokta jets atse'e ntónut maat je'e juu' ve'e mtijtup Israeejlit Jayu Yakkutojkpa?

¹³ Van'it tse'e y'aa'mitaakti:

—¡Yakcruuzpétu!

¹⁴ Van'it tse'e je Pilato je numay jayu dunujmi:

—¿Tyajxse'e? ¿Ti ka óyap ya'a ve'e tudutún?

Van'it tse'e je numay jayu tyunjaa'k'aa'mitaaktinuva:

—¡Yakcruuzpétu!

¹⁵ Kux tse'e je Pilato oy ñaajktanuva'añju maat je nu-may jayu, je'e kajx tse'e je Barrabás dumasaak. Van'it tse'e je Jesús duyakjavyojppi maat je po'o vojpun je pojxun japtsum, jetse'e je jyayu dutukkatajki jetse'e duyakcruuzpéttat.

¹⁶ Van'it tse'e je tojpatajk je Jesús duyaknajkxti je ja jado'k tujk joma ve'e ñamyáyjada, jetse'e duyaxmo-jkkajxti je tojpatajk juu' jatye'e jem ve'nidu. ¹⁷ Van'it tse'e je tso'ojmk vit dutukxojxti je Jesús, jetse'e to'k je ápit ta'aky dupaamdi je corona jo'n, jetse'e dutukxak-jeejnukti jem je Jesús kyuvajkm. Ve'em tse'e dujatijti jets vyintsá'kidupe'e je yakkutojkpa. ¹⁸ Van'it tse'e jidu'um dukojtspoo'kxti:

—¡Yakmaja mitse'e m'ijtnit, Israeejlit Jayu Yakkuto-jkpa!

¹⁹ Jetse'e dutukxakjo'pukti to'k je kapy jetse'e dunútsójidi, jetse'e dUVinkoxkténidi. ²⁰ Ax ku tse'e dunuxikkajxti dutukxikkajxti, van'it tse'e dupajkjidini je tso'ojmk vit jetse'e dutukxojxtini je vyítam. Van'it tse'e duyaknajkxti cruuzpejtpa.

Ku je Jesús cryuuzpejt

(Mt. 27.32-44; Lc. 23.26-43; Jn. 19.17-27)

²¹ Je ja tse'e too' aajy vye'nada, van'it tse'e to'k je jayu jem ñajxy, jeme'e kam jootm chaa'n, Simón je'e ve'e xyaaj, ciréneit jayu, je Alejandro jets je Rufo je tyee'. Je'e tse'e y'akee'yidu jetse'e dupakaajjyat je Jesús je cryuuz.

²² Van'it tse'e je Jesús duyaknajkxti joma ve'e je it dux-aa ja Gólgota. (Jidu'umts je'e ve'e kyatsapítsum je Gólgota, Kuxútum.) ²³ Van'it tse'e dumoooydi je tsaaydum pa'ajk naaj juu' ve'e je tsoojy dumaat jetse'e dukamakjkjávát je tsaachto'nun; ax ka'a tse'e je Jesús du'uuk. ²⁴ Távani tse'e

duyakcruuzpétta vye'na, van'it tse'e je tojpatajk duyak-va'kxti je Jesús je vyit; ñukoo'yidupe'e jétse'e du'íxtat pan juu' ve'e tukkaða'akjadap nuto'k jaty.

²⁵ Taaxtojtuk yaaxp tse'e vye'na ku ve'e je Jesús duyakcruuzpejtiti. ²⁶ Van'it tse'e dupaamdi to'k je jatyán juu' ve'e du'ava'nip pan ti ve'e kyuvejtp. Jidu'um tse'e je jatyán vya'añ: “Ya'a xa ve'e je Israeejlit Jayu Yakkutojkpa.” ²⁷ Yakcruuzpejttuva tse'e je'e maat numejtsk je mee'tspa, to'k jeja y'aka'yun pa'ayi jets jado'k jeja y'anajapa'ayi. ²⁸ Van'it tse'e tyoojnji je Kunuu'kx Jatyán juu' ve'e vaamp: “Ve'eme'e yakpuujm ax jo'n je maja tokin kudutuujn.” Jidu'um tse'e vya'añ.

²⁹ Jets pan pan jatye'e najxtu, je'e tse'e je Jesús duvinkojtspejttup jétse'e je kyuvajk duvivuyo'oyda, jétse'e dunuujmidi:

—¿Ka mítsape'e mtunvaan jets myakkutókiyupe'e je Nte'yam je myaja tsaptajk jétse'e toojk xaaj xpaamnuvat? ³⁰ Naajkts'o'okjuts n'it jets vánuku jem cruz kajxm.

³¹ Nuxiikjuduva tukxiikjuduva tse'e je tee'tajk je vyintsanda maat je tsaptujkpit yak'ixpajkpatajk. Jidu'um tse'e ñavyaajnidi:

—Yaktsook xa ya'a ve'e je viijnk jayu; ka'a tse'e y'o'y-ixju jétse'e viinm ñaajkts'o'okjut. ³² Ya'a juu' ve'e natyijjup Cristo, je Israeejlit Jayu Yakkutojkpa, va'an ya'a dunaa-jkváñukju jem cruz kajxm jets aatse'e n'íxut, van'itts aatse'e njaanchjávat —jidu'um tse'e ñavyaajnidi.

Je'e paat tse'e vinkojtspejtjuduva juu' ve'e je Jesús myaatcruuzpejttu.

Ku je Jesús y'o'o'kni

(Mt. 27.45-56; Lc. 23.44-49; Jn. 19.28-30)

³³ Ku ve'e kujk xaaj dupaaty, van'it tse'e nujom je it je naax kyoo'tsi. Toojk yaaxp paat tse'e y'ijit koo'ts. ³⁴ Toojk

yaaxp tse'e vye'na j̄etse'e mākk j̄e Jesús kyajts. Jidu'um tse'e vyaajñ:

—Eloi, Eloi, ¿lama sabactani? (Ax jidu'umts ya'a ve'e kyatsapítsum, ats j̄e nNte'yam, ats j̄e nNte'yam, ¿tyajxts ats mitse'e xmasa'ak?)

³⁵ Jem tse'e vye'nada juu' ve'e du'amotunajxtu, j̄e'e tse'e vaandu:

—Mótuda, j̄e Elíastam xa ve'e yaaxjip.

³⁶ Van'it tse'e nuto'k ñuujm j̄etse'e ōjts to'k j̄e tuk-na'oktaatsun duyaxaa'k maat j̄e tsaaydum pa'ajk na'oook, j̄etse'e dupuujm jem kapy jajm, j̄etse'e dutuk'atiji j̄etse'e j̄e Jesús duvinxoo'tsut. Jidu'um tse'e vyaajñ:

—Va'an du'ixumda pan miimpe'e j̄e Elías yakváñukju.

³⁷ Van'it tse'e j̄e Jesús mākk kyajts j̄etse'e j̄e jya'vin tyukvaatsji. ³⁸ Je atatyok juu' ve'e jep maja tsaptujkp tuk'atatyuk j̄e it juu' ve'e j̄e kunoo'kxun munuyojk du-maat, viinm tse'e kyaa'tsva'kxy k̄akojk, ayojk ava't. ³⁹ Ax jem tse'e j̄e Jesús vyinténaja vye'na to'k j̄e tojpa juu' ve'e dunuvintsánip numókupx j̄e tojpatajk. Ku ve'e j̄e tojpatajk j̄e vyintsán du'ix vintso ve'e j̄e Jesús mākk kyajts j̄etse'e y'aa'k, van'it tse'e vyaajñ:

—Tyúvamdam xa ve'e j̄ets j̄e Nte'yam ya'a ve'e j̄e y'Onuk tuy'it.

⁴⁰ Ax jem tse'e vye'niduva j̄e ta'axtajk juu' ve'e jékum jaty taandu j̄etse'e du'ixti juu' ve'e toojnju kojtsju. Jem tse'e j̄e María Magdalena j̄ets j̄e Salomé, j̄empa tse'e j̄e María juu' ve'e j̄e mootsk Santiago j̄ets j̄e José j̄e tyaak. ⁴¹ Ax ya'a tse'e dupanajxxtu j̄e Jesús ku ve'e jem Galilea vye'na j̄etse'e j̄e putajkin dumooydi. Je'e maat tse'e numay j̄e ta'axtajk juu' ve'e j̄e Jesús dumaatvimpejttu jem jerusaleenit kyajpun kajxm.

*Ku je Jesús ñaxtjki**(Mt. 27.57-61; Lc. 23.50-56; Jn. 19.38-42)*

⁴² Tánani tse'e je it vye'na ku ve'e je poo'kxtkun xaaj du'apaajmtkidini, ⁴³ van'it tse'e je José je jyoot je jya'vin dumakkpuujm jetse'e ojts du'ix je Pilato jetse'e du'amotu je Jesús je ñi'kx je kyopk. Arimatéait jayu je'e ve'e y'ijjt je José, vintsa'kijidup je'e ve'e y'ijjt je jayu juu' ve'e dunumájiduvap jep tsaptujkp, je'e tse'e du'a'ixpa ku ve'e je jayu y'ijttinit jem je Nte'yam y'am kya'm. ⁴⁴ Atuva atoki tse'e je Pilato dutuktaajñ ku ve'e dumotu jets ta ve'e je Jesús y'aa'k. Van'it tse'e dyyaaxji je tojpa juu' ve'e dunuv-intsánip numókupx je tojpatajk jetse'e du'amotutuvi pan ve'emame'e. ⁴⁵ Ku ve'e dyyaajnji, van'it tse'e je Pilato dyyakjajty jetse'e je José dyyaktsoo'nmit je Jesús je ñi'kx je kyopk. ⁴⁶ Van'it tse'e je José dyyoojy to'k je maja vit, jetse'e dyyakvajntkni jem cruz kajxm je Jesús je ñi'kx je kyopk. Van'it tse'e dyyukvimpittni je vit, jetse'e dupuujm jep jótup juu' ve'e pumani ve'nip jep tsajaatp. Van'it tse'e to'k je tsaj juu' ve'e va'ajts maj, je'e tse'e tyuk'akaaynu je jot aak. ⁴⁷ Y'ixtu tse'e joma ve'e je Jesús je ñi'kx je kyopk yakpuujm je María Magdalena jets je María juu' ve'e je José je tyaak.

16

*Ku je Jesús jyoojntykpajknuva**(Mt. 28.1-10; Lc. 24.1-12; Jn. 20.1-10)*

¹ Ax ku tse'e je poo'kxtkun xaaj ñajxy, van'it tse'e je pa'ajk xoo'kpa dyyoojydi je María Magdalena, je Salomé, jets je María juu' ve'e je Santiago je tyaak. Je'e tse'e jyoojdu jetse'e najkx dupaajmjada je Jesús je ñi'kx je kyopk. ² Domingo tse'e vye'na, muto'k xaaj je semana, van'it tse'e jye'ydi japyji joma ve'e je jot, tavaní ve'e je xaaj pyítsum vye'na, ³ jetse'e ñavyaajnjidi:

—¿Pants vine'e duyakke'ekup je tsaaj juu' ve'e je jot y'akaajyjuj?

⁴ Ax ku tse'e y'ixukti, van'it tse'e du'ixti jets yakke'ekani ve'e je tsaaj juu' ve'e va'ajts maj. ⁵ Ku ve'e tyajkidi jep jótup, van'it tse'e jep du'ixti to'k je ángeles chuuna jeja aka'yun pa'ayi, poo'p xax, yan vítax. Jetse'e cha'kidi. ⁶ Ax van'it tse'e je ángeles ña'muxjidi:

—Kadi mtsa'agada. Je Jesús xa miitse'e m'ixtidup, je nazarétit jayu juu' ve'e cruuzpejt. Ta tse'e jyoojntyk-pajknuva, ka'a xa je'e ve'e yaja pan. Ixta je it joma ve'e yakpuujm. ⁷ Ax najkxuts xnaajmada je Pedro jets je viijnk ixpajkpatajk: “Najkxup xa ve'e je Jesús jem Galilea; ux'ookts miitse'e jem mje'yadat. Jem tse'e x'ixtat ax jo'n myaknuujmidi” —jidu'um tse'e je ángeles vyaajñ.

⁸ Ax jatyji tse'e je ta'axtajk pyítsumdi jetse'e noomp choo'ndi joma ve'e je jot, kux tsá'kidupe'e jetse'e atuva atoki tyaandi. Ax ka'a tse'e dupanvaajnidi kux tsá'kidu ve'e.

Ku je Jesús ñaajknuke'xnatajkiji jeja je María Magdalena vyinkujk

(Jn. 20.11-18)

⁹ Muto'k xaaj tse'e je semana vye'na, jetse'e je Jesús jyoojntykpajknuva japyji, jetse'e mutoo'vajkp yak'ixji je María Magdalena, juu' ve'e yakpítsumuxjiniu nuvuxtojtuk je ko'oyjáyuvap jem jya'vin kajxm. ¹⁰ Van'it tse'e je ta'ax-tajk ñujkx jetse'e dutuknuja'vidi pan pan jatye'e je Jesús myaatvítu, pane'e ve'nidup yaaxtup tsaachvinmaaydup. ¹¹ Ku ve'e dumótudi jets ta ve'e jyoojntykpajknuva je Jesús jets távani ve'e je María y'ixjinuva, ka'a tse'e dujaanchja'-vidi.

Ku je Jesús ñaajknuke'xnatajkiji jeja numejtsk je y'ixpajkpa vyinkujkta

(Lc. 24.13-35)

¹² Ux'oook tse'e je Jesús ñaajknuke'xnatajkijinuva, ka ve'emape'e je ñi'kx je kyopk y'ixuva ax jo'n y'ixuva y'ijt ku ve'e ñaajknuke'xnatajkiji jeja je María Magdalena vyinkujk. Je'e tse'e íxjudu jeja too' aajy numejtsk je jayu juu' ve'e tsoo'ndu jem Jerusalén. ¹³ Van'it tse'e vyimpijitti jetse'e duvaajnjudi je jáyuda juu' ve'e je Jesús myaatvíttu. Ax ni je'e tse'e kyayakjaanchja'vidi.

Juu' ve'e je Jesús tyukpavaan je kyukatsivatajk

(Mt. 28.16-20; Lc. 24.36-49; Jn. 20.19-23)

¹⁴ Ax tun ux'oookani tse'e yak'íxjidinuva je ñumakto'k ixpajkpatajk, kaaydup tse'e vye'nada. Van'it tse'e yak-tuknuujmidi kuxe'e dukajaanchja'vidi je jayu juu' ve'e du'ixtu jets távani je'e ve'e jyoojntykpajknuva, makke'e je kyuvajk dupaamdi. ¹⁵ Van'it tse'e je Jesús je y'ixpajkpatajk dunuujmidi:

—Najkxta vinxup to'k it to'k naxviijn jets vaajnjada je jayu anañujoma je oy kats je oy ayook. ¹⁶ Pan pan tse'e dujaanchja'vip je oy kats je oy ayook jetse'e ñapet, xa'ma kajxts je'e ve'e jyoojntykinit; ax pan pan tse'e dukajaanchja'vip, xa'ma kajxts je'e ve'e chaachpaatnit. ¹⁷ Ax juu' tse'e dujaanchja'vidup, je'e tse'e je mújit nu-ja'vin dutóndap, ats je nkutojkun kajx tse'e duyakpít-sumdat je ko'oyjáyuvap jem je jayu jya'vin kajxmda, je viijnk aaj je viijnk ayook tse'e kyótstap, ¹⁸ myátstapts je'e ve'e je tsaa'n, jets pan y'ooktupts je'e ve'e pan ti ve'e je jayu tuk'atso'yijidup, ka'ats je'e ve'e vyintsotónjadat, tyuknukóndapts je'e ve'e je kya'aj je pa'am jayu, jets je'e ve'e jyotkadaaktinit.

*Ku je Jesús chajpejtni**(Lc. 24.50-53)*

¹⁹ Ku ve'e je Jesús myukojtskajxjidi, van'it tse'e choo'nni yaja naxviijn je Nte'yam je kyutojkun kajx jetse'e chajpejtni, jetse'e y'ajxtkni jeja je Nte'yam y'aka'yun pa'ayi. ²⁰ Van'it tse'e je y'ixpajkpatajk choo'ndi jetse'e je jayu duvaajnjada je oy kats je oy ayook to'k it to'k naxviijn, je Maja Vintsán tse'e putajkijidup, yakjay'ixjudupts je'e ve'e je mújit nuja'vin jetse'e je jayu dutuknujávada jets tyúvam je'e ve'e juu' ve'e kyojtstup.

Yá'a tse'e je nam kojstán juu' ve'e je Nte'yam_
 xyaktaajnjimdu je nMaj Vintsánamda Jesucristo kajx
 New Testament in Mixe, Totontepec (MX:mto:Mixe, Totontepec)
 copyright © 1989 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Totontepec Mixe, (Mixe, Totontepec)

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Mixe, Totontepec [mto], Mexico

Copyright Information

© 1989, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Mixe, Totontepec

© 1989, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 30 Dec 2021 from source files dated 30
Nov 2021
47d09f80-22d6-55c5-b9e5-a04a59e3169e